

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΙΓΑΙΟΥ

*Μελέτης Υπολογισμού της Φέρουσας Ικανότητας και
Εκτίμησης Δυνατότητας Ανάπτυξης Ολοκληρωμένου
Τουριστικού Προϊόντος για τις Περιοχές της Υπαίθρου*

**Τελική Έκθεση
(Final Report)**

**Τεύχος Α
Επιτελική Σύνοψη
Συμπεράσματα**

Λευκωσία Μάιος 2005

10-25-1964

10-25-1964

10-25-1964

10-25-1964

Φύλλο Στοιχείων Τελικού Παραδοτέου

Έργο	Μελέτης Υπολογισμού της Φέρουσας Ικανότητας και Εκτίμησης Δυνατότητας Ανάπτυξης Ολοκληρωμένου Τουριστικού Προϊόντος για τις Περιοχές της Υπαίθρου
Αναθέτων	Γραφείο Προγραμματισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας
Τίτλος	Τελική Έκθεση (Final Report) Τεύχος Α – Επιτελική Σύνοψη & Συμπεράσματα
Έκδοση	Τελική
Ημερομηνία	16/5/2005
Συντάκτης (ες)	Ομάδα Συγγραφέων
Διανομή	Επιτροπή Παρακολούθησης (μέσω του Γραφείου Προγραμματισμού)

Ομάδα συγγραφέων

Η συνολική ομάδα μελέτης παρουσιάζεται στην αρχική έκθεση. Στο παρόν Τεύχος οι κύριοι συγγραφείς είναι:
Σ. Φωτίου, Δ. Τσαρούχη, Ε. Παναγούλια

Επιτελική Σύνοψη & Συμπεράσματα

Η παρούσα έκθεση αποτελεί τη Τελική Έκθεση της μελέτης με τίτλο «Μελέτης Υπολογισμού της Φέρουσας Ικανότητας και Εκτίμησης Δυνατότητας Ανάπτυξης Ολοκληρωμένου Τουριστικού Προϊόντος για τις Περιοχές της Υπαίθρου» η οποία ανατέθηκε από το Γραφείο Προγραμματισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας στην σύμπραξη που αποτελείται από την Business Architects Consultancy A.E., το Εργαστήριο Τουριστικών Ερευνών και Μελετών του Πανεπιστημίου Αιγαίου και τον Αναπτυξιακό Οργανισμό ΤΑΛΩΣ.

Η Τελική Έκθεση παρουσιάζεται σε 4 Τεύχη με τους ακόλουθους τίτλους:

Τεύχος Α: Επιτελική Σύνοψη & Συμπεράσματα

Τεύχος Β: Μεθοδολογία & Στοιχεία

Τεύχος Γ: Φέρουσα Ικανότητα

Τεύχος Δ: Προτάσεις & Αξιολόγηση Δράσεων

Κάθε Τεύχος περιλαμβάνει συγκεκριμένα κεφάλαια των οποίων τα περιεχόμενα αναλύονται παρακάτω.

Το Τεύχος Α, περιλαμβάνει την παρούσα θεματική ενότητα, στην οποία συνοψίζεται το περιεχόμενο της Τελικής Έκθεσης και γίνεται αναφορά στα αποτελέσματα – συμπεράσματα όπως αυτά έχουν προκύψει μέσα από την υλοποίηση των σταδίων 1 έως 7 της μελέτης και των αντίστοιχων παρατηρήσεων – διορθώσεων όπως δόθηκαν από το Γραφείο Προγραμματισμού.

Το Τεύχος Β, περιλαμβάνει τις θεματικές ενότητες Α και Β. Η θεματική ενότητα Α, περιλαμβάνει το κεφάλαιο 1 και τις μεθοδολογίες που ακολουθήθηκαν για την ανάλυση της Υφιστάμενης κατάστασης, την προσέγγιση για τον καθορισμό των περιοχών, την Μεθοδολογία Υπολογισμού Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας, την Μεθοδολογία καθορισμού των υπό-περιοχών και την Μεθοδολογία καθορισμού των δράσεων. Η θεματική ενότητα Β

περιλαμβάνει τα κεφάλαια 2 και 3, των οποίων τα περιεχόμενα δίνονται παρακάτω.

Το πρώτο κεφάλαιο, της Ενότητας Α αφορά το πρώτο στάδιο της μελέτης σύμφωνα με το οποίο γίνεται «ο καθορισμός συστήματος αξιολόγησης βάσει του οποίου θα γίνει η ομαδοποίηση, ιεράρχηση και απόδοση θεματικού των δήμων/κοινοτήτων και του συστήματος αξιολόγησης των δράσεων».

Η προτεινόμενη μεθοδολογία αξιολόγησης στηρίχθηκε στην ικανότητα της να παρέχει ποσοτικοποιημένα, αξιόπιστα συμπεράσματα-αποτελέσματα, σύμφωνα πάντα με τις προδιαγραφές υλοποίησης της μελέτης. Όπως προκύπτει από την ανάλυση, η μεθοδολογία ολοκληρώνεται μέσα από τέσσερις φάσεις με την χρήση συγκεκριμένων δεικτών, πινάκων και μαθηματικών μοντέλων, όπου ισχύουν οι εξής μεθοδολογικές αρχές:

- ❖ κάθε φάση χρησιμοποιεί συγκεκριμένα εισερχόμενα, τα οποία μέσω από συστηματική ανάλυση και επεξεργασία, παράγουν τα εξερχόμενα της,
- ❖ κάθε φάση συνδέεται άμεσα με την επόμενη,
- ❖ τα εξερχόμενα της κάθε φάσης αποτελούν πηγή δεδομένων για την επόμενη.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης διαδικασίας έχουν τόσο μαθηματική (τιμαριθμοποίηση των ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που χρησιμοποιούνται σε κάθε φάση, δημιουργία μετρήσιμων δεικτών), όσο και φυσική σημασία σχετική με την ομαδοποίηση, ταξινόμηση, συσχέτιση και αξιολόγηση των δράσεων.

Αναλυτικότερα από κάθε φάση παίρνουμε τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Πρώτη φάση, **καταγραφή και αξιολόγηση όλων των δυνατών συνδυασμών**
- Δεύτερη φάση, **εκτίμηση της επίδρασης** που έχει η κάθε δράση σε κάθε περιοχή
- Τρίτη φάση, **δυνατότητα ανταπόκρισης της κάθε δράσης στις ιδιαιτερότητες** κάθε περιοχής

- Τέταρτη φάση, εκτίμηση της συνολικής δυνατότητας υλοποίησης για κάθε δράσης σε κάθε περιοχή.

Συνοψίζοντας, με την ολοκλήρωση της παρούσας μεθοδολογίας η ομάδα μελέτης είναι σε θέση να αξιολογήσει τις καταλληλότερες δράσεις για κάθε περιοχή, να τις αποδώσει βαθμό προτεραιότητας και να τις συσχετίσει μεταξύ τους ώστε να επιτευχθεί ένας από τους στόχους της μελέτης και συγκεκριμένα η δυνατότητα ανάπτυξης ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος.

Η θεματική ενότητα Α, του Τεύχους Β, ολοκληρώνεται με την ανάλυση των Μεθοδολογιών που ακολουθήθηκαν από την μελετητική ομάδα και αποτέλεσαν το επιστημονικό υπόβαθρο για την υλοποίηση της μελέτης. Βάσει των μεθοδολογικών αυτών αρχών που δίνονται στο συγκεκριμένο τεύχος υπολογίστηκε η Τουριστική Φέρουσα Ικανότητα και καθορίστηκαν οι υπό-περιοχές και οι δράσεις.

Στη θεματική ενότητα Β, του Τεύχους Β και συγκεκριμένα στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται το 2ο Στάδιο της μελέτης το οποίο αφορά την «ανάλυση της Υφιστάμενης Κατάστασης».

Στα πλαίσια του κεφαλαίου αυτού καθορίζονται, ομαδοποιούνται, εντοπίζονται οι πηγές προέλευσης και καταγράφονται τα στοιχεία που αποτελούν παραμέτρους υπολογισμού της φέρουσας ικανότητας. Περαιτέρω, τα στοιχεία αυτά αφού αξιολογήθηκαν, ψηφιοποιήθηκαν και καταγράφηκαν σε ειδική βάση δεδομένων η οποία στη συνέχεια συνδέθηκε με γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών έτσι ώστε να είναι δυνατή η παρουσίαση τους όχι μόνο υπό τη μορφή κειμένου, πινάκων και διαγραμμάτων αλλά και χαρτών. Λόγω των πολλών πηγών πληροφόρησης παρατηρήθηκε κάποια σχετική αλληλοκάλυψη των δεδομένων. Αυτό οδήγησε την ερευνητική ομάδα να ακολουθήσει μια ομολογουμένως χρονοβόρα διαδικασία αξιολόγησης και σύγκρισης των πληροφοριών έτσι ώστε να διαφυλαχθεί η αξιοπιστία της έρευνας και η αντικειμενικότητα των πληροφοριών.

Σύμφωνα με τους παραμέτρους που επιλέχθηκαν μετά από συμφωνία με την Ομάδα Παρακολούθησης του έργου στην πρώτη κοινή συνάντηση με τους μελετητές στη Λευκωσία, έγινε ο διαχωρισμός ολόκληρης της περιοχής του Στόχου 2 και καθορίστηκαν οι 7 (S1-7) περιοχές. Η κάθε περιοχή παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά σε ότι αφορά τις κοινότητες που περιλαμβάνει και διακριτές διαφορές με τις κοινότητες που περιλαμβάνονται στις υπόλοιπες περιοχές. Στη βάση αυτών των περιοχών δημιουργήθηκαν τμήματα της βάσης δεδομένων που ανεξαρτητοποιήθηκαν από το σύνολο της βάσης με τη βοήθεια ηλεκτρονικών ερωτημάτων (queries).

Με την βοήθεια των ηλεκτρονικών ερωτημάτων απομονώθηκαν τα στοιχεία κάθε περιοχής και ετοιμάστηκαν σύντομες αναφορές ανά περιοχή οι οποίες και προωθήθηκαν για περαιτέρω ανάλυση.

Οι αναφορές των περιοχών εκτός από τη γενική εικόνα της περιοχής, παρουσιάζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, τα μεγέθη καθώς και μια εσωτερική συγκριτική ανάλυση μεταξύ των κοινοτήτων που συμπεριλαμβάνει με στόχο να αναδειχθούν κρίσιμες διαφορετικότητες και εντοπιστούν (αν υπάρχουν) «ακρότητες». Πιο συγκεκριμένα αναζητήθηκαν κοινότητες «πυρηνες» τουριστικής ανάπτυξης, φαινόμενα κορεσμού αλλά και κοινότητες σε μαρασμό που παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες και ανικανότητα τουριστικής ανάπτυξης.

Παράλληλα γίνεται μια οριζόντια σύγκριση μεταξύ των επτά περιοχών με στόχο να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες αλλά και η δυναμική κάθε περιοχής σε ότι αφορά τους στόχους της υπό αναφορά μελέτης.

Το παραδοτέο του συγκεκριμένου σταδίου περιλαμβάνει τη βάση δεδομένων, όπως αυτή περιγράφεται αναλυτικότερα στην παρούσα έκθεση, σε ψηφιακό δίσκο ο οποίος θα συνοδεύεται από σύντομο εγχειρίδιο οδηγιών χρήσης.

Το τρίτο κεφάλαιο, της ενότητας Β, του Τεύχους, περιλαμβάνει την αξιολόγηση του Υφιστάμενου Τουριστικού Προϊόντος της Περιοχής, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του τρίτου σταδίου της μελέτης.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται συγκεντρωτικά δεδομένα που προέκυψαν από την αξιολόγηση των στοιχείων τα οποία συλλέχθηκαν κατά το δεύτερο στάδιο, της ανάλυσης της σημερινής κατάστασης. Αρχικά δίνονται συγκεντρωτικά δεδομένα σχετικά με την περιοχή έρευνας και ακολουθεί αξιολόγησή της. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία για κάθε περιοχή συνθέτοντας το προφίλ της, το οποίο και χρησιμοποιείται στο επόμενο κεφάλαιο για τον καθορισμό της φέρουσας ικανότητας.

Αποτέλεσμα του συγκεκριμένου σταδίου είναι η οριοθέτηση των παρακάτω επτά περιοχών και η επιμέρους αξιολόγηση τους:

- Περιοχή S1 – Βορειοδυτικό Άκρο Κύπρου και Περιοχή Ακάμα
- Περιοχή S2 – Ευρύτερη Περιοχή Όρους Τρόδος
- Περιοχή S3 – Ανατολικές Περιοχές Στόχου 2
- Περιοχή S4 – Πεδινές και ημι-πεδινές περιοχές Λευκωσίας
- Περιοχή S5 – Δυτική ημι-ορεινή Κύπρος
- Περιοχή S6 – Ευρύτερη περιοχή Λεμεσού
- Περιοχή S7 – Ευρύτερη περιοχή Λάρνακας

Το Τεύχος Γ περιλαμβάνει το **τέταρτο** κεφάλαιο της Έκθεσης, όπου γίνεται ο Υπολογισμός της Φέρουσας Ικανότητας για κάθε μία από τις 7 (S1-7) περιοχές, σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τις απαιτήσεις του τέταρτου σταδίου της μελέτης.

Η προσέγγιση για την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας έγινε μέσα από τις ακόλουθες ενέργειες:

1. Διατύπωση εναλλακτικών σεναρίων για την ανάπτυξη του τουρισμού στις περιοχές μελέτης (στόχος 2).
2. Αναζήτηση εναλλακτικών χωρικών κατανομών
3. Επιλογή σεναρίου για την ανάπτυξη του τουρισμού στις περιοχές μελέτης (στόχος 2).

4. Προσδιορισμός των περιορισμών που τίθενται για την επίτευξη των διαφόρων στόχων και που έχουν σχέση με την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας
5. Περιγραφή υφιστάμενης και μελλοντικής κατάστασης για κάθε μία από τις επιλεγμένες περιοχές S1-S7.
 - ο Αναγνώριση των κρίσιμων πόρων και των σημαντικών/πιστικών περιβαλλοντικών προβλημάτων που ήδη παρατηρούνται στη περιοχή ως αποτέλεσμα της υπάρχουσας (τουριστικής) ανάπτυξης.
 - ο Αναγνώριση τυχόν συγκρούσεων, απειλών και κινδύνων (τόσο για το περιβάλλον όσο και για την ίδια την τουριστική ανάπτυξη).
 - ο Εντοπισμός των πραγματικών περιορισμών, αλλά και αυτών που μπορεί να αρθούν με κατάλληλα μέτρα για την ανάπτυξη του τουρισμού.
6. Κατάταξη των επιλεγμένων περιοχών S1-S7 σε επιμέρους κατηγορίες-τύπους
7. Καθορισμός κριτηρίων για την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας
8. Υπολογισμός δεικτών για κάθε μία περιοχή
9. Εκτίμηση φέρουσας ικανότητας για κάθε περιοχή. Εκτίμηση φέρουσας ικανότητας φυσικού και οικολογικού περιβάλλοντος, κοινωνικού/πολιτιστικού και οικονομικού περιβάλλοντος.
 - ο Αναγνώριση του πλέον κρίσιμου παράγοντα (του πλέον δηλαδή περιοριστικού παράγοντα)
10. Ιεράρχηση περιοχών με βάση την προτεραιότητα για εισαγωγή της φέρουσας ικανότητας

Η Φέρουσα Ικανότητα κάθε μίας από τις επτά (7) περιοχές, όπως αναλυτικότερα παρουσιάζεται στην ενότητα 4.9 του σχετικού κεφαλαίου, βάσει της τρισδιάστατης προσέγγισης που ακολουθήθηκε (περιβάλλον, πολιτισμός, οικονομία) αξιολογείται ως εξής:

S1: Βορειοδυτικό άκρο Κύπρου και περιοχή Ακάμα

Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχουν στοιχεία υπέρβασης της φέρουσας ικανότητας του συστήματος, το οποίο στο μεγαλύτερο ποσοστό του αποτελεί προστατευόμενη περιοχή, οι παράγοντες που πρέπει να προσεχθούν είναι:

Περιβαλλοντική ΦΙ:

- Διατήρηση των οικοσυστημάτων (περιοχές Natura)
- Πιέσεις για αλλαγή των χρήσεων γης (χωρητικότητα γης)

Πολιτιστική ΦΙ:

- Διείσδυση τουριστικής ανάπτυξης (σχέση κλινών/ τοπικό πληθυσμό)
- Παρουσία αλλοδαπών

Οικονομική ΦΙ

- Απασχόληση-εργατικό δυναμικό

S2: Ευρύτερη περιοχή Όρους Τρόδος

Παρά την υψηλή τουριστική εξάρτηση και εξειδίκευση, η περιοχή δεν εμφανίζει στοιχεία υπέρβασης της Φέρουσας Ικανότητας. Εντούτοις θα πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με:

Περιβαλλοντική ΦΙ

- Τις πιέσεις για αλλαγή των χρήσεων γης λόγω κυρίως επέκτασης της παραθεριστικής κατοικίας (χωρητικότητα γης)
- Τη διατήρηση των οικοσυστημάτων

Οικονομική ΦΙ

- Απασχόληση-εργατικό δυναμικό

S3: Ανατολικές περιοχές στόχου 2

Η περιοχή εμφανίζει σχετικά χαμηλή τουριστική εξάρτηση και εξειδίκευση. Δεν υπάρχει ακόμη αναφορά για προβλήματα που να υποδηλώνουν την υπέρβαση της Φέρουσας Ικανότητας του συστήματος, εντούτοις, πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με:

Περιβαλλοντική ΦΙ

- Αστική διάχυση/πιέσεις για αλλαγή των χρήσεων γης και λόγω τουριστικής ανάπτυξης σε γειτονικές περιοχές (χωρητικότητα γης)

S4: Πεδινές και ημι-πεδινές περιοχές Λευκωσίας

Δεν εμφανίζει τουριστική εξάρτηση ή εξειδίκευση. Η φέρουσα ικανότητα του συστήματος, μολονότι δεν υπάρχει ακόμα αναφορά για προβλήματα-επιπτώσεις, γεγονός που υποδηλώνει έμμεσα ότι δεν υπάρχει πρόβλημα υπέρβασης της θα πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με
Περιβαλλοντική ΦΙ

- Αστική διάχυση/πιέσεις για αλλαγή των χρήσεων γης (χωρητικότητα γης)

S5: Δυτική ημι-ορεινή Κύπρος

Η περιοχή δεν εμφανίζει τουριστική εξάρτηση ή εξειδίκευση, παρά το σημαντικό οικολογικό και οικιστικό απόθεμα. Η φέρουσα ικανότητα του συστήματος, μολονότι δεν υπάρχει ακόμα αναφορά για προβλήματα-επιπτώσεις, γεγονός που μπορεί να υποδηλώνει έμμεσα ότι δεν υπάρχει πρόβλημα υπέρβασης της θα πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με

Περιβαλλοντική ΦΙ

- Τη διατήρηση των οικοσυστημάτων
- Τις πιέσεις για αλλαγή των χρήσεων γης λόγω παραθεριστικής κατοικίας,

Οικονομική ΦΙ

- Την απασχόληση

S6: Ευρύτερη περιοχή Λεμεσού

Εμφανίζει μέτρια τουριστική ανάπτυξη εξειδίκευση καθώς και σημαντικό πολιτισμικό και οικολογικό απόθεμα. Η φέρουσα ικανότητα του συστήματος, θα πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με

Περιβαλλοντική ΦΙ

- Τη διατήρηση των οικοσυστημάτων
- Τις πιέσεις για αλλαγή των χρήσεων γης λόγω τουριστικής διάχυσης

Πολιτιστική ΦΙ

- Παρουσία αλλοδαπών

S7: Ευρύτερη περιοχή Λάρνακας

Η περιοχή παρουσιάζει χαμηλή τουριστική εξάρτηση και εξειδίκευση. Η φέρουσα ικανότητα του συστήματος, θα πρέπει να προσεχθεί σε σχέση με Περιβαλλοντική ΦΙ

- Τις πιέσεις για αλλαγή των χρήσεων γης λόγω τουριστικής διάχυσης

Όσον αφορά στην Περιβαλλοντική ΦΙ θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η προστασία των οικοσυστημάτων και η αποκατάσταση τυχόν βλαβών στα ευαίσθητα οικοσυστήματα και να αποφευχθεί η αλλαγή των χρήσεων γης απουσία ενός ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδίου.

Σε σχέση με την Πολιτιστική /Οικονομική ΦΙ ζητούμενο αποτελεί η αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων της περιοχής και περαιτέρω η συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές ή δυνατόν και η αύξηση του μόνιμου πληθυσμού και άρα η αύξηση του ενεργού πληθυσμού.

Η εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας βασίστηκε σε τρεις βασικές γραμμές υποθέσεων δημιουργώντας το πλαίσιο για την κατανόηση της δυναμικής του συστήματος σε σχέση με το τουρισμό, χωρίς όμως να λειτουργήσει αυτοτελώς ως μία βάση λήψεως αποφάσεων.

Έχοντας τον συνδυασμό της κατανομής των κλινών μεταξύ της ενδοχώρας και της παράκτιας ζώνης προέκυψαν διάφορες εναλλακτικές κατανομές στη βάση των υποθέσεων αυτών. Τα **βασικά συμπεράσματα** που προέκυψαν ανά υπόθεση είναι:

Υπόθεση 1: Κατανομή κλινών σε αναλογία 1: 4 μεταξύ της παράκτιας ζώνης και της ενδοχώρας.

α) *Βραχυπρόθεσμη προσέγγιση*

Μολονότι στη περίπτωση αυτή ευνοείται η ενδοχώρα σε σχέση με τη παράκτια ζώνη, το ποσοστό των κλινών στην ενδοχώρα συνεχίζει να παραμένει σημαντικά μικρότερο σε σχέση με την υπάρχουσα υποδομή σε

κλίνες (95185 κλίνες το 2003) της παράκτιας ζώνης. Αυτό κάθε άλλο παρά ανεπιθύμητο είναι καθώς η τουριστική ανάπτυξη στην ενδοχώρα δεν προτείνεται να ακολουθήσει τα πρότυπα της ανάπτυξης στη παράκτια ζώνη. Η κατανομή των κλινών προτείνεται ως εξής:

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Σύνολο Κλινών	Ποσοστό κλινών
Παράκτια ζώνη	367	734	1101	1468	1835	2202	2200	20%
Ενδοχώρα	1467	2934	4401	5868	7335	8800	8800	80%
Σύνολο							11000	100%

β) Μακροχρόνια/ «βήμα-προς-βήμα» προσέγγιση

Η προσέγγιση αυτή θα δώσει τη δυνατότητα αξιοποίησης των «μαθημάτων» που θα προκύψουν από την ανάπτυξη που έχει επιτευχθεί μέχρι στιγμή αλλά και αυτή που αναμένεται, ενώ θα συμβάλει στο καλύτερο σχεδιασμό των επόμενων βημάτων. Η κατανομή των κλινών προτείνεται ως εξής

	2010	2015	2020	Σύνολο Κλινών	Ποσοστό κλινών
Παράκτια ζώνη	1100	1650	2200	2200	20%
Ενδοχώρα	4400	6600	8800	8800	80%

Υπόθεση 2α: Ομοιόμορφη κατανομή κλινών μεταξύ των 7 περιοχών.

Στη περίπτωση της βραχυπρόθεσμης προσέγγισης η παραπάνω κατανομή θα έχει ολοκληρωθεί στο διάστημα 2005-2010, ενώ στη περίπτωση της μακροχρόνιας/ «βήμα-προς-βήμα» προσέγγισης μέχρι και το 2020.

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	Σύνολο Κλινών
Κλίνες (2005-2010)	1257	1257	1257	1257	1257	1257	1257	8800

Υπόθεση 2β: Ανισομερής κατανομή κλινών μεταξύ των περιοχών, με έμφαση στις περιοχές που έχουν δυνατότητα ανάπτυξης και δεν έχουν ακόμα αναπτυχθεί τουριστικά.

Οι περιοχές αυτές ανήκουν στις περιοχές S1, S2, S5. Μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στη περιοχή S5 καθώς αυτή υστερεί σε σχέση με τις άλλες δύο στην ανάπτυξη του τουρισμού. Στη περίπτωση αυτή οι περιοχές αυτές θα έχουν σε σχέση με την περίπτωση της ισομερούς κατανομής (υπόθεση 2^α) μία αύξηση της τάξης του 210% και 280% αντίστοιχα.

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	Σύνολο Κλινών
Κλίνες	30%	30%	0	0	40%	0	0	100%
(2005-2010)	2640	2640			3520			8800

Ακόμα και στη περίπτωση αυτή στη περιοχή S5 δεν μπορεί να έχουμε παραπάνω από 176 καταλύματα με την κάλυψη των αναγκών σε εργατικό δυναμικό από τις γυναίκες που δεν απασχολούνται σε μόνιμη βάση και που για αρκετές περιοχές αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό του ενεργού πληθυσμού.

Υπόθεση 3: Κατανομή των κλινών σε επιμέρους τύπους τουριστικών εγκαταστάσεων ανάλογα με το σενάριο που ισχύει για κάθε μία περιοχή.

Για τις περιοχές S1, S2, S5 όπου ο βασικός στόχος είναι η ήπια τουριστική ανάπτυξη, η αξιοποίηση και αναβάθμιση του υπάρχοντος κτιριακού κεφαλαίου, κλπ, προτείνεται η κατανομή των νέων κλινών, σε ένα μεγάλο ποσοστό σε αγροτουριστικές μονάδες και μικρές μονάδες. Αντίστοιχα στις περιοχές S3, S4, S6, S7 προτείνεται η κατανομή των κλινών σε άλλους τύπους τουριστικών εγκαταστάσεων, έναντι των μικρών και αγροτουριστικών μονάδων.

Με αυτό το τρόπο επιτυγχάνεται η διασφάλιση ποικιλότητας και διαφοροποίησης (σε ότι αφορά τουλάχιστον τον τύπο του καταλύματος) του νέου τουριστικού προϊόντος.

Αυτό που προκύπτει από την παραπάνω «άσκηση» είναι ότι ο αριθμός των νέων κλινών για κάθε περιοχή είναι σχετικά μικρός καθώς ανέρχεται σε 1200 περίπου κλίνες μέχρι το 2010 (στη περίπτωση της βραχυπρόθεσμης προσέγγισης). Εφόσον οι κλίνες αυτές αναπτυχθούν σταδιακά και κατανεμηθούν όχι μόνο μεταξύ των παλαιών πόλων αλλά και των νεότερων, αξιοποιηθεί το υπάρχον αξιόλογο κτιριακό κεφάλαιο (παραδοσιακές κατοικίες, εγκαταλελειμμένες κατοικίες) όπου αυτό είναι εφικτό (λόγω π.χ ιδιοκτησιακού καθεστώτος, κατάστασης του κτηρίου) τότε είναι φανερό ότι η ανάπτυξη κατά τόπο θα είναι αρκετά περιορισμένη (οι περίπου 1000 κλίνες σε αγροτουριστικά και μικρές μονάδες θα μπορούσε να αντιστοιχήσουν σε περίπου 50 νέες μονάδες με μέσο όρο κλινών 20 κλίνες/μονάδα).

Κατά την άποψη μας τα όρια που προκύπτουν για τους διατυπωμένους στόχους, στη βάση των υποθέσεων που έχουν περιγραφεί, φαίνεται να είναι περισσότερο περιοριστικά σε σχέση με αυτά που μπορεί να προκύπτουν με βάση την «εκ των κάτω» προσέγγιση, δηλαδή τις περιοριστικές τάσεις που αναπτύσσονται από άλλους παράγοντες όπως για παράδειγμα η ύπαρξη ικανού ανθρώπινου δυναμικού.

Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με αναφορά σε μερικές από τις δράσεις που μπορούν να υλοποιηθούν, όπως:

- Υιοθέτηση **Συστήματος Παρακολούθησης και Αξιολόγησης** για την ΦΙ στη βάση των δεικτών που έχουν προσδιοριστεί και νέων δεικτών που θα επιλεγούν
- Επανεκτίμηση των πορισμάτων στη βάση των αποτελεσμάτων της μελέτης για την παραθεριστική κατοικία
- Προώθηση ειδικής μελέτης εκτίμησης της ΦΙ για την περιοχή του Ακάμα
- Αξιοποίηση της ΤΦΙ για την κατάρτιση μίας ολοκληρωμένης πολιτικής παρέμβασης για την ύπαιθρο
- Εκπόνηση ειδικής μελέτης για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των τουριστικών ροών. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αντιμετωπίζονται θέματα σε σχέση με υποδομές (χώροι στάθμευσης για οχήματα και για

πούλμαν), την εξυπηρέτηση των επισκεπτών (απασχολούμενο προσωπικό), κλπ.

Το Τεύχος Δ, περιλαμβάνει τα κεφάλαια από 5 έως και 7. Στο **πέμπτο κεφάλαιο**, έγινε διάκριση των 7 περιοχών σε μικρότερα οικιστικά σύνολα (υπο-περιοχές) βάσει κριτηρίων που αφορούσαν στα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος και μορφολογίας των περιοχών, τη συγκέντρωση πληθυσμού, τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες, τους διαθέσιμους φυσικούς και πολιτισμικούς πόρους που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τουριστικά, τον τύπο και την ένταση της υφιστάμενης τουριστικής ανάπτυξης.

Η ανάγκη περαιτέρω διάκρισης των 7 περιοχών προέκυψε από τη διαπίστωση σημαντικών ανομοιογενειών εντός των περιοχών, τόσο από άποψη φυσικών και κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών, όσο και από άποψη δυνατοτήτων τουριστικής ανάπτυξης, ώστε να καταστεί δυνατή η σε βάθος μελέτη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και δυνατοτήτων και η επιλογή των καταλληλότερων δράσεων τουριστικής ανάπτυξης.

Βάσει της μεθοδολογίας, όπως αυτή αναλύθηκε στο Τεύχος Β, προέκυψαν οι εξής 22 υπο-περιοχές:

Περιοχή S1: Βορειοδυτικό Άκρο Κύπρου και Περιοχή Ακάμα

Υπο-περιοχή S1.1: Προστατευόμενη Περιοχή Ακάμα

Υπο-περιοχή S1.2: Παραλιακή ζώνη

Υπο-περιοχή S1.3: Ορεινή ζώνη

Περιοχή S2: Ευρύτερη Περιοχή του Όρους Τρόδος

Υπο-περιοχή S2.1: Περιοχή Κακοπετριάς

Υπο-περιοχή S2.2: Περιοχή Πλατρών

Υπο-περιοχή S2.3: Περιοχή Κύκκου

Υπο-περιοχή S2.4: Υπόλοιπο τμήμα S2

Περιοχή S3: Ανατολικές Περιοχές Στόχου 2

Υπο-περιοχή S3.1: Ανατολικό τμήμα και περιοχή Πύλας

Υπο-περιοχή S3.2 Δυτικό-Ηπειρωτικό Τμήμα

Περιοχή S4: Πεδινές και ημιορεινές περιοχές Λευκωσίας

Υπο-περιοχή S4.1: Γεωργοκτηνοτροφική περιοχή

Υπο-περιοχή S4.2: Αστικοποιημένη-ημιορεινή και δασώδης περιοχή

Υπο-περιοχή S4.3: Ανατολικό τμήμα

Περιοχή S5: Δυτική Ημιορεινή Κύπρος

Υπο-περιοχή S5.1: Ημιορεινή Πάφος

Υπο-περιοχή S5.2: Κοιλιάδα Διάριζου

Υπο-περιοχή S5.3: Δυτική ημιορεινή Λεμεσός

Περιοχή 6: Ευρύτερη Περιοχή Λεμεσού

Υπο-περιοχή S6.1: Κεντροανατολική ορεινή Λεμεσός

Υπο-περιοχή S6.2: Παραλιακή Ζώνη

Υπο-περιοχή S6.3: Ανατολικό τμήμα

Περιοχή 7: Ευρύτερη Περιοχή Λάρνακας

Υπο-περιοχή S7.1: Παραλιακή Ζώνη

Υπο-περιοχή S7.2: Ορεινή Λάρνακα

Υπο-περιοχή S7.3: Γεωργοκτηνοτροφικές Περιοχές

Υπο-περιοχή S7.4: Δασώδης Περιοχή Λάρνακας

Ο παραπάνω διαχωρισμός των επτά (7) περιοχών οδήγησε σε μία αρχική ιεράρχηση των υπο-περιοχών από άποψη δυνατοτήτων υλοποίησης παρεμβάσεων τουριστικής ανάπτυξης.

Η ιεράρχηση αυτή βασίστηκε:

- ✓ Στα αποτελέσματα της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας των περιοχών του Στόχου 2
- ✓ Στα στοιχεία της υφιστάμενης κατάστασης έτσι όπως αποτυπώνονται στη βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε, και τα οποία αξιοποιήθηκαν κατά τη διαδικασία καθορισμού των υπο-περιοχών.

Όπως προέκυψε, το σύνολο των υπο-περιοχών της S2 και οι υπο-περιοχές S5.1 και S5.3 αποτελούν τους πιο δυναμικούς πυρήνες για την υλοποίηση ενεργειών που θα συμβάλουν στη δημιουργία ενός αυτόνομου και διακριτού αγροτουριστικού προϊόντος.

Αξιόλογη δυναμική παρουσιάζει η S7.1 στην οποία υπάρχει ήδη ανεπτυγμένος αγροτουριστικός πόλος, ο οποίος θα μπορούσε να εμπλουτιστεί με δορυφορικές υπηρεσίες αξιοποιώντας και αναβαθμίζοντας παράλληλα το τουριστικό προϊόν της παραλιακής ζώνης.

Εξίσου αξιόλογη δυναμική παρουσιάζουν οι υπο-περιοχές S6.1 και S6.2 στις οποίες εντάσσεται το μεγαλύτερο μέρος των κρασοχωριών της Κύπρου, καθώς και η S7.2, η οποία με πυρήνα τα Λεύκαρα, μπορεί να αποτελέσει αξιόλογο τουριστικό πόλο.

Οι S5.2 και S6.3 παρουσιάζουν αξιόλογο φυσικό και πολιτισμικό απόθεμα το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί μέσω της υλοποίησης ενεργειών δικτύωσης με άλλους γειτονικούς τουριστικούς πόλους.

Ολόκληρη η περιοχή S1 αποτελεί μία ευαίσθητη από οικολογικής άποψης περιοχή για την οποία πρέπει να ληφθούν κυρίως μέτρα προστασίας και ανάδειξης του φυσικού περιβάλλοντος. Η περιοχή ενδείκνυται για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εντάσσονται στο πλαίσιο του οικολογικού και εκπαιδευτικού τουρισμού, όπως περιβαλλοντική εκπαίδευση, περιηγητικές δραστηριότητες, παρατήρηση βιοποικιλότητας, κλπ.

Οι υπόλοιπες περιοχές, κυρίως λόγω του αστικοποιημένου χαρακτήρα τους, δεν εμφανίζουν ενδιαφέρον από άποψη τουριστικής αξιοποίησης.

Στο έκτο και έβδομο κεφάλαιο, του Τεύχους Δ, της μελέτης εφαρμόστηκε η μεθοδολογία αξιολόγησης των δράσεων ανά υπο-περιοχή, με στόχο την επιλογή των καταλληλότερων συνδυασμών δράσεων για κάθε υπο-περιοχή, ανάλογα με την αναπτυξιακή δυναμική της.

Οι βασικές παραδοχές στις οποίες βασίστηκε η εφαρμογή της μεθοδολογίας για την αξιολόγηση και ιεράρχηση των δράσεων είναι:

α) Οι δράσεις κατατάσσονται σε 8 γενικές κατηγορίες δράσεων, για την αποφυγή πολλαπλών κοινών βαθμολογήσεων, κατά τη διαδικασία αξιολόγησης όμως, λαμβάνονται υπόψη οι επιμέρους δράσεις. Η διατύπωση των προτάσεων γίνεται επίσης σε επίπεδο επιμέρους δράσεων.

β) Κατά τη βαθμολογία των κριτηρίων, λαμβάνεται υπόψη τόσο ο βαθμός εκπλήρωσης του κριτηρίου σε κάθε υπο-περιοχή (υφιστάμενη κατάσταση), όσο και ο βαθμός συνάφειας του κριτηρίου με την κάθε εξεταζόμενη δράση και η αναμενόμενη επίδρασή της σε κάθε υπο-περιοχή.

γ) Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης και ακολούθως κατά τη διατύπωση προτάσεων λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα της μελέτης της φέρουσας ικανότητας των υπο-περιοχών.

Τα βασικά συμπεράσματα στα οποία η ομάδα μελέτης κατέληξε κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των συνδυασμών δράσεων – υπο-περιοχών είναι:

1. Για ορισμένες μόνο περιοχές μπορούν να καθοριστούν δράσεις υψηλής προτεραιότητας (βαθμολογία 10-15), ενώ για πολλές περιοχές οι δράσεις με τη μεγαλύτερη βαθμολογία κυμαίνονται στην μεσαία υψηλή βαθμίδα (7,5-10).

Αυτό συμβαίνει λόγω της επίδρασης των παρακάτω παραμέτρων:

α) Η υφιστάμενη κατάσταση των εξεταζόμενων περιοχών, και η ύπαρξη περιοριστικών παραγόντων ως προς τη δυνατότητα υλοποίησης παρεμβάσεων τουριστικής ανάπτυξης σε αρκετές υπο-περιοχές (π.χ. χαμηλή συγκέντρωση πληθυσμού)

β) Η ένταση των προτεινόμενων παρεμβάσεων. Η ένταση της υλοποίησης συγκεκριμένων παρεμβάσεων ποικίλει από περιοχή σε περιοχή ανάλογα με τη δυναμικότητα και τη φέρουσα ικανότητά της.

2. Καμία υπο-περιοχή δεν συγκέντρωσε βαθμολογία άνω του 12,5 που αποδεικνύει ότι, λόγω της επίδρασης συγκεκριμένων περιοριστικών παραγόντων, καμία περιοχή δε μπορεί να συγκεντρώσει τις «ιδανικές» συνθήκες για την υλοποίηση ενεργειών στον τομέα του τουρισμού, όπως επίσης, ότι η ένταση των προτεινόμενων παρεμβάσεων δε μπορεί να ξεπερνά τη φέρουσα ικανότητα του χώρου.

Η αξιολόγηση των συνδυασμών δράσεων - υπο-περιοχών βάσει της καθορισμένης μεθοδολογίας οδήγησε σε μία αρχική ιεράρχηση των δράσεων από άποψη προτεραιοτήτων για κάθε υπο-περιοχή, η οποία στη συνέχεια εξειδικεύτηκε σε απόλυτες προτεραιότητες δράσεων. Ως απόλυτες προτεραιότητες για κάθε υπο-περιοχή καθορίστηκαν οι δύο κατηγορίες δράσεων οι οποίες συγκέντρωσαν την υψηλότερη βαθμολογία. Η ιεράρχηση αυτή δεν οδηγεί στην απόρριψη των υπολοίπων δράσεων αλλά στην απόδοση προτεραιότητας στις πιο σημαντικές, όπως προέκυψε από τη διαδικασία αξιολόγησης, και λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της φέρουσας ικανότητας.

Για την υπο-περιοχή **S1.1-Προστατευόμενη Περιοχή Ακάμα** προτεραιότητα αποτελεί η υλοποίηση ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού πλούτου της υπο-περιοχής (A1-ΔΡΑΣΗ 2), η διαμόρφωση οικολογικών διαδρομών και η δημιουργία Κέντρου Πληροφόρησης και Ευαισθητοποίησης των επισκεπτών για την οικολογική σημασία του Πάρκου (A1- ΔΡΑΣΗ 1). Σε ότι αφορά επενδύσεις σε κάθε μορφής καταλύματα η ομάδα μελέτης τις θεωρεί μεν συμβατές με την ανάπτυξη της περιοχής σε κάθε περίπτωση όμως θεωρεί ότι οι όποιες δράσεις θα πρέπει i) να μην υποβαθμίζουν το καθεστώς προστασίας της περιοχής και ii) να υπάρχει συνεχής παρακολούθηση των επενδυτικών σχεδίων που πρόκειται να αναληφθούν, τόσο στη φάση υλοποίησής τους όσο και στη φάση λειτουργίας τους.

Για την υπο-περιοχή **S1.2-Παραλιακή ζώνη** προτείνεται η ενίσχυση της δημιουργίας συμπληρωματικών και υποστηρικτικών δραστηριοτήτων για τον εμπλουτισμό του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας (A2- ΔΡΑΣΗ 1.3) και η δικτύωση των τοπικών τουριστικών και μη επιχειρήσεων για την αναβάθμιση της ποιότητας και την ενίσχυση της ελκυστικότητας του τουριστικού προϊόντος της ευρύτερης περιοχής (A2- ΔΡΑΣΗ 3).

Για την υπο-περιοχή **S1.3-Ορεινή ζώνη** προτείνονται χαμηλής έντασης δράσεις που αφορούν σε δημόσιες υποδομές για την αξιοποίηση του αξιόλογου πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής (A1- ΔΡΑΣΗ 1), η υλοποίηση έργων για την διευκόλυνση της πρόσβασης στην περιοχή και η εκπόνηση μελέτης για τη διερεύνηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της (B- ΔΡΑΣΗ 1).

Για την υπο-περιοχή **S2.1- Περιοχή Κακοπετριάς** προτεραιότητα αποτελεί η υλοποίηση δράσεων, για τον εμπλουτισμό του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος, μέσω δημόσιων υποδομών προώθησης του εναλλακτικού τουρισμού (A1- ΔΡΑΣΗ 1) και ιδιωτικών επενδύσεων για τη δημιουργία αγροτουριστικών υποδομών (A2- ΔΡΑΣΗ 2).

Για την υπο-περιοχή **S2.2 - Περιοχή Πλατρών** προτείνονται δράσεις για την αξιοποίηση της φυσικής γεινιάσης της υπο-περιοχής με τη Λεμεσό, και αφορούν πρωτίστως στη βελτίωση του οδικού δικτύου (B- ΔΡΑΣΗ 1) και στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σχετικών με τον τουρισμό ώστε να ευνοηθεί διάχυση της τουριστικής κίνησης σε όλη τη διάρκεια του έτους (A2- ΔΡΑΣΗ 1.3).

Η υπο-περιοχή **S2.3: Περιοχή Κύκκου** ενδείκνυται για τη χάραξη διαδρομών και την ανάπτυξη υποδομών θεματικού τουρισμού (A1- ΔΡΑΣΗ 1) και τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σχετικών με το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής (A2- ΔΡΑΣΗ 1.3), όπως πωλητήρια τοπικών προϊόντων, εταιρίες υπαίθριων δραστηριοτήτων, χώροι πολλαπλών χρήσεων.

Για την υπο-περιοχή **S2.4- Υπόλοιπο τμήμα S2**, προτείνεται η ενίσχυση της δημιουργίας ελεγχόμενου αριθμού τουριστικών υποδομών, όπως καταλύματα, και χώροι εστίασης (A2- ΔΡΑΣΗ 1.1, A2- ΔΡΑΣΗ 1.2) και υποδομών αγροτουρισμού (A2- ΔΡΑΣΗ 2).

Για την υπο-περιοχή **S3.1-Ανατολικό τμήμα και περιοχή Πύλας** προτείνεται η υλοποίηση δράσεων για συμπλήρωση και αναβάθμιση του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος, όπως θεματικές διαδρομές σύνδεσης του αγροτουριστικού και του κλασσικού τουριστικού προϊόντος, δημιουργία εκθεσιακών χώρων και κέντρων πληροφόρησης (Α1- ΔΡΑΣΗ 1) καθώς και ιδιωτικές υποδομές αγροτουρισμού για την αξιοποίηση της αγροτικής παράδοσης του εσωτερικού ανατολικού τμήματος (Α2- ΔΡΑΣΗ 2).

Η υπο-περιοχή **S3.2-Δυτικό-Ηπειρωτικό Τμήμα** δεν παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερη δυναμική ως προς την υλοποίηση δράσεων εναλλακτικού τουρισμού. Προτείνεται η δημιουργία μικρής κλίμακας δημόσιων υποδομών για την αξιοποίηση του δάσους του Ψευδά (Α1- ΔΡΑΣΗ 1) και η ένταξη της περιοχής σε ολοκληρωμένο σχέδιο τοπικής ανάπτυξης (Β- ΔΡΑΣΗ 1) .

Η υπο-περιοχή **S4.1- Γεωργοκτηνοτροφική περιοχή** λόγω της έντονης αστικοποίησης και βιομηχανοποίησής της δεν παρουσιάζει ελκυστικότητα αναφορικά με την ανάπτυξη του τουρισμού, και ειδικότερα αγροτουρισμού. Οι προτεινόμενες δράσεις αφορούν κυρίως σε έργα ανάπτυξης και εξωραϊσμού των κοινοτήτων (Β- ΔΡΑΣΗ 1).

Για την υπο-περιοχή **S4.2-Αστικοποιημένη-ημιορεινή και δασώδης περιοχή** προτείνεται η δημιουργία δημόσιων υποδομών (Α1-ΔΡΑΣΗ1) και έργων βελτίωσης του οδικού δικτύου (Β- ΔΡΑΣΗ 1) για την προσέλκυση επισκεπτών για ολιγόωρες ή μονοήμερες αποδράσεις.

Η υπο-περιοχή **S4.3 - Ανατολικό τμήμα** λόγω της έντονης αστικοποίησης δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον και προοπτική από άποψη τουριστικής αξιοποίησης και ανάπτυξης. Ανάγκη για την περιοχή αποτελεί η υλοποίηση έργων που αφορούν σε βασικές υποδομές και στον εξωραϊσμό των κοινοτήτων, καθώς και η υλοποίηση ενός Τοπικού Αναπτυξιακού Προγράμματος για τη διερεύνηση των προοπτικών ανάπτυξης ολόκληρης της περιοχής (Β- ΔΡΑΣΗ 1).

Για την υπο-περιοχή **S5.1-Ημιορεινή Πάφος**, προτείνεται η ενίσχυση ιδιωτών για τη δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σχετικών με τη φύση, τον πολιτισμό και την παράδοση (A2- ΔΡΑΣΗ 1.3) καθώς και η δημιουργία δημόσιων υποδομών με κυριότερη τη δημιουργία θεματικών διαδρομών ανάδειξης της παράδοσης των κρασοχωρίων (Οι δρόμοι του κρασιού)(A1- ΔΡΑΣΗ 1).

Κύριο άξονα της στρατηγικής για την υπο-περιοχή **S5.2: Κοιλιάδα Διάριζου** αποτελεί η χάραξη θεματικών διαδρομών για την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού πλούτου της περιοχής (A1- ΔΡΑΣΗ 1) και η υλοποίηση έργων ανάπτυξης της υπο-περιοχής B- ΔΡΑΣΗ 1.

Για την υπο-περιοχή **S5.3: Δυτική ημιορεινή Λεμεσός** προτείνεται η ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού για την αξιοποίηση της παράδοσης της περιοχής στην καλλιέργεια αμπελιών και την παραγωγή κρασιού (A2- ΔΡΑΣΗ 2) και η δημιουργία δημόσιων υποδομών με κυριότερη τη δημιουργία θεματικών διαδρομών ανάδειξης της παράδοσης των κρασοχωρίων (Οι δρόμοι του κρασιού)(A1- ΔΡΑΣΗ 1).

Για την υπο-περιοχή **S6.1: Κεντροανατολική ορεινή Λεμεσός** προτεραιότητα αποτελεί η δημιουργία δημόσιων και ιδιωτικών υποδομών για την αξιοποίηση του αγροτικού της χαρακτήρα , με κύριες τη δημιουργία θεματικών διαδρομών (A1- ΔΡΑΣΗ 1) και υποδομών αγροτουρισμού (A2- ΔΡΑΣΗ 2).

Για την υπο-περιοχή **S6.2: Παραλιακή Ζώνη** προτεραιότητα αποτελεί η ενίσχυση πρωτοβουλιών δικτύωσης των τοπικών επιχειρήσεων του τουριστικού και μη τομέα (A2- ΔΡΑΣΗ 3) και η ενίσχυση της δημιουργίας νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (A2- ΔΡΑΣΗ 1.3) ώστε να ευνοηθεί η προσφορά ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος που θα συνδυάζει τον κλασσικό θαλάσσιο τουρισμό με δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού.

Στην υπο-περιοχή **S6.3-Ανατολικό τμήμα** προτείνεται η υλοποίηση ήπιων παρεμβάσεων της περιοχής και η σύνδεση των τουριστικών της πόρων με το τουριστικό προϊόν των γειτονικών υπο-περιοχών, π.χ. (S6.2, S2.2), μέσω της ενίσχυσης πρωτοβουλιών δικτύωσης (A2- ΔΡΑΣΗ 3) και της υλοποίησης έργων ανάπλασης και αναζωογόνησης (B- ΔΡΑΣΗ 1) για τον περιορισμό, κατά το δυνατό της τάσης εγκατάλειψης της περιοχής.

Προτεραιότητα για την υπο-περιοχή **S7.1- Παραλιακή Ζώνη** είναι η υλοποίηση δράσεων σύνδεσης των τουριστικών προϊόντων των δύο πόλων (παραλιακή ζώνη, αγροτουριστικός πόλος), μέσω της ενίσχυσης της δικτύωσης των τοπικών επιχειρήσεων (A2- ΔΡΑΣΗ 3) και η ενίσχυση της δημιουργίας υποδομών αγροτουρισμού για τον εμπλουτισμό του υφιστάμενου τουριστικού προϊόντος (A2- ΔΡΑΣΗ 2).

Για την **S7.2: Ορεινή Λάρνακα** προτείνεται η υλοποίηση δράσεων αξιοποίησης και ανάδειξης του τουριστικού πυρήνα των Λευκάρων και διάχυσης της τουριστικής κίνησης στην υπόλοιπη περιοχή μέσω δράσεων προβολής και προώθησης (A1- ΔΡΑΣΗ 2) και υποστηρικτικών έργων αναζωογόνησης των κοινοτήτων (B- ΔΡΑΣΗ 1).

Για την υπο-περιοχή **S7.3-Γεωργοκτηνοτροφικές Περιοχές** προτείνεται η υλοποίηση συμπληρωματικών παρεμβάσεων μέσω της ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (A2- ΔΡΑΣΗ 1.3), όπως εργαστήρια ειδών χειροτεχνίας, μονάδες παραγωγής και πώλησης τοπικών παραδοσιακών προϊόντων καθώς της δικτύωσης των τοπικών επιχειρήσεων με επιχειρήσεις των γειτονικών υποπεριοχών (A2- ΔΡΑΣΗ 3).

Για την υπο-περιοχή **S7.4-Δασώδης Περιοχή Λάρνακας** προτείνονται δράσεις που να ευνοούν την προσέλκυση επισκεπτών από τα αστικά κέντρα της Λάρνακας και της Λευκωσίας, όπως η δημιουργία νέων και η αναβάθμιση υπάρχοντων υποδομών εστίασης (A2- ΔΡΑΣΗ 1.2) και η υλοποίηση έργων εξωραϊσμού των κοινοτήτων και περιορισμού των οχλήσεων από τη διέλευση

μεγάλων φορτηγών εξαιτίας των λατομείων που υπάρχουν στην περιοχή (Β-ΔΡΑΣΗ 1).

Μια γενική παρατήρηση που ισχύει για όλες τις περιοχές και υπο-περιοχές που προαναφέρθηκαν έχει να κάνει με τις δράσεις που αφορούν τη δημιουργία καταλυμάτων. Η ομάδα μελέτης θεωρεί ότι σε όλες τις περιοχές μπορούν να δημιουργηθούν καταλύματα χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα έως και το μέγιστο αριθμό κλινών που προκύπτει από την πλέον ελαστική υπόθεση της φέρουσας ικανότητας. Στην περιοχή S1 για παράδειγμα σύμφωνα με την υπόθεση 2β μπορούν να αναπτυχθούν έως 2640 κλίνες. Η κατανομή τους μεταξύ τύπων καταλυμάτων είναι ενδεικτική, εκφράζει την φιλοσοφία της ομάδας μελέτης και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρείται ως δεσμευτική. Μεγαλύτερη σημασία πρέπει να δοθεί στους όρους λειτουργίας των καταλυμάτων ανεξάρτητα από τον τύπο τους και λιγότερο στην κατανομή του αριθμού των κλινών σε τύπους καταλυμάτων. Αυτό ισχύει διότι είναι πιθανόν καταλύματα που ανήκουν σε κατηγορίες φαινομενικά περισσότερο συμβατές με μια ήπια ανάπτυξη να προκαλούν μεγαλύτερη «όχληση», αν δεν λειτουργούν ενδεδειγμένα, από καταλύματα τα οποία φαινομενικά ανήκουν σε περισσότερο εντατικές μορφές ανάπτυξης.

Τέλος πρέπει να αναφερθεί ότι σε πολλές από τις υπο-περιοχές προτείνονται ως δράσεις προτεραιότητας αυτές που έχουν σχέση με τις γενικότερες υποδομές καθώς στόχος είναι ο επισκέπτης να μπορεί να λειτουργεί και εκτός του χώρου των καταλυμάτων απολαμβάνοντας το σύνολο των παροχών της επισκέψιμης περιοχής. Πρέπει δηλαδή να δημιουργηθούν οι συνθήκες οι οποίες θα κρατήσουν τον επισκέπτη σε μια περιοχή και ει δυνατόν θα τον καταστήσουν επαναλαμβανόμενο επισκέπτη, και όχι απλώς οι συνθήκες που θα τον κάνουν να διανυκτερεύσει σε μία περιοχή.

Η μεθοδολογία αξιολόγησης των συνδυασμών δράσεων ανά υπο-περιοχή, λόγω της ποσοτικοποίησης ποιοτικών κριτηρίων και της αξιολόγησης των εξειδικευμένων δράσεων ως τμήματα συγκεκριμένων κατηγοριών, οδήγησε στη διαφοροποίηση της βαθμολογίας συγκεκριμένων δράσεων, κάποιες εκ

των οποίων αποτελούν κοινές προτεραιότητες για όλες τις υπο-περιοχές και κάποιες εκ των οποίων αποτελούν προτεραιότητα για τις περιοχές που εμφανίζουν δυναμική στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης.

Κατά την εκτίμηση της ομάδας μελέτης, δράση κοινής προτεραιότητας για το σύνολο των 7 περιοχών του Στόχου 2 αποτελεί η εκπόνηση ολοκληρωμένων Τοπικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων για κάθε μία από τις 7 περιοχές.

Στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδιασμού θα διατυπωθούν αναπτυξιακές προτεραιότητες και θα καθοριστεί η στρατηγική πολυτομεακής ανάπτυξης για κάθε περιοχή, στοχεύοντας στην άρση της απομόνωσης των περιοχών της υπαίθρου, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων, με έργα βασικών και κοινωνικών υποδομών, στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης, στην προσέλκυση επενδύσεων και στην προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος της κάθε περιοχής.

Επίσης δράσεις κοινής προτεραιότητας για τις περιοχές που έχουν ήδη διαμορφώσει, σε κάποιο βαθμό, ένα τοπικό τουριστικό προϊόν ή/και παρουσιάζουν δυναμική τουριστικής ανάπτυξης είναι:

1. Η δημιουργία δικτύων ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων μέσω των οποίων θα:
 - ✓ Διευκολυνθεί ο διάλογος και η συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων,
 - ✓ Ενθαρρυνθεί η αποδοτικότερη λειτουργία και παραγωγικότητα των επιχειρήσεων λόγω της συλλογικής δράσης,
 - ✓ Ενισχυθεί την ανταγωνιστικότητά τους,
 - ✓ Δοθεί η δυνατότητα μεταφοράς της τεχνογνωσίας.
 - ✓ Εξασφαλιστούν κοινές προδιαγραφές ποιότητας και αισθητικής σε όλους τους χώρους που φέρουν το σήμα του,
 - ✓ Δοθεί η δυνατότητα εμφάνισης οικονομιών κλίμακας,
 - ✓ Θα ενισχυθεί η προοπτική άντλησης συγχρηματοδοτήσεων από διάφορες πηγές

2. Η εκπόνηση ειδικών μελετών, υπό τη μορφή επιχειρησιακού σχεδίου για την ανάπτυξη του τουρισμού στις υπο-περιοχές που παρουσιάζουν δυναμική η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί τουριστικά
3. Η εκπόνηση και υλοποίηση ολοκληρωμένων marketing plan, αντί μεμονωμένων δράσεων επικοινωνίας και πληροφόρησης.

Η ιεράρχηση των δράσεων και ο εντοπισμός των βασικών προτεραιοτήτων ανά υπο-περιοχή οδήγησε στις βασικές κατευθύνσεις αναπτυξιακής στρατηγικής για κάθε μία από τις 22 υπο-περιοχές. Προκειμένου οι κατευθύνσεις και παρεμβάσεις αυτές να είναι υλοποιήσιμες απαιτείται η εκπλήρωση συγκεκριμένων προϋποθέσεων, οι οποίες διαφοροποιούνται ανάλογα με τη φύση της κάθε παρέμβασης.

Μία βασική προϋπόθεση η οποία αποτελεί κοινή συνθήκη για όλες τις δράσεις, είναι η δημιουργία ευέλικτων φορέων, αναπτυξιακών εταιριών, σε κάθε μία από τις 7 περιοχές, οι οποίες θα αναλάβουν τη διαχείριση του αναπτυξιακού σχεδιασμού και την εκπλήρωση των ειδικών προϋποθέσεων κάθε παρέμβασης ώστε να καταστεί δυνατή η υλοποίησή τους από τους τελικούς δικαιούχους (δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα).

*Μελέτης Υπολογισμού της Φέρουσας Ικανότητας και
Εκτίμησης Δυνατότητας Ανάπτυξης Ολοκληρωμένου
Τουριστικού Προϊόντος για τις Περιοχές της Υπαίθρου*

**Τελική Έκθεση
(Final Report)**

**Τεύχος Β
Μεθοδολογία & Στοιχεία**

Λευκωσία Μάιος 2005

Φύλλο Στοιχείων Τελικού Παραδοτέου

Έργο	Μελέτης Υπολογισμού της Φέρουσας Ικανότητας και Εκτίμησης Δυνατότητας Ανάπτυξης Ολοκληρωμένου Τουριστικού Προϊόντος για τις Περιοχές της Υπαίθρου
Αναθέτων	Γραφείο Προγραμματισμού της Κυπριακής Δημοκρατίας
Τίτλος	Τελική Έκθεση (Final Report) Τεύχος Β – Στοιχεία & Μεθοδολογία
Έκδοση	Τελική
Ημερομηνία	16/5/2005
Συντάκτης (ες)	Ομάδα Συγγραφέων
Διανομή	Επιτροπή Παρακολούθησης (μέσω του Γραφείου Προγραμματισμού)

Ομάδα συγγραφέων

Η συνολική ομάδα μελέτης παρουσιάζεται στην αρχική έκθεση. Στο παρόν Τεύχος κύριοι συγγραφείς είναι οι:

Σ. Φωτίου, Δ. Τσαρούχη, Α. Μέξα, Π. Τσάρτας, Κ. Παρπαίρης, Α. Μιχαηλίδης,
Α. Θεοχάρους

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ενότητα Α - Μεθοδολογία	5
Κεφάλαιο 1. Καθορισμός συστήματος αξιολόγησης των δράσεων	5
1.0. Εισαγωγή	5
1.1. Προτεινόμενη Μεθοδολογία αξιολόγησης δράσεων	5
1.2. Συμπεράσματα – Σχόλια επί της μεθοδολογίας	11
Μεθοδολογία ανάλυσης της Υφιστάμενης κατάστασης	14
Μεθοδολογία καθορισμού περιοχών	17
Μεθοδολογία Υπολογισμού Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας.	24
Μεθοδολογικό υπόβαθρο εισαγωγής της ΦΙ στην Κυπριακή ενδοχώρα	24
Περιγραφή μεθοδολογίας για την περιοχή μελέτης	27
Μεθοδολογία καθορισμού υπο-περιοχών	29
Μεθοδολογία καθορισμού δράσεων	30
Αξιολόγηση με τη χρήση Πινάκων Διπλής Εισόδου	38
Βαθμός Σπουδαιότητας Κριτηρίων	40
Συνδυασμοί Υπο-περιοχών – Δράσεων	46
Εξειδίκευση του τρόπου βαθμολόγησης-ποσοτικοποίησης των κριτηρίων	50
Καθορισμός Προτεραιοτήτων	80
Ενότητα Β - Στοιχεία	83
Κεφάλαιο 2. Ανάλυση της Υφιστάμενης Κατάστασης	83
2.0. Εισαγωγή	83
2.1. Συλλογή Στοιχείων	83
2.2. Ανάπτυξη Βάσης Δεδομένων	84
2.3. Καθορισμός Περιοχών	86
Κεφάλαιο 3. Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης και καθορισμός περιοχών.	88
3.0. Εισαγωγή	88
3.1. Γενική παρουσίαση της περιοχής έρευνας	88
3.2. Αποτελέσματα οριοθέτησης περιοχών	92
3.3. Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης σε κάθε περιοχή.	93
3.3.1. Περιοχή S1-Βορειοδυτικό Άκρο Κύπρου και Περιοχή Ακάμα	93
3.3.2. Περιοχή S2-Ευρύτερη Περιοχή Όρους Τρόδος	98
3.3.3. Περιοχή S3-Ανατολικές Περιοχές Στόχου 2	103
3.3.4. Περιοχή S4-Πεδινές και ημι-πεδινές περιοχές Λευκωσίας	107
3.3.5. Περιοχή S5-Δυτική ημι-ορεινή Κύπρος	111
3.3.6. Περιοχή S6-Ευρύτερη περιοχή Λεμεσού	116
3.3.7. Περιοχή S7-Ευρύτερη Περιοχή Λάρνακας	121
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	126
Περιγραφή εφαρμογής της βάσης δεδομένων	126

Ενότητα Α - Μεθοδολογία

Κεφάλαιο 1. Καθορισμός συστήματος αξιολόγησης των δράσεων

1.0. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η προτεινόμενη μεθοδολογία στα πλαίσια της οποίας θα στηριχθεί η αξιολόγηση των δράσεων του συμπληρώματος προγραμματισμού του στόχου 2. Το κεφάλαιο αυτό αποτελεί παραδοτέο του πρώτου σταδίου της μελέτης το οποίο αφορά «τον καθορισμό συστήματος αξιολόγησης βάσει του οποίου θα γίνει η ομαδοποίηση, ιεράρχηση και απόδοση θεματικού των δήμων/κοινοτήτων και του συστήματος αξιολόγησης των δράσεων». Για λόγους συνέχειας του κειμένου το σύστημα αξιολόγησης και ομαδοποίησης των δήμων/κοινοτήτων σε υποπεριοχές παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 3 όπου υπάρχουν και τα αποτελέσματα της ομαδοποίησης ενώ στο παρόν κεφάλαιο γίνεται αναφορά μόνο στο σύστημα αξιολόγησης των δράσεων.

Τα κριτήρια αξιολόγησης των δράσεων καταγράφονται και αναλύονται παρακάτω, ενώ στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μία πρώτη προσέγγιση της μεθοδολογίας αξιολόγησης και των δεικτών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

1.1. Προτεινόμενη Μεθοδολογία αξιολόγησης δράσεων

Το σύστημα αξιολόγησης των δράσεων θα στηριχθεί σε μία σειρά παραγόντων μέσω της επεξεργασίας των οποίων θα προκύψουν οι βέλτιστοι συνδυασμοί δραστηριοτήτων και υποπεριοχών. Οι παράγοντες αυτοί διακρίνονται στους εξής:

- ❖ Υποπεριοχές, οι οποίες μέσα από συστηματική ανάλυση συγκεκριμένων κριτηρίων, θα καθοριστούν για να χρησιμοποιηθούν σε πρώτη φάση για την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας και σε επόμενη φάση και αφού διευρυνθούν για την κατανομή των δράσεων.
- ❖ Δράσεις; όπως αυτές καταγράφονται στο συμπλήρωμα προγραμματισμού για το στόχο 2.

❖ Κριτήρια αξιολόγησης των δράσεων, τα οποία έχουν ομαδοποιηθεί στις παρακάτω τρεις βασικές κατηγορίες:

- Περιβάλλον
- Κοινωνία
- Οικονομία

Κάθε βασική κατηγορία αποτελείται από επιμέρους κριτήρια αξιολόγησης.

Στόχος της προτεινόμενης μεθοδολογίας αξιολόγησης είναι η δημιουργία των βέλτιστων συνδυασμών δραστηριοτήτων και υποπεριοχών σύμφωνα με τις προεπιλεγμένες βασικές κατηγορίες κριτηρίων αξιολόγησης και των αντίστοιχων επιμέρους κριτηρίων τους. Στα πλαίσια αυτά προτείνεται μια μέθοδος η οποία συνδυάζει την εκτίμηση δεικτών με τη χρήση πινάκων διπλής εισόδου.

Το βασικό θεωρητικό υπόβαθρο στηρίχθηκε στη σκέψη ότι χρειάζεται μία μέθοδος όπου να μπορούν να ποσοτικοποιηθούν οι παραπάνω παράγοντες, ώστε να δημιουργηθούν συγκρίσιμα αποτελέσματα για περαιτέρω επεξεργασία. Η ανάγκη αυτή οδήγησε στη δημιουργία δεικτών και πινάκων διπλής εισόδου, όπου ο καθένας ξεχωριστά οδηγεί σε συγκεκριμένα αποτελέσματα και τα οποία με την σειρά τους αποτελούν πηγή στοιχείων για περαιτέρω επεξεργασία.

Στη συνέχεια ακολουθεί αναλυτική αναφορά της προτεινόμενης μεθοδολογίας κατασκευής των δεικτών και των πινάκων διπλής εισόδου με περιγραφή των δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν καθώς και του τρόπου επεξεργασίας τους μέσω των οποίων θα προκύψουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, συμπεράσματα. Συγκεκριμένα, η θεωρητική εφαρμογή της μεθοδολογίας αναπτύσσεται ανά φάση, στα πλαίσια της οποίας δημιουργούνται συγκεκριμένοι πίνακες και τρόπος προσέγγισης του θέματος.

Η πρακτική εφαρμογή της μεθοδολογίας αυτής καθώς και ο τρόπος που θα χρησιμοποιηθούν οι πίνακες και τα δεδομένα αναπτύσσεται αναλυτικά παρακάτω, όπως αυτή προσαρμόζεται και εφαρμόζεται στο 6^ο κεφάλαιο,

σύμφωνα με τις ανάγκες αξιολόγησης και αποδεικνύεται λεπτομερώς η χρηστικότητα - χρησιμότητα της.

Φάση 1. Συνδυασμοί Υποπεριοχών και Δράσεων

Στη φάση αυτή συντάσσονται πίνακες, όπως ο Πίνακας 1.1, με συνεχείς εκδόσεις, στους οποίους περιλαμβάνονται όλοι οι δυνατοί συνδυασμοί υποπεριοχής και δράσης. Αν λοιπόν υπάρχουν n υποπεριοχές και k δράσεις θα συνταχθούν συνολικά $n \times k$ πίνακες. Σε κάθε πίνακα αξιολογούνται οι κατηγορίες κριτηρίων, με περαιτέρω ανάλυση και επεξεργασία των επιμέρους κριτηρίων.

Κάθε επιμέρους κριτήριο ποσοτικοποιείται με τη χρήση συγκεκριμένου δείκτη. Οι δείκτες αυτοί βαθμολογούνται σύμφωνα με τον βαθμό σπουδαιότητας που κατέχει ο κάθε ένας και ο οποίος θα προκύψει τόσο από ανάλογους δείκτες της βιβλιογραφίας όσο και από τις εκτιμήσεις των ειδικών της ομάδας μελέτης. Το άθροισμα των επιμέρους βαθμών σπουδαιότητας κάθε δείκτη πρέπει να δίνει το εκατό της εκατό του αντίστοιχου βασικού κριτηρίου.

Για την πλήρη κατανόηση της μεθοδολογίας, παρατίθεται ένα παράδειγμα, όπως θα καθοριστεί η πρώτη κατηγορία κριτηρίων αξιολόγησης, με τους αντίστοιχους επιμέρους δείκτες και τον αντίστοιχο βαθμό σπουδαιότητας, εκφρασμένο σε ποσοστό:

ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ Α	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ
1 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%
2 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	100,00%

Σε συνέχεια οι επιμέρους δείκτες τιμαριθμοποιούνται με κλίμακα Χαμηλή, Μεσαία και Υψηλή και με αντίστοιχη βαθμολογία. Το ένα και δύο (1,2) για την χαμηλή κλίμακα, όπου ένα το χαμηλότερο και δύο το υψηλότερο δυνατό επίπεδο της χαμηλής κλίμακας, το τρία και τέσσερα (3,4) για την μεσαία

κλίμακα, όπου τρία το χαμηλότερο και τέσσερα το υψηλότερο δυνατό επίπεδο της μεσαίας κλίμακας και τέλος το πέντε (5) για την υψηλή κλίμακα.

Καταγράφοντας τα στοιχεία όπως ισχύουν σε κάθε υποπεριοχή και σταθμίζοντας τα σε κάθε δράση, προκύπτει η εκάστοτε τιμαριθμοποίηση από το ένα έως το πέντε για κάθε επιμέρους δείκτη. Η τελική βαθμολογία κάθε επιμέρους δείκτη προκύπτει από το γινόμενο του βαθμού σπουδαιότητας επί την τιμαριθμοποίηση του, ενώ το συνολικό άθροισμα των επιμέρους δεικτών του κάθε κριτηρίου μας δίνει την συνολική τιμή αυτού. Το επιμέρους συνολικό άθροισμα κάθε κατηγορίας κριτηρίων συμβολίζεται ως R_f , με τους εξής περιορισμούς:

- $\forall f$ όπου $f \in M = [1 \text{ έως } m]$ όπου $M \subset$ του N , όπου m ο αριθμός των κριτηρίων αξιολόγησης των δράσεων

Για μεγαλύτερη ευκολία συμβολίζουμε την κάθε υποπεριοχή με S_i , με τους εξής περιορισμούς:

- $\forall i$ όπου $i \in L = [1 \text{ έως } l]$ όπου $L \subset$ του N , όπου l ο αριθμός των υποπεριοχών

Η κάθε δράση συμβολίζεται με D_j , με τους εξής περιορισμούς:

- $\forall j$ όπου $j \in K = [1 \text{ έως } k]$ όπου $K \subset$ του N , όπου k ο αριθμός των δράσεων

Κατά την τελική βαθμολογία προκύπτει το συνολικό αριθμητικό σύνολο των βασικών κατηγοριών κριτηρίων το TR'_j , σύμφωνα με τον τύπο που ακολουθεί:

$$TR'_j = \sum R^{ij}_f$$

Αναλυτικότερα παρατίθεται ένα παράδειγμα, για την κατανόηση της υλοποίησης της πρώτης φάσης αξιολόγησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1
Συνδυασμοί Δράσεων & Υποπεριοχών

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ ΣΙ ΔΡΑΣΗ DJ					
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ Α	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
1 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%				0,00
2 Επιμέρους Κριτήριο	50,00%				0,00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R1	100,00%				0,00
ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ ΣΙ ΔΡΑΣΗ DJ					
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ Β	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
1 Επιμέρους Κριτήριο	60,00%				0,00
2 Επιμέρους Κριτήριο	40,00%				0,00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%				0,00
ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ ΣΙ ΔΡΑΣΗ DJ					
ΒΑΣΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ Γ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
		5	4,3	2,1	
1 Επιμέρους Κριτήριο	40,00%				0,00
2 Επιμέρους Κριτήριο	40,00%				0,00
3 Επιμέρους Κριτήριο	20,00%				0,00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%				0,00
TR₁				ΣR₁	0,00

Σύμφωνα με τα παραπάνω ο Πίνακας 1.1 θα καταρτισθεί τόσες φορές όσοι είναι και οι συνδυασμοί υποπεριοχών / δράσεων.

Φάση 2 Καθορισμός Προτεραιοτήτων

Η φάση αυτή αφορά τη δημιουργία πίνακα όπου κάθε υποπεριοχή ιεραρχείται βάσει του βαθμού προτεραιότητας που έχει κάθε δράση ανά υποπεριοχή. Σύμφωνα με τα παραπάνω ο εν λόγω πίνακας (1.2) θα εκδοθεί τόσες φορές όσες είναι και οι επιλεγμένες υποπεριοχές.

Αναλυτικότερα δημιουργείται πίνακας όπου καταγράφεται σε στήλη, η κάθε δράση και το αθροιστικό σύνολο του συγκεκριμένου συνδυασμού υποπεριοχής – δράσης, όπως έχει προκύψει από την σχετική έκδοση του Πίνακα 1.1. Η μορφή του πίνακα αυτού θα είναι σύμφωνη με το ακόλουθο παράδειγμα (Πίνακας 1.2)

Πίνακας 1.2 Προτεραιότητες δράσεων

ΔΡΑΣΕΙΣ D _j	ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S _i TR _g
D ₁ D ₂ D ₃ D ₄ ...k	
ΑΘΡΟΙΣΜΑ	

Φάση 3 Συγκέντρωση αξιολόγησης

Η φάση αυτή αφορά τη συγκέντρωση των στοιχείων σε ένα πίνακα όπως αυτός του παραδείγματος (Πίνακας 1.3). Ο πίνακας αυτός είναι συγκεντρωτικός, με την έννοια ότι περιλαμβάνει τα αποτελέσματα της κάθε δράσης για κάθε υποπεριοχή, όπως έχουν προκύψει από τις επιμέρους εκδόσεις του Πίνακα 1.2. Αναλυτικότερα, υπάρχει η στήλη που καταγράφει τις επιμέρους δράσεις και οι στήλες ανά υποπεριοχή με τα αποτελέσματα TR_gⁱ, όπως έχουν προκύψει από τον εκάστοτε Πίνακα 1.2.

Πίνακας 1.3 Συγκεντρωτική αξιολόγηση

ΔΡΑΣΗ	ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S _i TR _g ⁱ	ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S _i TR _g ⁱ
D ₁ D ₂ D ₃ D ₄ ...k		

Φάση 4. Δείκτες προτεραιότητας

Στην φάση αυτή δημιουργείται ακόμα ένα πίνακας (Πίνακας 1.4) ο οποίος χρησιμοποιεί στοιχεία από τον προηγούμενο Πίνακα 1.3 και συγκεκριμένα το άθροισμα της κάθε δράσης για κάθε υποπεριοχή και τον δείκτη προτεραιότητας, όπως έχει αναλυθεί στον Πίνακα 1.2. Περαιτέρω ο δείκτης προτεραιότητας διαχωρίζεται στην παρακάτω ομαδοποίηση:

- χαμηλή προτεραιότητα με διακύμανση από 3 έως 5,
- μεσαία – χαμηλή προτεραιότητα με διακύμανση από 5 έως 7,5

μεσαία – υψηλή προτεραιότητα με διακύμανση από 7,5 έως 10

υψηλή προτεραιότητα με διακύμανση από 10 έως 15

Η επιλογή του συνολικού εύρους διακύμανσης από 3 έως 15, προκύπτει από τον πρώτο πίνακα 1.1, όπου:

Η χαμηλότερη βαθμολογία τρία (3), προκύπτει από το ελάχιστο αποτέλεσμα κάθε βασικής κατηγορίας κριτηρίων που είναι η μονάδα (1) και συνεπώς το συνολικό τους άθροισμα είναι το τρία (3) και

Η υψηλότερη βαθμολογία δέκα πέντε (15), προκύπτει από το μέγιστο αποτέλεσμα κάθε βασικής κατηγορίας κριτηρίων που είναι το πέντε (5) και συνεπώς το συνολικό άθροισμα των τριών βασικών κατηγοριών είναι το δέκα πέντε (15).

Σύμφωνα με τα δεδομένα αυτά όπως έχουν προκύψει από τους δύο παραπάνω πίνακες γίνεται ένας συνδυασμός υποπεριοχών και δράσεων ομαδοποιώντας τους σε χαμηλής, μεσαίας και υψηλής προτεραιότητας. Ο πίνακας θα έχει την μορφή του παραδείγματος του πίνακα 1.4

Πίνακας 1.4 Ταξινόμηση δράσεων

		ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ		
ΔΡΑΣΕΙΣ	D1		ΧΑΜΗΛΗ 3 - 5	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
	D..		ΜΕΣΑΙΑ ΧΑΜΗΛΗ 5 - 7,5	
	D....		ΜΕΣΑΙΑ ΥΨΗΛΗ 7,5 - 10	
	D...k		ΥΨΗΛΗ 10 - 15	

1.2. Συμπεράσματα – Σχόλια επί της μεθοδολογίας

Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου αξιολόγησης στηρίχθηκε στην ικανότητα της να παρέχει ποσοτικοποιημένα, αξιόπιστα συμπεράσματα-αποτελέσματα, σύμφωνα πάντα με τις προδιαγραφές υλοποίησης της μελέτης. Όπως προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε η μεθοδολογία

ολοκληρώνεται μέσα από τέσσερις φάσεις με την χρήση συγκεκριμένων δεικτών, πινάκων και μαθηματικών μοντέλων, όπου ισχύουν οι εξής μεθοδολογικές αρχές:

- ❖ κάθε φάση χρησιμοποιεί συγκεκριμένα εισερχόμενα, τα οποία μέσω από συστηματική ανάλυση και επεξεργασία, παράγουν τα εξερχόμενα της,
- ❖ κάθε φάση συνδέεται άμεσα με την επόμενη,
- ❖ τα εξερχόμενα της κάθε φάσης αποτελούν πηγή δεδομένων για την επόμενη.

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης διαδικασίας έχουν τόσο μαθηματική (τιμαριθμοποίηση των ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων που χρησιμοποιούνται σε κάθε φάση, δημιουργία μετρήσιμων δεικτών), όσο και φυσική σημασία σχετική με την ομαδοποίηση, ταξινόμηση, συσχέτιση και αξιολόγηση των δράσεων.

Αναλυτικότερα, η προτεινόμενη μεθοδολογία ξεκινάει με την πρώτη φάση, έχοντας ως εισερχόμενα τις δράσεις του συμπληρώματος προγραμματισμού του Στόχου 2, τις υποπεριοχές, όπως αυτές έχουν προκύψει μετά από συστηματική ανάλυση και τα κριτήρια αξιολόγησης της κάθε δράσης. Τα εξερχόμενα της πρώτης φάσης είναι η τιμαριθμοποίηση των δυνατών συνδυασμών δράσεων και υποπεριοχών, με την χρήση συγκεκριμένων δεικτών, τόσο ανά κριτήριο όσο και ανά συνδυασμό. Περαιτέρω, με την παρούσα φάση η κάθε υποπεριοχή σταθμίζεται σε κάθε δράση έχοντας όλους τους πιθανούς συνδυασμούς και οι οποίοι αξιολογούνται βάσει των τριών βασικών κριτηρίων. Η **καταγραφή και αξιολόγηση όλων των δυνατών συνδυασμών** είναι το φυσικό αποτέλεσμα της φάσης αυτής.

Ακολουθεί η δεύτερη φάση, η οποία αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης με εισερχόμενα την τιμαριθμοποίηση της πρώτης φάσης και την ιεράρχηση των αποτελεσμάτων αυτής για κάθε δράση ανά υποπεριοχή. Με την ολοκλήρωση της φάσης αυτής γνωρίζουμε πλέον την σημαντικότητα της κάθε δράσης σε κάθε υποπεριοχή εκφρασμένη σε μετρίσιμους δείκτες. Το φυσικό αποτέλεσμα αυτής της φάσης είναι η **εκτίμηση της επίδρασης** που έχει η κάθε δράση σε κάθε υποπεριοχή.

Στη συνέχεια η τρίτη φάση απεικονίζει τους δείκτες της κάθε δράσης για όλες τις υποπεριοχές, στους μετρήσιμους βαθμούς τους συγκεντρωμένους σε έναν πίνακα. Με τον τρόπο αυτό εκτιμάται **η δυνατότητα ανταπόκρισης της κάθε δράσης στις ιδιαιτερότητες κάθε υποπεριοχής.**

Τέλος η τέταρτη φάση χρησιμοποιώντας στοιχεία από τις προηγούμενες, επεξεργάζεται τις υποπεριοχές, τις δράσεις και τον βαθμό προτεραιότητας τους στις κλίμακες της χαμηλής, μεσαίας χαμηλής, μεσαίας υψηλής και υψηλής προτεραιότητας. Με αυτό τον τρόπο γίνεται **εκτίμηση της συνολικής δυνατότητας υλοποίησης** κάθε δράσης σε κάθε υποπεριοχή.

Συνοψίζοντας, με την ολοκλήρωση της παρούσας μεθοδολογίας η ομάδα μελέτης είναι σε θέση να αξιολογήσει τις καταλληλότερες δράσεις για κάθε υποπεριοχή, να τις αποδώσει βαθμό προτεραιότητας και να τις συσχετίσει μεταξύ τους ώστε να επιτευχθεί ένας από τους στόχους της μελέτης και συγκεκριμένα η δυνατότητα ανάπτυξης ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος.

Μεθοδολογία ανάλυσης της Υφιστάμενης κατάστασης

Η ομάδα μελέτης αφού έκανε μια σφαιρική ανασκόπηση του υφιστάμενου αγροτουριστικού προϊόντος αλλά και της γενικότερης κατάστασης των αγροτικών περιοχών του Στόχου 2 κατέληξε στις βασικές ομάδες στοιχείων που αφορούν στις διάφορες διαστάσεις της φέρουσας τουριστικής ικανότητας. Η ομάδα των μελετητών αποφάσισε η παρουσίαση των στοιχείων αλλά και η ανάλυση να γίνει σε επίπεδο κοινότητας.

Οι αναλύσεις που ακολούθησαν δεν βασίστηκαν απλά σε απαριθμήσεις, απλές περιγραφές και απόλυτα μεγέθη. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε σε συγκριτικά μεγέθη, ποσοτώσεις, διαχρονικές αυξομειώσεις και αριθμητικές τάσεις που παρουσιάζουν τα υπό μελέτη στοιχεία. Οι ομάδες στοιχείων που εξετάστηκαν ήταν:

1. Στοιχεία που αφορούν στα ανταγωνιστικά δεδομένα τα οποία και χαρακτηρίζουν το βαθμό δυνητικής αξιοποίησης και προσέλκυσης τουριστών της υπό εξέταση περιοχής. Πιο συγκεκριμένα εξετάστηκαν:

□ Στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος.

Τύποι οικοτόπων με έμφαση στις περιοχές Φύση (Natura) 2000, φυσικοί σχηματισμοί, γεωλογικοί σχηματισμοί, ορεινοί όγκοι, σπήλαια, παράκτια ζώνη και τέλος είδη χλωρίδας και πανίδας. Βασική επίσης παράμετρος για τους μελετητές αποτέλεσε και το υψόμετρο κάθε κοινότητας. Πρόσθετη πληροφόρηση και στοιχεία προήλθαν και από την έρευνα πεδίου για συλλογή στοιχείων από Δήμους και Κοινότητες της υπαίθρου.

□ Στοιχεία πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς όπως παραδοσιακά κτίρια, πολιτισμικά μνημεία (μουσεία, σχολεία, δημόσια κτίρια, ηρώα, βρύσες, υδραγωγεία), αρχαιολογικοί χώροι (ιστορικοί και θρησκευτικοί) μνημεία βιομηχανικής παράδοσης (ελαιόμυλοι, οινοποιεία). Επιπρόσθετα καλύφθηκε ο τομέας των εκδηλώσεων και των προφορικών παραδόσεων (μύθους και θρύλους) των υπό μελέτη περιοχών. Η συλλογή αυτών των στοιχείων έγινε μέσω των προσωπικών συνεντεύξεων των κοινοταρχών μέσω της έρευνας

πεδίου για την συλλογή των στοιχείων από τους Δήμους και τις Κοινότητες της υπαίθρου.

- Στοιχεία οικονομικών δραστηριοτήτων των κατοίκων περιοχής. Μελετήθηκαν οι οικονομικές, κοινωνικές και τουριστικές δραστηριότητες των κατοίκων της περιοχής. Επίσης συλλέχθηκαν στοιχεία αναφορικά με τις διάφορες χρήσεις της γης στην υπό μελέτη περιοχή. Οι απογραφές πληθυσμού 1992 και 2001 καθώς και η έρευνα πεδίου για την συλλογή των στοιχείων από τους Δήμους και τις Κοινότητες της υπαίθρου ήταν σε αυτή την περίπτωση οι κύριες πηγές πληροφόρησης.

2. Στοιχεία που αφορούν το ίδιο το τουριστικό προϊόν.

- Τουριστικά καταλύματα και αριθμός και δυναμικότητα (αριθμός κλινών), επιχειρήσεις εστίασης (εστιατόρια, ταβέρνες, καφενεία).
- Άλλα προσελκυστικά στοιχεία ειδικού ενδιαφέροντος όπως γαλάζιες σημαίες, μονοπάτια της φύσης, ειδικές διαδρομές, ποδηλατόδρομοι, παρατηρητήρια άγριας ζωής, περιβαλλοντικά παρατηρητήρια, οργανωμένοι εκδρομικοί χώροι και χώροι κατασκήνωσης, γήπεδα γκολφ, κ.ά.
- Στοιχεία βασικών υποδομών όπως δίκτυο ύδρευσης και κατανάλωση νερού, οδικό δίκτυο και μέσα μεταφοράς (δρομολόγια, συχνότητα), τηλεπικοινωνιακά και ενεργειακά δίκτυα, υποδομές υγείας, χωματερές και σύστημα αποκομιδής σκουβάλων.

Για αυτή την ενότητα στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν εκδόσεις του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού (Ξενοδοχειακός Οδηγός, Χάρτης «Μονοπάτια της Φύσης», Βιβλιαράκι «Ποδηλατικών Περίπατων»), στοιχεία από τα Τμήματα Γεωργίας και Ανάπτυξης Υδάτων. Επίσης χρησιμοποιήθηκε και η έρευνα πεδίου για την συλλογή των στοιχείων από τους Δήμους και τις Κοινότητες της υπαίθρου.

3. Κοινωνικά και δημογραφικά στοιχεία.

- Δημογραφική σύνθεση των κατοίκων των υπό μελέτη περιοχών (μέγεθος πληθυσμών και μεταβολές του, ηλικιακή σύνθεση, εκπαίδευση, φύλο, προέλευση (ημεδαποί/αλλοδαποί) και οικονομικά ενεργός πληθυσμός)

- Στοιχεία επαγγελματικής σύνθεσης των κατοίκων των υπό μελέτη περιοχών (είδος και αριθμός επαγγελματικών ασχολιών)
- Στοιχεία φορέων της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στις περιοχές υπό μελέτη (σωματεία, ιδρύματα, πολιτιστικοί σύλλογοι, κ.ά)

Οι απογραφές του 1992 και 2001 ήταν οι κυριότερες πηγές πληροφόρηση για την συγκεκριμένη ενότητα στοιχείων. Οι πληροφορίες αυτές εμπλουτίστηκαν περαιτέρω και από τα στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν από την έρευνα πεδίου για την συλλογή των στοιχείων από τους Δήμους και τις Κοινότητες της υπαίθρου.

Όλα τα στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν αναλύθηκαν σε επίπεδο κοινότητας, αποδελτιώθηκαν, ψηφιοποιήθηκαν και καταχωρήθηκαν σε βάση δεδομένων η οποία αναπτύχθηκε ειδικά για τους σκοπούς της υπό αναφορά μελέτης και αποτελεί βασικό παραδοτέο της.

Μεθοδολογία καθορισμού περιοχών

Ο καθορισμός των περιοχών βασίσθηκε σε στατιστική ανάλυση επιλεγμένων ποσοτικών και ποιοτικών μεταβλητών σε επίπεδο κοινότητας. Οι κύριες ποσοτικές μεταβλητές οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν είναι οι εξής:

- Το μέσο υψόμετρο κάθε κοινότητας
- Η έκταση κάθε κοινότητας
- Το ποσοστό της αγροτικής γης σε κάθε κοινότητα
- Δημογραφικά στοιχεία σε επίπεδο κοινότητας
 - Πληθυσμός
 - Οικονομικά ενεργός πληθυσμός

Οι μεταβλητές αυτές χαρακτηρίζονται ως ποσοτικές γιατί οι τιμές που παίρνουν είναι μέσα σε ένα διάστημα των πραγματικών αριθμών.

Αντίστοιχα χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω ποιοτικές μεταβλητές

- Η μεταβολή του πληθυσμού μεταξύ των ετών 1991 και 2001
- Η κατανομή των περιοχών του επιστημονικού καταλόγου του Δικτύου Natura 2000
- Η κατανομή των οικονομικών δραστηριοτήτων
- Οι αναπτυξιακές δυνατότητες και ο αναπτυξιακός σχεδιασμός κάθε κοινότητας

Οι μεταβλητές αυτές χαρακτηρίζονται ως ποιοτικές γιατί καταγράφουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των αντικειμένων τους.

Κάθε ποσοτική μεταβλητή υπέστη στατιστική ανάλυση και υπολογίσθηκαν τα όρια των τεταρτημορίων του εύρους τιμών της. Τα όρια των τεταρτημορίων, με μικρές παρεμβάσεις χρησιμοποιήθηκαν για την ομαδοποίηση των κοινοτήτων ανά μεταβλητή. Οι ομάδες που δημιουργήθηκαν καταγράφηκαν σε θεματικό χάρτη σε σύστημα GIS έτσι ώστε η διατιθέμενη πληροφορία να αποκτήσει χωρική υπόσταση.

Αντίστοιχα για τις ποιοτικές μεταβλητές έγιναν θεματικοί χάρτες βασιζόμενοι στην σχετική ένταση κάθε μεταβλητής ή τις μεταβολές της (μεταβολή πληθυσμού).

Αφού δημιουργήθηκαν οι θεματικοί χάρτες έγινε ανάλυση κλάσεων (cluster analysis) όπου χρησιμοποιήθηκαν οι προαναφερθείσες μεταβλητές. Το αποτέλεσμα της cluster analysis υπήρξε η αρχή για την οριοθέτηση των περιοχών. Συγκεκριμένα δημιουργήθηκε ακόμα ένας θεματικός χάρτης ο οποίος παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Παρακολούθησης της μελέτης. Στο θεματικό χάρτη αυτό έγινε η πρώτη σχεδίαση των περιοχών και πρόταση της ομάδας μελέτης ήταν για τον τελικό καθορισμό των περιοχών να ληφθούν υπόψη και τα διοικητικά όρια των επαρχιών. Μετά από συζήτηση μεταξύ της Ομάδας μελέτης και της Επιτροπής Παρακολούθησης έγινε δεκτή η εισήγηση της Ομάδας μελέτης για τον καθορισμό των περιοχών με την διευκρίνιση οι ανατολικές περιοχές του στόχου 2 να αποτελέσουν μία περιοχή.

Για την κατανόηση της ανωτέρω μεθοδολογίας δίνονται ως παράδειγμα τα βήματα που ακολουθήθηκαν για τρεις από τις προαναφερθείσες μεταβλητές, και συγκεκριμένα για το μέσο υψόμετρο, την μεταβολή του πληθυσμού και την κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού. Ανάλογα βήματα έχουν γίνει για κάθε μεταβλητή η οποία χρησιμοποιήθηκε για τον καθορισμό των περιοχών.

Στην παρούσα έκθεση οι χάρτες, οι οποίοι προέκυψαν για τις μεταβλητές οι οποίες παρουσιάστηκαν με χωρικό τρόπο, παρουσιάζονται μόνο ως εικόνες εντός του κειμένου. Οι τελικοί χάρτες οι οποίοι θα είναι διαθέσιμοι τόσο σε έντυπη όσο και σε ψηφιακή μορφή θα είναι διαθέσιμοι με τη τελική έκθεση έτσι ώστε να παρουσιάζονται σε αυτούς και τα αποτελέσματα των επόμενων σταδίων της έρευνας.

Για την μεταβλητή ύψος χρησιμοποιήθηκε το όνομα MEAN_ELEV. Τα περιγραφικά στατιστικά της μεταβλητής αυτής δίνονται στον επόμενο πίνακα (τα περιγραφικά στατιστικά των υπολοίπων μεταβλητών δίνονται σε Παράρτημα):

Όνομα Μεταβλητής	MEAN_ELEV
Περιγραφή	Μέσο υψόμετρο σε μέτρα (m) κάθε δήμου/κοινότητας όπως αυτό είναι καταχωρημένο από την Στατιστική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας
Αριθμητικός Μέσος	455,07
Μέγιστη Τιμή	1400,00
Ελάχιστη Τιμή	10,00
Αρμονικός Μέσος	213,51
Τύπος	455,00
Τυπική Απόκλιση	287,56
Σταθμισμένος Αριθμητικός Μέσος (με βάση την έκταση κάθε δήμου)	438,64
Τεταρτημόριο Q0	10,00
Τεταρτημόριο Q1	232,50
Τεταρτημόριο Q2	415,00
Τεταρτημόριο Q3	616,25
Τεταρτημόριο Q4	1400,00

Με βάση τα στατιστικά αυτά δημιουργήθηκαν 4 κλάσεις μέσου υψόμετρου κοινότητας ως ακολούθως:

Κλάση 1: Δήμοι κοινότητες με μέσο υψόμετρο από 10 έως 240 m

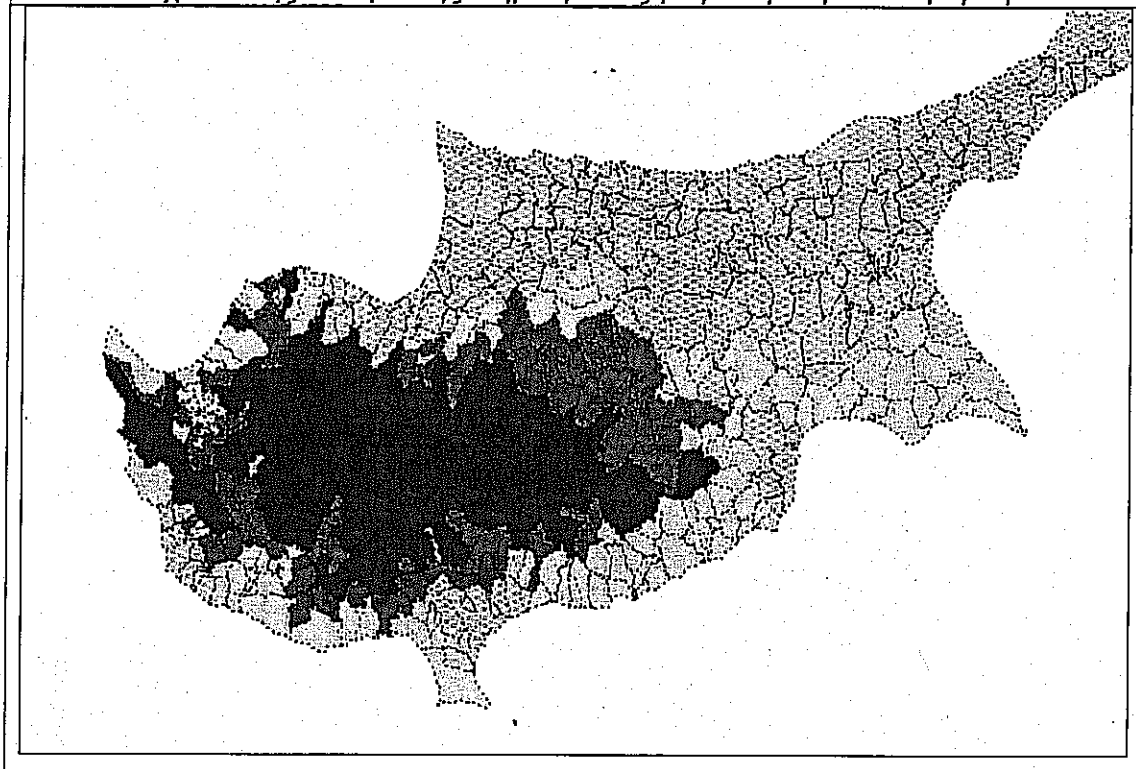
Κλάση 2: Δήμοι κοινότητες με μέσο υψόμετρο από 241 έως 420 m

Κλάση 3: Δήμοι κοινότητες με μέσο υψόμετρο από 421 έως 620 m

Κλάση 4: Δήμοι κοινότητες με μέσο υψόμετρο από 621 έως 1440 m

Στη συνέχεια δημιουργήθηκε θεματικός χάρτης στο GIS στον οποίο παρουσιάζονται οι περιοχές του στόχου 2 με χρώμα ανάλογο με την κλάση σε σχέση με το μέσο υψόμετρο κάθε δήμου/κοινότητας. Το προσχέδιο του θεματικού χάρτη αυτού παρουσιάζεται στην Εικόνα 3.1.

Εικόνα 3.1. Προσχέδιο θεματικού χάρτη των δήμων και κοινοτήτων του Στόχου 2 της Κυπριακής Δημοκρατίας με βάση το μέσο υψόμετρο

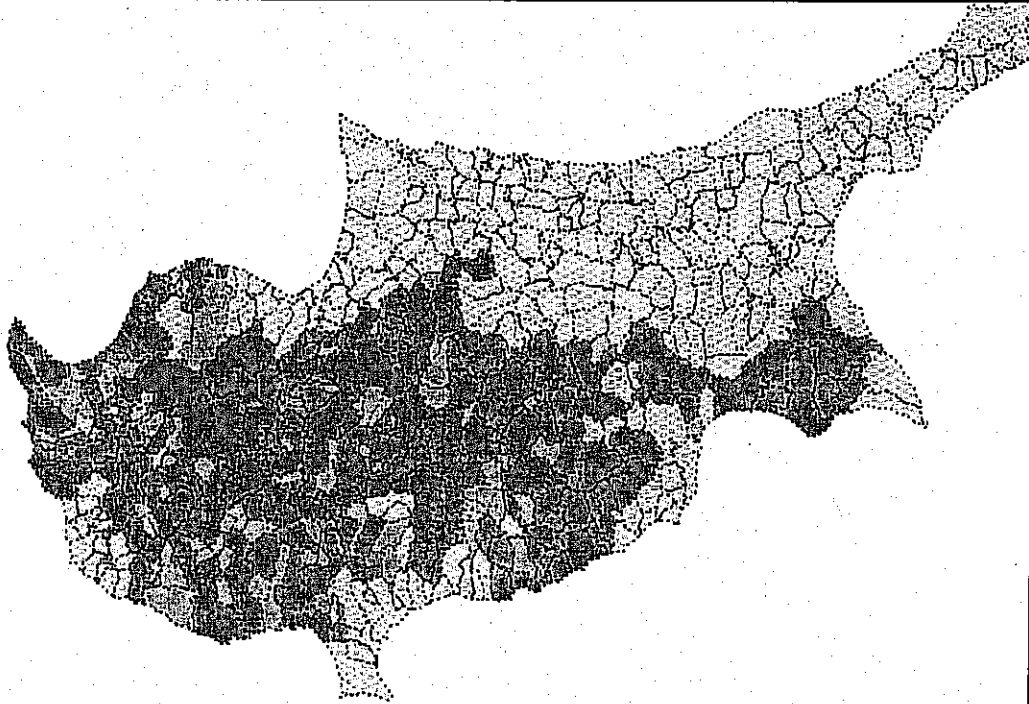

Στην ανωτέρω εικόνα οι περιοχές με ανοιχτό πράσινο χρώμα ανήκουν στην υψομετρική κλάση 1, αυτές με πράσινο στην κλάση 2, οι περιοχές με σκούρο πράσινο χρώμα στην κλάση 3 και αυτές με καφέ χρώμα στην κλάση 4. Όπως εύκολα μπορεί να φανεί στην Εικόνα 3.1 οι ζώνες με βάση το μέσο υψόμετρο είναι σαφώς καθορισμένες δίνοντας σαφείς ενδείξεις για το ανάγλυφο της περιοχής έρευνας. Αποδείχθηκε επίσης ότι οι ζώνες αυτές συνδέονται και με συγκεκριμένα οικονομικά χαρακτηριστικά των περιοχών έρευνας όπως αυτά παρουσιάζονται στη συνέχεια όπου δίνονται αντίστοιχες εικόνες θεματικών χαρτών για άλλες δύο μεταβλητές οι οποίες παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Στην Εικόνα 3.2 παρουσιάζεται η μεταβολή του πληθυσμού μεταξύ των δύο απογραφών της Στατιστικής Υπηρεσίας των ετών 1991 και 2001. Οι περιοχές με κόκκινο χρώμα είναι περιοχές στις οποίες παρατηρείται μείωση του πληθυσμού, οι περιοχές με μπλε χρώμα αυτές στις οποίες παρατηρείται

σταθερότητα του πληθυσμού και οι περιοχές με πράσινο χρώμα αυτές στις οποίες παρατηρείται αύξηση του πληθυσμού.

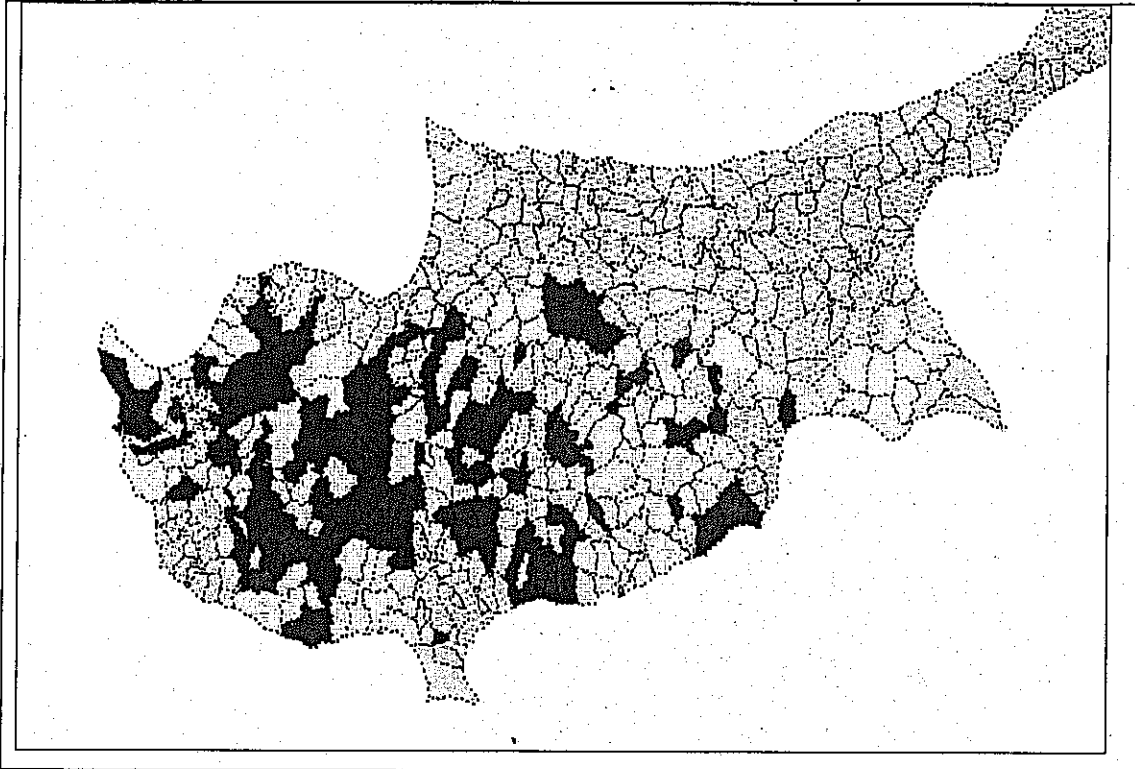
Εικόνα 3.2. Προσχέδιο θεματικού χάρτη των δήμων και κοινοτήτων του Στόχου 2 της Κυπριακής Δημοκρατίας με βάση τη μεταβολή του πληθυσμού μεταξύ των ετών 1991 και 2001

Από την ανωτέρω εικόνα φαίνεται ότι μείωση του πληθυσμού παρατηρείται στις ορεινές κυρίως κοινότητες ενώ η αύξηση παρατηρείται στις ανατολικές και γενικά στις παράκτιες περιοχές του στόχου 2.

Στην εικόνα 3.3 παρουσιάζεται η κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στους δήμους και κοινότητες του Στόχου 2. Για την ακρίβεια παρουσιάζεται το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού προς το σύνολο του πληθυσμού. Οι περιοχές με κόκκινο χρώμα παρουσιάζουν οικονομικά ενεργό πληθυσμό ο οποίος είναι μικρότερος από το 35% του συνολικού πληθυσμού, οι περιοχές με κίτρινο χρώμα παρουσιάζουν δήμους ή κοινότητες όπου το ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού είναι 35-66% και οι ελάχιστες περιοχές με πράσινο χρώμα παρουσιάζουν οικονομικά ενεργό πληθυσμό μεγαλύτερο του 66% του συνολικού πληθυσμού.

Εικόνα 3.3. Προσχέδιο θεματικού χάρτη των δήμων και κοινοτήτων του Στόχου 2 της Κυπριακής Δημοκρατίας με βάση την συμμετοχή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στο συνολικό πληθυσμό

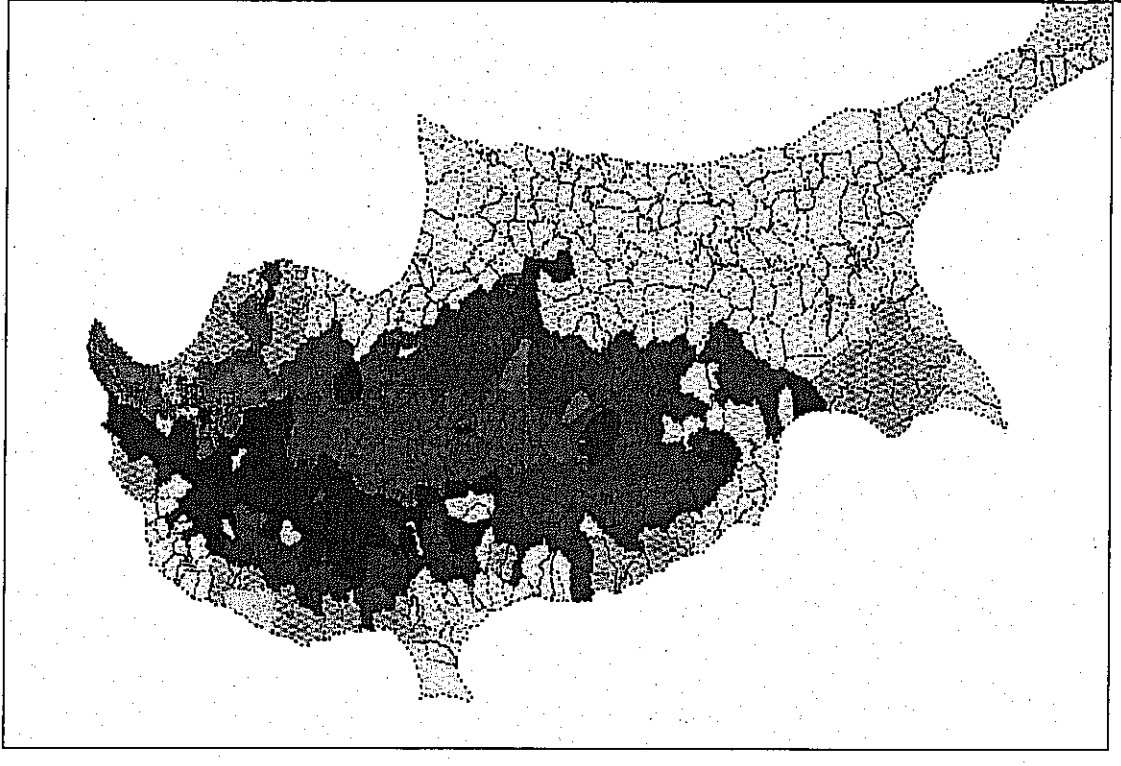

Η κατάσταση όσο αφορά την μεταβλητή αυτή είναι περισσότερο συγκεχυμένη και η κατανομή της συμμετοχής του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στο σύνολο του πληθυσμού παρουσιάζει διακυμάνσεις. Και πάλι όμως υπάρχει έντονη η τάση μικρού ποσοστού οικονομικά ενεργού πληθυσμού στις ορεινές περιοχές.

Αντίστοιχοι θεματικοί χάρτες δημιουργήθηκαν και για άλλες μεταβλητές. Μετά την δημιουργία των θεματικών χαρτών ακολούθησε η ανάλυση κλάσεων (cluster analysis) με βάση τις μεταβλητές που προαναφέρθηκαν. Το στατιστικό πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε αφέθηκε ελεύθερο να δημιουργήσει όσες κλάσεις ήθελε με δύο βαθμούς ελευθερίας (συνδυασμός παραγόντων $n-2$ όπου n ο αριθμός των μεταβλητών) με τον περιορισμό οι κλάσεις να μην είναι λιγότερες από 3 και περισσότερες από 7. Με την ανάλυση αυτή δημιουργήθηκαν 3 διαφορετικές εναλλακτικές με 4,5 και 7 κλάσεις. Μετά από ανάλυση ευαισθησίας και εκτίμηση των καταλοίπων (δήμοι και κοινότητες οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να καταταγούν σε κάποια κλάση), επιλέχθηκε η εναλλακτική με τις 5 κλάσεις. Κάθε δήμος ή κοινότητα

κατατάχτηκε σε μία από αυτές τις κλάσεις και δημιουργήθηκε ένας νέος θεματικός χάρτης με βάση τις πέντε κλάσεις ο οποίος παρουσιάζεται στην εικόνα 3.4.

Εικόνα 3.4. Προσχέδιο θεματικού χάρτη των δήμων και κοινοτήτων του Στόχου 2 της Κυπριακής Δημοκρατίας με την στατιστική ανάλυση κατά κλάσεις

Πρέπει να σημειωθεί ότι στην εικόνα αυτή καταδεικνύονται με ροζ χρώμα ακόμα και μερικές περιοχές που είναι εντός του στόχου 2 αλλά δεν κατέστη δυνατόν να κατηγοριοποιηθούν σε κάποια κλάση. Επίσης πέρα από τα 5 κύρια χρώματα που χρησιμοποιούνται για τις 5 κλάσεις υπάρχουν και μερικές κοινότητες ή δήμοι με καφέ χρωματισμό οι οποίες έχουν την ίδια πιθανότητα να καταταγούν σε κάποια ενδιάμεση κλάση. Αναφέρεται επίσης ότι η γεινίαση μεταξύ των κλάσεων ήταν βασική παράμετρος της ανάλυσης. Ο χάρτης αυτός αποτέλεσε και το προσχέδιο για την δημιουργία των περιοχών, παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Παρακολούθησης της μελέτης, συζητήθηκε εκτενώς και αποφασίσθηκε να αποτελέσει τη βάση για την δημιουργία των περιοχών εκτίμησης της φέρουσας ικανότητας.

Μεθοδολογία Υπολογισμού Τουριστικής Φέρουσας Ικανότητας.

Μεθοδολογικό υπόβαθρο εισαγωγής της ΦΙ στην Κυπριακή ενδοχώρα

Η εκτίμηση της ΦΙ απαιτεί την:

Α. εξελικτική θεώρηση της τουριστικής ανάπτυξης, εντοπίζοντας τα διακριτά στάδια / φάσεις, τη διάρθρωση του Κυπριακού τουριστικού προϊόντος και συνακόλουθα του κύκλου ζωής του προϊόντος (δηλαδή διασύνδεση του τρίπτυχου ζήτηση- προσφορά-διακίνηση με τα στάδια της τουριστικής εξέλιξης και με το φαινόμενο του κορεσμού),

Β. συγκριτική θεώρηση των κυριότερων όψεων της Κυπριακής τουριστικής δραστηριότητας, των μεθόδων και διαδικασιών προσέγγισης του φαινομένου, των επιπτώσεων που έχουν παρατηρηθεί και των πολιτικών που έχουν διαχρονικά χρησιμοποιηθεί στην καθοδήγηση της τουριστικής ανάπτυξης.

Η εκτίμηση της ΦΙ της ενδοχώρας πρέπει να έχει επίκεντρο τη διερεύνηση των διαφόρων όψεων του υφιστάμενου Κυπριακού τουριστικού φαινομένου – ροή, διαμόρφωση προϊόντος, στάδια / φάσεις ανάπτυξης, επιπτώσεις, κ.λ.π. – καθώς το τουριστικό φαινόμενο παρουσιάζεται σαν κεντρόφυγο, αρχίζει από ένα σημείο – πυρήνα (όπως είναι η παράκτια ανάπτυξη και οι παράκτιοι τουριστικοί πόλοι) και σταδιακά επεκτείνεται με τάσεις περιφερειακής διάστασης. Συνακόλουθα, η Κυπριακή ενδοχώρα - περιφέρεια αποτελεί ζωτικό πλαίσιο όπου μπορεί να επιχειρηθεί ο έλεγχος της ασκούμενης πίεσης από την τουριστική υπερσυγκέντρωση όμως που παρατηρείται στις ακτές και τους τουριστικούς πόλους.

Συμπερασματικά ο προσδιορισμός της φέρουσας ικανότητας των υπό μελέτη περιοχών θα πρέπει να λάβει υπόψη του την ανάπτυξη του τουρισμού στην παράκτια ζώνη της νήσου που αποτελεί και το βασικό μοντέλο ανάπτυξης του τουρισμού, το οποίο αναμένεται να συνεχίσει να είναι κυρίαρχο και τα επόμενα χρόνια. Με βάση διαθέσιμα στοιχεία οι αφίξεις στην παράκτια ζώνη

ανέρχονταν για το 2001 σε 143,922 εμφανίζοντας μείωση σε σχέση με το 2000 όπου ανήλθαν σε 226,095 αλλά και σε σχέση με παλαιότερα έτη. Σε ότι αφορά το ξενοδοχειακό δυναμικό (κλίνες) αυτό ανέρχεται σε 95,185 κλίνες (2003). Οι κλίνες αυτές εντοπίζονται στην παράκτια ζώνη όπου και κατανέμονται ως εξής¹

Περιοχή	Αριθμός κλινών (2003)	Αριθμός κλινών σε παραδοσιακά καταλύματα
Λευκωσία	2033	30
Λεμεσός	16996	93
Λάρνακα	8225	260
Αγία Νάπα	21157	22
Παραλίμνι	17021	-
Πάφος	27722	247
Ορεινά καταλύματα	2031	42
Σύνολο	95185	672

Ο αριθμός κλινών για το 2003 εμφανίζει αύξηση σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (το 2002 οι συνολικές κλίνες ήταν 94,466, το 2001 92,176, το 2000 85,303, κλπ) γεγονός που δηλώνει ότι ο τουρισμός στη παράκτια ζώνη βρίσκεται ακόμα σε μία δυναμική φάση, παρόλα τα όποια προβλήματα κορεσμού και υποβάθμισης αναφέρονται. Τα όποια προβλήματα εμμέσως δηλώνονται και από την αντίστοιχη εξέλιξη των εσόδων από τον τουρισμό κατά τα τελευταία έτη, καθώς και από την μείωση της παραμονής (η μέση διάρκεια παραμονής το 2003 ήταν 10,9 ημέρες, ενώ το 1989 ήταν 13,1. Η μέση παραμονή μεταξύ των ετών 1989 και 2003 εμφανίζει σε γενικές γραμμές μείωση). Είναι προφανές από την σύντομη παράθεση των παραπάνω μεγεθών ότι είναι απαραίτητη η συσχέτιση της σχεδιαζόμενης τουριστικής ανάπτυξης με την υφιστάμενη τουριστική ανάπτυξη στη παράκτια ζώνη καθώς οι βασικοί τουριστικοί πόλοι βρίσκονται σε αλληλεπίδραση μεγαλύτερη ή μικρότερη με τις περιοχές μελέτης (περιοχές στόχου 2).

¹ Στοιχεία από την έκθεση 'Tourism in Cyprus 2003', Cyprus Tourism Organization.

Περαιτέρω για την εκτίμηση της ΦΙ απαιτείται η καταγραφή, ανάλυση και προβολή των πληροφοριών που σχετίζονται με την ανθρώπινη συμπεριφορά, το χρόνο, τη δραστηριότητα, το χώρο (πόρους) και τη γεωγραφική ενότητα. Επίσης θα πρέπει να δοθεί σημασία στην μελέτη στοιχείων όπως η υπάρχουσα τουριστική ανάπτυξη και η δυναμική που εμφανίζει μία περιοχή, η γειτνίαση με τις περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος, η διάχυση των ωφελειών στις περιοχές ενδιαφέροντος, οι περιβαλλοντικοί περιορισμοί (προστατευόμενες περιοχές, περιορισμένοι υδάτινοι πόροι, κλπ).

Προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στους πόρους και όχι μόνο στους χρήστες (τουρίστες), στην ποιοτική προσφορά και όχι μόνο στη ζήτηση, ενώ απαιτείται ενεργοποίηση του τοπικού πληθυσμού, ιδιαίτερα του μη άμεσα εμπλεκόμενου και όχι μόνο των παραγόντων της τουριστικής ζήτησης.

Συνακόλουθα, ο σχεδιασμός και η διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων του Κυπριακού περιβάλλοντος ιδιαίτερα της ενδοχώρας δεν μπορεί να γίνει κατά τρόπο απομονωτικό. Σήμερα, όπως είναι γνωστό, η υπευθυνότητα και οι εξουσίες διαχείρισης του περιβάλλοντος έχουν διασκορπιστεί ανάμεσα σε πολλούς και διαφορετικούς φορείς, κατά συνέπεια απαιτείται ορθολογισμός αρμοδιοτήτων και συντονισμός δράσεων.

Στο πλαίσιο αυτό η εκτίμηση της ΦΙ μπορεί να συμβάλει:

στον σχεδιασμό δράσεων για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος,

στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων πολιτικών παρέμβασης αντί για απομονωτικές δράσεις,

στην εισαγωγή δέσμης κινήτρων υποστήριξης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

στη προετοιμασία μιας περιεκτικής στρατηγικής για κάθε περιβαλλοντική ζώνη (είναι πλέον καιρός να χαρακτηρισθούν σχεδόν όλα τα Κυπριακά ορεινά και παράκτια συστήματα, εθνικά πάρκα) με τοπική, περιφερειακή και εθνική δράση.

Επίσης θα πρέπει να τονισθεί ότι καθώς η περιοχή μελέτης δεν αποτελεί περιοχή ανεπτυγμένη τουριστικά και πολύ περισσότερο περιοχή κορεσμένη η εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας διαφοροποιείται καθώς δεν εστιάζεται στον έλεγχο της ανάπτυξης, στην αντιμετώπιση των πιέσεων και των διαφόρων προβλημάτων που συνήθως ανακύπτουν σε σχέση με το ίδιο το τουριστικό προϊόν ή με το τοπικό περιβάλλον. Η εκτίμηση της ΦΙ στη συγκεκριμένη περίπτωση ενέχει κυρίως χαρακτήρα πρόληψης και αναμένεται να λειτουργήσει ως κατεύθυνση για την ανάπτυξη των διαφόρων περιοχών, την αντιμετώπιση των πιέσεων από την ανάπτυξη γειτονικών περιοχών και στο πλαίσιο αυτό ως καθοδήγηση για τις χρηματοδοτήσεις, την υλοποίηση δράσεων και έργων, κλπ.

Περιγραφή μεθοδολογίας για την περιοχή μελέτης

Ακολούθως περιγράφεται συνοπτικά η προσέγγιση που υιοθετήθηκε για την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας.

1. Διατύπωση εναλλακτικών σεναρίων για την ανάπτυξη του τουρισμού στις περιοχές μελέτης (στόχος 2).
2. Αναζήτηση εναλλακτικών χωρικών κατανομών
3. Επιλογή σεναρίου για την ανάπτυξη του τουρισμού στις περιοχές μελέτης (στόχος 2).
4. Προσδιορισμός των περιορισμών που τίθενται για την επίτευξη των διαφόρων στόχων και που έχουν σχέση με την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας
5. Περιγραφή υφιστάμενης και μελλοντικής κατάστασης για κάθε μία από τις επιλεγμένες περιοχές S1-S7.

Αναγνώριση των *κρίσιμων πόρων* και των σημαντικών/ πιεστικών περιβαλλοντικών προβλημάτων που ήδη παρατηρούνται στη περιοχή ως αποτέλεσμα της υπάρχουσας (τουριστικής) ανάπτυξης.

Αναγνώριση τυχόν *συγκρούσεων, απειλών και κινδύνων* (τόσο για το περιβάλλον όσο και για την ίδια την τουριστική ανάπτυξη).

Εντοπισμός των πραγματικών περιορισμών, αλλά και αυτών που μπορεί να αρθούν με κατάλληλα μέτρα για την ανάπτυξη του τουρισμού.

6. Κατάταξη των επιλεγμένων περιοχών S1-S7 σε επιμέρους κατηγορίες-τύπους

7. Καθορισμός κριτηρίων για την εκτίμηση της τουριστικής φέρουσας ικανότητας

8. Υπολογισμός δεικτών για κάθε μία περιοχή

9. Εκτίμηση φέρουσας ικανότητας για κάθε περιοχή. Εκτίμηση φέρουσας ικανότητας φυσικού και οικολογικού περιβάλλοντος, κοινωνικού/πολιτιστικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

Αναγνώριση του πλέον κρίσιμου παράγοντα (του πλέον δηλαδή περιοριστικού παράγοντα)

10. Ιεράρχηση περιοχών με βάση την προτεραιότητα για εισαγωγή της φέρουσας ικανότητας

Μεθοδολογία καθορισμού υπο-περιοχών

Η κατάτμηση των περιοχών έγινε βάσει της διαπίστωσης ότι εντός των επτά (7) περιοχών υπάρχουν σημαντικές ανομοιογένειες τόσο από άποψη φυσικών και κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών, όσο και από άποψη δυνατοτήτων τουριστικής ανάπτυξης.

Τα κριτήρια βάσει των οποίων έγινε ο καθορισμός των υποπεριοχών αφορούν σε:

- Στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος και μορφολογίας των περιοχών
- Δημογραφικά στοιχεία (συγκέντρωση πληθυσμού)
- Οικονομικές δραστηριότητες
- Διαθέσιμοι πόροι (φυσικοί, πολιτιστικοί, κλπ) που μπορούν να αξιοποιηθούν τουριστικά
- Τύπος και ένταση υφιστάμενης τουριστικής ανάπτυξης.

Τα παραπάνω κριτήρια επιλέχθηκαν λόγω του ότι επηρεάζουν και διαφοροποιούν την αναπτυξιακή προοπτική της κάθε περιοχής και άρα το βασικό τύπο του τουριστικού προϊόντος που μπορεί να αναπτυχθεί σε κάθε περιοχή.

Για την ποσοτικοποίηση των κριτηρίων και τον τελικό καθορισμό των υποπεριοχών η ομάδα μελέτης χρησιμοποίησε τις εξής πηγές πληροφόρησης:

- Την εκτιμηθείσα φέρουσα ικανότητα των 7 περιοχών
- Τα στοιχεία της βάσης δεδομένων που έχει δημιουργηθεί σε επίπεδο κοινότητας για τις περιοχές του Στόχου 2
- Επιτόπια έρευνα στις περιοχές του Στόχου 2

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και οι περιοχές που καθορίστηκαν βάσει των κριτηρίων παρουσιάζονται στο Τεύχος Δ.

Μεθοδολογία καθορισμού δράσεων

Το σύστημα αξιολόγησης των δράσεων στηρίζεται σε τρεις (3) βασικούς παράγοντες με την επεξεργασία και συστηματική ανάλυση των οποίων προέκυψαν οι συνδυασμοί δραστηριοτήτων και υπο-περιοχών.

Οι παράγοντες αυτοί είναι:

A) Οι υπο-περιοχές που προέκυψαν κατά το προηγούμενο στάδιο της μελέτης, βάσει της αξιολόγησης μιας σειράς ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων,

B) Οι δράσεις, όπως καταγράφονται στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για το Στόχο 2 και λαμβάνοντας υπόψη το Στρατηγικό Σχέδιο του ΚΟΤ και κάποιες επιπλέον προτάσεις της ομάδας έργου,

Γ) Τα κριτήρια αξιολόγησης των δράσεων, τα οποία έχουν ομαδοποιηθεί σε τρεις κατηγορίες, Περιβάλλον, Κοινωνία, Οικονομία, αποτυπώνοντας τόσο την υφιστάμενη κατάσταση σε κάθε περιοχή μελέτης όσο και την αναμενόμενη επίδραση των δράσεων σε κάθε υπο-περιοχή.

Όπως ήδη αναφέρθηκε οι υπό αξιολόγηση δράσεις προέκυψαν από τους άξονες προτεραιότητας και τις προτεινόμενες δράσεις του Συμπληρώματος Προγραμματισμού για το Στόχο 2, λαμβάνοντας υπόψη το Στρατηγικό Σχέδιο του Κ.Ο.Τ. και τις αναπτυξιακές προτεραιότητες των Στρατηγικών Σχεδίων των διαφόρων Υπουργείων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επιπλέον, στον κατάλογο των δράσεων διατυπώνονται προτάσεις της ομάδας έργου οι οποίες κατά κύριο λόγο αποτελούν εξειδίκευση των επιμέρους δράσεων των παραπάνω στρατηγικών σχεδίων με βασικό πλαίσιο το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για τις περιοχές του Στόχου 2. Οι δράσεις οι οποίες θα αξιολογηθούν ανά υπο-περιοχή με τη βοήθεια των επιλεγμένων κριτηρίων διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: Αυτές που σχετίζονται άμεσα με τον τουριστικό τομέα, και αφορούν στη δημιουργία υποδομών για την προώθηση του τουρισμού υπαίθρου και την προώθηση του τουριστικού προϊόντος και αυτές που σχετίζονται έμμεσα με τον τουριστικό τομέα και αφορούν έργα ανάπτυξης και αναζωογόνησης της υπαίθρου.

Από άποψη υλοποίησης, οι δράσεις διακρίνονται σε αυτές που ως τελικό δικαιούχο έχουν το δημόσιο και αυτές που αφορούν τον ιδιωτικό τομέα.

Ο κατάλογος που προέκυψε περιλαμβάνει τις εξής δράσεις:

A. Δράσεις άμεσα συσχετιζόμενες με τον Τουριστικό Τομέα

A1. Τελικοί Δικαιούχοι Δημόσιοι Φορείς.

Δράση 1: Δημόσιες υποδομές για την προώθηση του τουρισμού υπαίθρου

1.1 Ποδηλατικές διαδρομές

Θεματικές διαδρομές

Άλλες ειδικές υποδομές

Δημιουργία κέντρων πληροφόρησης

Δημιουργία θεματικών μουσείων

Αναστήλωση κτιρίων και μετατροπή τους σε εκθεσιακούς χώρους

Δράση 2: Προβολή και προώθηση του αγροτουριστικού προϊόντος

2.1 Εκπόνηση ειδικών μελετών για την ανάπτυξη του τουρισμού υπαίθρου

2.2 Ενέργειες Επικοινωνίας

2.2.1 Προγράμματα φιλοξενίας- Συμμετοχή εξειδικευμένων δημοσιογράφων, τουριστικών γραφείων

2.2.2 Εκδηλώσεις προβολής σε επαγγελματίες και καταναλωτές

2.2.3 Συμμετοχή σε εξειδικευμένες εκθέσεις

2.2.4 Σεμινάρια και εξειδικευμένες παρουσιάσεις σε θέματα περιβάλλοντος, πολιτιστικής ταυτότητας, τουριστικής συνείδησης, κλπ.

2.3 Ενέργειες Πληροφόρησης

2.3.1 Δημιουργία ιστοσελίδας θεματικού περιεχομένου για την προβολή των ελκυστικών στοιχείων της υπαίθρου, τις ενασχολήσεις, κλπ.

A2. Τελικοί Δικαιούχοι Ιδιωτικοί Φορείς

Δράση 1: Ανάπτυξη του τουρισμού υπαίθρου

Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια, και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα διαμερίσματα, πανσιόν)

Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα των εστιατορίων, ταβερνών, παραδοσιακών καφενείων

Ειδικά για τις δράσεις 1.1 και 1.2 θα εξετασθούν οι ακόλουθες κατηγορίες ενισχύσεων:

α) Συντήρηση, αποκατάσταση και εξοπλισμός για λειτουργία επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε παραδοσιακές οικοδομές.

β) Βελτίωση, αναβάθμιση, μετατροπές, επεκτάσεις και εξοπλισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που λειτουργούν νόμιμα κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του Σχεδίου σε παραδοσιακές οικοδομές.

γ) Βελτίωση, αναβάθμιση, μετατροπές, επεκτάσεις και εξοπλισμός υφιστάμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που λειτουργούν νόμιμα κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του σχεδίου σε μη παραδοσιακές οικοδομές εξαιρούμενης αύξησης κλινών.

δ) Αιτήσεις για παραχώρηση χορηγίας μπορούν να υποβάλλονται και για:

i) χρησιμοποίηση μη παραδοσιακών οικοδομών και ii) ανέγερση νέων οικοδομών για νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Σε αυτές όμως θα δίνεται χαμηλότερη προτεραιότητα σε σχέση με τις παραδοσιακές οικοδομές.

Δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τη φύση, τον πολιτισμό και την παράδοση, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια

1.3.1 Πωλητήρια τοπικών προϊόντων

1.3.2 Γκαλερί

1.3.3 Κέντρα ευεξίας

B. Δράσεις έμμεσα συσχετιζόμενες με τον Τουριστικό Τομέα

B1. Τελικοί Δικαιούχοι Δημόσιοι Φορείς

Δράση 1: Έργα ανάπτυξης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου

1.1 Εκπόνηση και υλοποίηση αναπτυξιακών σχεδίων στις κοινότητες

1.2 Αποκατάσταση και προστασία δημόσιων χώρων

1.2.1 Πλατείες

1.2.2 Πεζοδρόμια

1.2.3 Χώροι πρασίνου

1.2.4 Πάρκα

1.3 Αναβάθμιση / επισκευή δρόμων που ενώνουν τις κοινότητες

Οι δράσεις οι οποίες προτείνονται από την ομάδα έργου, βάσει του Στρατηγικού σχεδίου του Κ.Ο.Τ. και των άλλων Υπουργείων της Κυπριακής Δημοκρατίας, ως συμπληρωματικές των ήδη καθορισμένων είναι:

1) Α1-Δράση1: Δημόσιες Υποδομές για την προώθηση του τουρισμού υπαίθρου

Προτείνεται η συμπληρωματική δράση, «Χάραξη-Σήμανση μονοπατιών μελέτης της φύσης» η οποία εμπίπτει στο πλαίσιο του Σχεδίου Αγροτικής Ανάπτυξης και εντάσσεται στην υποκατηγορία 1.3 (άλλες υποδομές) ως «1.3.4 Χάραξη-Σήμανση μονοπατιών μελέτης της φύσης».

2) Α1-Δράση 2: Προβολή και προώθηση του αγροτουριστικού προϊόντος

Προτείνεται η εξειδίκευση της υποκατηγορίας 2.1 «Εκπόνηση ειδικών μελετών για την ανάπτυξη του τουρισμού υπαίθρου» με την προσθήκη της δράσης «Εκπόνηση και υλοποίηση Marketing Plan για την προώθηση του τουρισμού της υπαίθρου»

3) Α2-Δράση 1: Ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου

Προτείνεται η προσθήκη συμπληρωματικών δράσεων στο πλαίσιο της 1.3 «Δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τη φύση, τον πολιτισμό και την παράδοση, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια»:

1.3.4 Εκθεσιακά κέντρα

1.3.5 Πολιτιστικά κέντρα

1.3.6 Χώροι πολλαπλών χρήσεων

1.3.7 Εταιρίες υπαίθριων δραστηριοτήτων

1.3.8 Εργαστήρια τοπικών παραδοσιακών προϊόντων και ειδών χειροτεχνίας

4) Επίσης στην κατηγορία A2 που αφορά σε δράσεις άμεσα συσχετιζόμενες με τον τουριστικό τομέα με τελικό δικαιούχο ιδιωτικούς φορείς, η προσθήκη των παρακάτω δράσεων:

Δράση 2: Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)

Ενδεικτικά, παράδειγμα επισκέψιμου χώρου με θεματικό-αγροτικό χαρακτήρα αποτελούν τα επισκέψιμα αγροκτήματα και οι επισκέψιμες μεταποιητικές μονάδες (οινοποιεία, ελαιολιβεύματα, εργαστήρια παραγωγής τοπικών προϊόντων κλπ.)

Η λογική των επισκέψιμων αγροκτημάτων στηρίζεται στην προώθηση καινοτόμων και φιλικών προς το περιβάλλον αγροτικών πρακτικών (βιολογικές μέθοδοι παραγωγής), στην αξιοποίηση κατά το βέλτιστων της αγροτικής παράγωγής (λειτουργία επισκέψιμων μεταποιητικών μονάδων) και στην εισαγωγή στοιχείων αγροτουρισμού με στόχο την ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος.

Τα επισκέψιμα αγροκτήματα πέραν του τουριστικού χαρακτήρα και των οικονομικών σκοπών τους, έχουν και εκπαιδευτική διάσταση, δεδομένου ότι προωθούν τη γνωριμία του επισκέπτη με τον αγροτικό χώρο, τον τρόπο ζωής και τις γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες, και την ευαισθητοποίησή του σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και της αγροτικής παράδοσης.

Δράση 3: Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων

Η λειτουργία των τουριστικών και μη επιχειρήσεων στο πλαίσιο ενός δικτύου:

Επιτρέπει το διάλογο και τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων,

Ενθαρρύνει την αποδοτικότερη λειτουργία και παραγωγικότητα των επιχειρήσεων λόγω της συλλογικής δράσης,

Ενισχύει την ανταγωνιστικότητά τους,

Δίνει τη δυνατότητα μεταφοράς της τεχνογνωσίας.

Εξασφαλίζει κοινές προδιαγραφές ποιότητας και αισθητικής σε όλους τους χώρους που φέρουν το σήμα του, . . .

Δίνει τη δυνατότητα εμφάνισης οικονομιών κλίμακας,

Ενισχύει την προοπτική άντλησης συγχρηματοδοτήσεων από διάφορες πηγές

Στις λειτουργίες του δικτύου, για τη διαχείριση του οποίου θα πρέπει να συσταθεί ειδικός φορέας, συμπεριλαμβάνονται:

1.Ο καθορισμό και έλεγχος της τήρησης των προδιαγραφών λειτουργίας ώστε τα εξασφαλίζεται η υψηλή ποιότητα υπηρεσιών

2.Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας κοινής στρατηγικής προβολής και προώθησης των ενταγμένων επιχειρήσεων

3.Η κοινή εκπροσώπηση των ενταγμένων τουριστικών επιχειρήσεων με στόχο την εξυπηρέτηση των συμφερόντων και την επίλυση κοινών προβλημάτων τους.

4.Ο σχεδιασμός και η προώθηση στην αγορά ολοκληρωμένων τουριστικών πακέτων που θα περιλαμβάνουν διαμονή, εστίαση, υπαίθριες δραστηριότητες (ανάλογα με τη φυσιογνωμία της εκάστοτε περιοχής και τους φυσικούς της πόρους), περιηγήσεις σε πολιτιστικούς πόλους, γνωριμία με τα τοπικά προϊόντα, κλπ.

5) Β1-Δράση 1: Έργα ανάπλασης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου

Προτείνεται η εξειδίκευση της δράσης 1.1 «Εκπόνηση και υλοποίηση αναπτυξιακών / ρυθμιστικών σχεδίων» μέσω της δράσης «Εκπόνηση ολοκληρωμένων σχεδίων τοπικής ανάπτυξης (Τ.Α.Π.) στις οριοθετημένες περιοχές παρέμβασης».

Για την εξυπηρέτηση της διαδικασίας αξιολόγησης επιλέχθηκαν οι εξής 8 γενικές κατηγορίες δράσεων προς αξιολόγηση:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ	ΤΙΤΛΟΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ
A1- ΔΡΑΣΗ 1	Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαιθρου	Άμεση	Δημόσιος Τομέας	Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για τις Περιοχές Στόχου 2
A1- ΔΡΑΣΗ 2	Προβολή και Προώθηση του Αγροτουριστικού Προϊόντος	Άμεση	Δημόσιος Τομέας	Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για τις Περιοχές Στόχου 2
A2- ΔΡΑΣΗ 1.1	Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων	Άμεση	Ιδιωτικός Τομέας	Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για τις Περιοχές Στόχου 2
A2- ΔΡΑΣΗ 1.2	Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή/και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα των εστιατορίων, ταβερνών, παραδοσιακών καφενείων	Άμεση	Ιδιωτικός Τομέας	Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για τις Περιοχές Στόχου 2
A2-ΔΡΑΣΗ 1.3	Δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του	Άμεση	Ιδιωτικός Τομέας	Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για τις Περιοχές Στόχου 2

	τουρισμού, σχετικών με τη φύση, τον πολιτισμό και την παράδοση, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια			
B- ΔΡΑΣΗ 1	Έργα ανάπλασης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου	Έμμεση	Δημόσιος Τομέας	Συμπλήρωμα Προγραμματισμού για τις Περιοχές Στόχου 2
A2- ΔΡΑΣΗ 2	Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού	Άμεση	Ιδιωτικός Τομέας	Ομάδα Έργου
A2- ΔΡΑΣΗ 3	Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων	Άμεση	Ιδιωτικός Τομέας	Ομάδα Έργου.

Κατά τη βαθμολόγηση και αξιολόγηση των γενικών κατηγοριών δράσεων λαμβάνονται υπόψη και οι επιμέρους υποδράσεις (π.χ. κατά την αξιολόγηση της δράσης A1-Δράση 1 λαμβάνεται υπόψη και η συμβατότητα των επιμέρους δράσεων 1.1, 1.2, 1.3 κλπ.) χωρίς όμως να αποτυπώνονται στους πίνακες για την αποφυγή πολλαπλών κοινών βαθμολογήσεων. Οι προτάσεις όμως που προκύπτουν αφορούν στις εξειδικευμένες δράσεις.

Έτσι, η αξιολόγηση των γενικών κατηγοριών δράσεων για κάθε υποπεριοχή, οδηγεί σε συμπεράσματα σχετικά με τη συμβατότητα της κάθε κατηγορίας δράσης και το βαθμό προτεραιότητάς της, τα οποία στη συνέχεια εξειδικεύονται στις επιμέρους δράσεις βάσει της συγκεντρωτικής βαθμολογίας, και λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα και τις προτάσεις της Φέρουσας Ικανότητας για κάθε υπο-περιοχή.

Αξιολόγηση με τη χρήση Πινάκων Διπλής Εισόδου

Για την αξιολόγηση των κατηγοριών δράσεων χρησιμοποιούνται επιλεγμένοι πίνακες διπλής εισόδου, οι οποίοι ακολουθούν συγκεκριμένη μεθοδολογία.

Παρακάτω, δίνεται παράδειγμα του πίνακα διπλής εισόδου ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση κάθε κατηγορίας δράσης ανά υπο-περιοχή.

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ ΣΙ ΔΡΑΣΗ DJ					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ 5	ΜΕΣΑΙΑ 4.3	ΧΑΜΗΛΗ 2.1	ΣΥΝΟΛΟ
Ποιότητα φυσικών πόρων-Υπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12.00%				0.00
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12.00%				0.00
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12.00%				0.00
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4.00%				0.00
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	4.00%				0.00
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5.00%				0.00
Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5.00%				0.00
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5.00%				0.00
Υπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9.00%				0.00
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιομορφιών (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό	9.00%				0.00
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις) του κυπριακού πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9.00%				0.00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100.00%				0.00
B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ 5	ΜΕΣΑΙΑ 4.3	ΧΑΜΗΛΗ 2.1	ΣΥΝΟΛΟ
Συγκέντρωση πληθυσμού	17.00%				0.00
Ενεργός πληθυσμός	17.00%				0.00
Υπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15.00%				0.00
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της φύλας	17.00%				0.00
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον	17.00%				0.00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100.00%				0.00
Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ 5	ΜΕΣΑΙΑ 4.3	ΧΑΜΗΛΗ 2.1	ΣΥΝΟΛΟ
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περι	20.00%				0.00
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20.00%				0.00
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου	20.00%				0.00
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων αυτοαπασχόλησης	20.00%				0.00
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100.00%				0.00
TR_j		Σ R^{ij}_j			0.00

Για την αξιολόγηση έγιναν ανά περιοχή τόσο πίνακες όσες και οι δράσεις, δηλαδή 8 πίνακες για κάθε περιοχή, 176 πίνακες για το σύνολο των 22 υποπεριοχών.

Η αξιολόγηση των δράσεων και ο καθορισμός των συνδυασμών δράσεων - υποπεριοχών στηρίζεται σε μία σειρά κριτηρίων, τα οποία εμφανίζονται στην πρώτη στήλη του πίνακα, και εμπίπτουν στις εξής τρεις κατηγορίες:

A. Περιβάλλον

B. Κοινωνία

Γ. Οικονομία

Οι κατηγορίες αυτές έχουν επιλεγεί διότι εκφράζουν άμεσα και εξίσου σημαντικά τους τρεις πυλώνες της αειφορικής ανάπτυξης (περιβαλλοντική ευθύνη, κοινωνική δικαιοσύνη και οικονομική βιωσιμότητα).

Κάθε κατηγορία διακρίνεται σε επιμέρους κριτήρια που ποσοτικοποιούνται βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, ποσοτικά και ποιοτικά, με γνώμονα το συμπλήρωμα Προγραμματισμού του Στόχου 2, τα αποτελέσματα της Φέρουσας Ικανότητας και τα στοιχεία της βάσης δεδομένων που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης.

Περαιτέρω τα επιμέρους αυτά κριτήρια διακρίνονται σε δύο υποκατηγορίες με στόχο αφενός την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και των περιοριστικών παραγόντων που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη διαδικασία επιλογής των δράσεων για κάθε υποπεριοχή, και αφετέρου τα αναμενόμενα οφέλη που θα προκύψουν από την υλοποίηση της σχεδιαζόμενης πολιτικής.

Η κατηγορία κριτηρίων του Περιβάλλοντος περιλαμβάνει κριτήρια τα οποία αφορούν το φυσικό, το δομημένο και το πολιτισμικό περιβάλλον καλύπτοντας όλο το επίπεδο έρευνας της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Η κατηγορία κριτηρίων της Κοινωνίας περιλαμβάνει τα δημογραφικά κριτήρια και η κατηγορία κριτηρίων της Οικονομίας περιλαμβάνει συγκεκριμένα κριτήρια οικονομικής δραστηριότητας, απασχόλησης και προσέλκυσης επενδύσεων.

Σύμφωνα με τις παραπάνω προδιαγραφές γίνεται η ποσοτικοποίηση τόσο των τριών κατηγοριών όσο και των επιμέρους κριτηρίων τους.

Βαθμός Σπουδαιότητας Κριτηρίων

Οι τρεις (3) κατηγορίες κριτηρίων (περιβαλλοντικά, κοινωνικά, οικονομικά) είναι **ισοβαρείς**, έχουν τον ίδιο βαθμό σπουδαιότητας, δεδομένου ότι εκφράζουν άμεσα και εξίσου σημαντικά τους 3 πυλώνες της αειφορικής ανάπτυξης: περιβαλλοντική ευθύνη, κοινωνική δικαιοσύνη, οικονομική βιωσιμότητα.

Η ίση σπουδαιότητα των τριών (3) κατηγοριών κριτηρίων αποτυπώνεται στον Πίνακα Διπλής Εισόδου, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση κάθε κατηγορίας δράσης ανά υπο-περιοχή, όπου κάθε κατηγορία συγκεντρώνει βαθμολογία εκατό τοις εκατό.

Κάθε κατηγορία διακρίνεται σε επιμέρους κριτήρια που λαμβάνουν τιμές βάσει των διαθέσιμων στοιχείων, ποσοτικά και ποιοτικά, με γνώμονα το συμπλήρωμα Προγραμματισμού του Στόχου 2, τα αποτελέσματα της Φέρουσας Ικανότητας και τα στοιχεία της βάσης δεδομένων που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης.

Η κατηγορία «**Περιβάλλον**», όπως έχει προαναφερθεί διακρίνεται σε:

- A. Φυσικό
- B. Πολιτισμικό
- Γ. Δομημένο

Το άθροισμα της βαθμολογίας των τριών αυτών υποκατηγοριών μας δίνει το εκατό τοις εκατό της κατηγορίας «Περιβάλλον».

Από άποψη βαθμού σπουδαιότητας, το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον αποτελούν σημαντικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες της δυναμικής μιας περιοχής για την ανάπτυξη του τουρισμού, και κυρίως του εναλλακτικού τουρισμού. Για το λόγο αυτό η κάθε κατηγορία συγκεντρώνει το 36% της συνολικής βαθμολογίας της κατηγορίας «Περιβάλλον».

Το δομημένο περιβάλλον από την άλλη συγκεντρώνει το 28% της συνολικής βαθμολογίας.

Ο χαμηλότερος βαθμός σπουδαιότητας οφείλεται στο γεγονός ότι το δομημένο περιβάλλον αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην αξιολόγηση μιας περιοχής περισσότερο από άποψη ωριμότητας, παρά δυνατότητας ανάπτυξης τουριστικών δραστηριοτήτων.

Για παράδειγμα, μία περιοχή η αξιόλογου φυσικού κάλους και πολιτισμικού αποθέματος, μπορεί να αποτελέσει πεδίο ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων, ακόμη και αν υστερεί από άποψη υποδομών.

Επιπλέον, το δομημένο περιβάλλον αποτελεί έναν παράγοντα που μπορεί ευκολότερα να επηρεαστεί μέσω κατάλληλων ανθρώπινων παρεμβάσεων.

Κάθε υποκατηγορία κριτηρίων αποτελείται από κριτήρια τα αποτελούν συγκεκριμένους δείκτες. Οι δείκτες αυτοί βαθμολογούνται σύμφωνα με τον βαθμό σπουδαιότητας που κατέχει ο κάθε ένας στην βασική κατηγορία όπου ανήκει, και αποτυπώνουν τόσο την υφιστάμενη κατάσταση όσο και τη συμβολή της δράσης στο φυσικό και κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της περιοχής.

Η υποκατηγορία κριτηρίων Φυσικού Περιβάλλοντος περιλαμβάνει τρία (3) κριτήρια τα οποία κατέχουν το ίδιο επίπεδο σπουδαιότητας με αποτέλεσμα το καθένα να κατέχει ποσοστό 12% στο σύνολο της συγκεκριμένης υποκατηγορίας.

Αντίστοιχα, η υποκατηγορία Πολιτισμικού Περιβάλλοντος αποτελείται από τέσσερα (4) ίσης σπουδαιότητας κριτήρια.

Η υποκατηγορία κριτηρίων Δομημένου Περιβάλλοντος διακρίνεται σε έξι (6) κριτήρια. Τα κριτήρια τα οποία συνδέονται άμεσα με την τουριστική ανάπτυξη κατέχουν υψηλότερο βαθμό σπουδαιότητας (καθένα 5%).

Τα κριτήρια αυτά είναι:

- Υφιστάμενη τουριστική υποδομή
- Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς
- Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)
- Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος

Αντίθετα, αυτά που αφορούν στις βασικές υποδομές κατέχουν το καθένα ποσοστό 4% στο σύνολο της υποκατηγορίας.

Τα κριτήρια που αφορούν στις βασικές υποδομές είναι:

- Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)
- Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή

Αναλυτικότερα έχουμε τον παρακάτω συνοπτικό πίνακα με καταγραφή της κατηγορίας του Περιβάλλοντος, των επιμέρους υποκατηγοριών και κριτηρίων με τον αντίστοιχο βαθμό σπουδαιότητάς τους:

A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ
ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	36%
Ποιότητα φυσικών πόρων-Ύπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης	12,00%
Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών	12,00%
Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	12,00%
ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	28%
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4,00%
Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή	4,00%
Υφιστάμενη τουριστική υποδομή	5,00%
Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς	5,00%

Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης κτιριακής υποδομής)	5,00%
Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου, τοπικού τουριστικού προϊόντος	5,00%
ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	36%
Υπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού	9,00%
Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον	9,00%
Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις)	9,00%
Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων	9,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%

Η κατηγορία των Κοινωνικών Κριτηρίων περιλαμβάνει έξι (6) κριτήρια, τα πέντε εκ των οποίων κατέχουν τον ίδιο βαθμό σπουδαιότητας (17%). Στο κριτήριο «Υπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού» δόθηκε χαμηλότερος βαθμός σπουδαιότητας (15%) σε σχέση με τα άλλα κοινωνικά κριτήρια, δεδομένου ότι από την αξιοποίηση των στοιχείων τόσο της μελέτης φέρουσας ικανότητας, όσο και της βάσης δεδομένων, γνωρίζουμε εξ αρχής ότι το ποσοστό καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού στην ευρύτερη περιοχή είναι χαμηλό, και δεν εμφανίζονται σημαντικές αποκλίσεις από περιοχή σε περιοχή. Δεδομένης της σχετικής ομοιομορφίας των τιμών του συγκεκριμένου δείκτη σε ολόκληρη την περιοχή μελέτης, το κριτήριο αυτό δεν επηρεάζει εξίσου σημαντικά την αξιολόγηση, και για το λόγο αυτό δόθηκε μικρότερος βαθμός σπουδαιότητας.

Το άθροισμα των επιμέρους βαθμών σπουδαιότητας κάθε κριτηρίου μας δίνει το εκατό της εκατό της κύριας κατηγορίας της Κοινωνίας.

Αναλυτικότερα έχουμε τον παρακάτω συνοπτικό πίνακα με καταγραφή της κατηγορίας της Κοινωνίας και των επιμέρους με τον αντίστοιχο βαθμό σπουδαιότητάς τους:

Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ
Συγκέντρωση πληθυσμού	17,00%
Ενεργός πληθυσμός	17,00%
Υπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	15,00%
Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου	17,00%
Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό	17,00%
Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα	17,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ R...	100,00%

Στην κατηγορία των οικονομικών κριτηρίων, όπου περιλαμβάνονται κριτήρια οικονομικής δραστηριότητας, απασχόλησης και ενίσχυσης επενδύσεων όλα τα επιμέρους κριτήρια έχουν χαρακτηριστεί ως εξίσου σημαντικά με τον ίδιο βαθμό σπουδαιότητας 20% στο σύνολο της συγκεκριμένης κατηγορίας.

Το άθροισμα των επιμέρους βαθμών σπουδαιότητας κάθε κριτηρίου μας δίνει το εκατό της εκατό της κύριας κατηγορίας της Οικονομίας.

Αναλυτικότερα έχουμε τον παρακάτω πίνακα:

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ
Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής	20,00%
Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	20,00%
Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου αγροτουριστικού	20,00%

προϊόντος	
Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων	20,00%
Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης	20,00%
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ Rf	100,00%

Τα παραπάνω κριτήρια χρησιμοποιήθηκαν, στο πλαίσιο των πινάκων διπλής εισόδου, για την αξιολόγηση κάθε μιας από τις 8 δράσεις σε κάθε μία από τις 22 υπο-περιοχές.

Για τον περιορισμό της υποκειμενικότητας στην απόδοση βαρύτητας σε κάθε κριτήριο και για την εξασφάλιση της συγκρισιμότητας των πινάκων, καθιερώθηκε κοινό ποσοστό βαρύτητας των κριτηρίων για κάθε υπο-περιοχή και για κάθε δράση.

Αντίστοιχα, αυτό που μεταβάλλεται είναι η τιμή που παίρνει κάθε κριτήριο (η τιμαριθμοποίησή του), για την οποία λήφθηκε υπόψη, η υφιστάμενη κατάσταση στην περιοχή, η φύση της δράσης και η αναμενόμενη συμβολή της στην κάθε υπο-περιοχή, τα αποτελέσματα και οι κατευθύνσεις της μελέτης φέρουσας ικανότητας.

Συνδυασμοί Υπο-περιοχών – Δράσεων

Στη διαδικασία αξιολόγησης των δράσεων ανά υπο-περιοχή, ο κάθε δείκτης (κριτήριο) τιμαριθμοποιήθηκε με κλίμακα Χαμηλή, Μεσαία, Υψηλή και με αντίστοιχη βαθμολογία. Το ένα και το δύο (1,2) για τη χαμηλή, όπου ένα (1) το χαμηλότερο και δύο (2) το υψηλότερο της χαμηλής κλίμακας, το τρία και το τέσσερα (3,4) για τη μεσαία κλίμακα, όπου τρία (3) το χαμηλότερο και τέσσερα (4) το υψηλότερο της μεσαίας κλίμακας και το πέντε (5) για την υψηλή κλίμακα.

Καταγράφοντας τα στοιχεία όπως ισχύουν σε κάθε υπο-περιοχή και σταθμίζοντάς τα σε κάθε δράση προέκυψε η εκάστοτε τιμαριθμοποίηση από το ένα έως το πέντε (1-5) για κάθε επιμέρους δείκτη (κριτήριο). Η τελική βαθμολογία κάθε επιμέρους δείκτη προέκυψε από το γινόμενο του βαθμού σπουδαιότητας επί την τιμαριθμοποίησή του, ενώ το συνολικό άθροισμα των επιμέρους δεικτών της κάθε κατηγορίας κριτηρίου μας δίνει τη συνολική τιμή αυτής.

Τέλος, το άθροισμα των τιμών της κάθε κατηγορίας κριτηρίου (περιβαλλοντικού, κοινωνικού, οικονομικού) μας δίνει τη συνολική βαθμολογία της υπο-περιοχής για τη συγκεκριμένη δράση. Ο μέγιστος βαθμός που μπορεί να συγκεντρώσει η κάθε δράση είναι 15 (3 κατηγορίες κριτηρίων X 5 ο μέγιστος βαθμός της κάθε κατηγορίας κριτηρίου).

Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται για όλες τις δράσεις και για όλες τις υπο-περιοχές.

Κατά τη βαθμολογία του κάθε κριτηρίου λαμβάνονται υπόψη δύο βασικές παράμετροι:

- **Ο βαθμός εκπλήρωσης του κριτηρίου στη συγκεκριμένη περιοχή**
- **Ο βαθμός συνάφειας του κριτηρίου με την κάθε δράση και η επίδραση της δράσης σε κάθε εξεταζόμενη περιοχή**

Η πρώτη παράμετρος συνδέεται κυρίως με την υφιστάμενη κατάσταση της εκάστοτε υπο-περιοχής από άποψη περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών μεγεθών και δυναμικής της για την ανάπτυξη του τουρισμού. Για τον προσδιορισμό του βαθμού εκπλήρωσης του κριτηρίου στη συγκεκριμένη υπο-περιοχή χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της Φέρουσας Ικανότητας και της

βάσης δεδομένων που δημιουργήθηκε για κάθε κοινότητα των περιοχών του στόχου 2.

Η δεύτερη παράμετρος εξυπηρετεί τη διαδικασία αξιολόγησης, δεδομένου ότι κάθε κριτήριο δεν έχει την ίδια βαρύτητα για κάθε δράση. Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, προκειμένου να διατηρηθεί μία ομοιομορφία που να επιτρέπει τη σύγκριση των πινάκων μεταξύ τους, καθορίστηκε κοινός συντελεστής βαρύτητας κριτηρίων για όλες τις δράσεις και διαφοροποίηση της βαθμολογίας του κάθε κριτηρίου (1-5) λαμβάνοντας υπόψη τόσο την επίδραση της υφιστάμενης κατάστασης της κάθε υπο-περιοχής στην επιλεξιμότητα και προτεραιότητα της κάθε δράσης, όσο και την επίδραση της δράσης στα περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά μεγέθη της υπο-περιοχής.

Για να γίνει πιο κατανοητή η χρήση των δύο παραμέτρων στη διαδικασία βαθμολογίας του κάθε κριτηρίου ανάλογα με το είδος της δράσης, δίνεται το ακόλουθο παράδειγμα.

Κατά την αξιολόγηση της δράσης «Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων» στην υπο-περιοχή «S6.3-Ανατολική Ζώνη», το κριτήριο «Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)», βαθμολογήθηκε με ένα (1).

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S6.3- Ανατολική Ζώνη					
A2- ΔΡΑΣΗ 1.1: Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ 5	ΜΕΣΑΙΑ 4.3	ΧΑΜΗΛΗ 2.1	ΣΥΝΟΛΟ
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4.00%			1	0.04

Η βαθμολογία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η ανεπάρκεια βασικών υποδομών, κυρίως σε επίπεδο οδικού δικτύου, δημιουργεί προβλήματα στην προσβασιμότητα του προορισμού και άρα ανασταλτικό παράγοντα στην ανάπτυξη τουριστικών υποδομών.

Αντίθετα, κατά την αξιολόγηση της δράσης «Έργα ανάπλασης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου» για την ίδια υπο-περιοχή, το κριτήριο βαθμολογήθηκε με πέντε (5).

ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S6.3- Ανατολική Ζώνη					
B- ΔΡΑΣΗ 1: Έργα ανάπλασης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου					
A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΥΨΗΛΗ	ΜΕΣΑΙΑ	ΧΑΜΗΛΗ	ΣΥΝΟΛΟ
Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγείας, εκπαίδευση, κλπ)	4.00%	5	4.3	2.1	0.20

Η βαθμολογία αυτή ορίστηκε για να επισημάνει την ένταση του προβλήματος ανεπάρκειας βασικών και κοινωνικών υποδομών, στην υπο-περιοχή και την προτεραιότητα υλοποίησης της συγκεκριμένης δράσης.

Εντούτοις, και μετά από συζητήσεις με την Επιτροπή Παρακολούθησης της μελέτης, έξι (6) κριτήρια βαθμολογήθηκαν μόνο ως προς το βαθμό εκπλήρωσή τους στην κάθε υπο-περιοχή. Έγινε δηλαδή αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της κάθε υπο-περιοχής ως προς τα συγκεκριμένα κριτήρια και με τη χρήση αυστηρά ποσοτικών στοιχείων.

Τα κριτήρια αυτά είναι:

- Ποιότητα φυσικών πόρων-Υπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης
- Ευαισθησία οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών
- Υφιστάμενη τουριστική υποδομή
- Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς
- Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού
- Συγκέντρωση πληθυσμού

Για τη βαθμολόγηση των παραπάνω κριτηρίων χρησιμοποιήθηκαν μόνο ποσοτικά στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν από τη βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης.

Αναλυτικότερη περιγραφή για τον τρόπο βαθμολόγησης των παραπάνω κριτηρίων παρατίθεται στην επόμενη ενότητα.

Εξειδίκευση του τρόπου βαθμολόγησης-ποσοτικοποίησης των κριτηρίων

Ο μελετητής, για την βαθμολόγηση του κάθε κριτηρίου ανά δράση και υπο-περιοχή, χρησιμοποίησε ως μέσο διασφάλισης της αντικειμενικότητας της βαθμολόγησης:

- Τα αποτελέσματα και τις κατευθύνσεις της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας
- Τα στοιχεία της βάσης δεδομένων όπου αποτυπώνεται η υφιστάμενη κατάσταση στην περιοχή μελέτης σε επίπεδο κοινότητας
- Τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης .

Πιο συγκεκριμένα, για τα έξι (6) κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω και τα οποία αφορούν στην αποτύπωση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, η βαθμολογία δόθηκε αυστηρά με βάση τα ποσοτικά στοιχεία που περιέχονται στη βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της μελέτης για κάθε κοινότητα της κάθε υπο-περιοχής. Για τα υπόλοιπα κριτήρια λήφθηκαν υπόψη και ποιοτικά στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν τόσο από τη βάση δεδομένων όσο και από την έρευνα πεδίου που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια εκπόνησης της μελέτης. Δηλαδή, δεν αξιολογήθηκε η ύπαρξη μόνο κάποιου στοιχείου, αλλά και η ποιότητά του.

Για την ποσοτικοποίηση των κριτηρίων που αφορούν στα αναμενόμενα αποτελέσματα κάθε δράσης, λήφθηκε υπόψη:

1. Η συνάφεια κριτηρίου-δράσης
2. Η Φέρουσα Ικανότητα της κάθε Περιοχής
3. Η διεθνής βιβλιογραφία και η εμπειρία της ομάδας έργου σε θέματα σχεδιασμού και αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί δεδομένου ότι:

A) Κάθε υπο-περιοχή, έχει τα δικά της ιδιαίτερα φυσικά, πολιτιστικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά και διαφορετική φέρουσα ικανότητα όσον αφορά στην ανάπτυξη του τουρισμού

Β) Και κάθε δράση επιδρά διαφορετικά σε κάθε υποπεριοχή, δεν μπορεί να καθορισθεί μία αυστηρή μεθοδολογία ποσοτικοποίησης των κριτηρίων.

Βάσει των παραπάνω δεδομένων, οι ακόλουθοι κανόνες βαθμολόγησης κριτηρίων είναι γενικοί και εφαρμόζονται κατά περίπτωση.

Παρακάτω, αναφέρονται οι κανόνες βαθμολόγησης για κάθε ένα από τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση των δράσεων του Συμπληρώματος Προγραμματισμού και τον προσδιορισμό του βαθμού προτεραιότητάς τους ανά υπο-περιοχή.

A. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

A1. Ποιότητα φυσικών πόρων-Υπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης

Το κριτήριο εμπίπτει στην κατηγορία «Φυσικό Περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογήθηκε με βάση τα ποσοτικά στοιχεία τα βάσης δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, για τη βαθμολόγηση του κριτηρίου αντλήθηκαν τα εξής στοιχεία από τη βάση δεδομένων:

1. Κοντινές δασικές περιοχές
2. Χαραγμένα Μονοπάτια Φύσης
3. Φυσικά Μνημεία (φαράγγια, ποτάμια, κλπ)

Τα στοιχεία αυτά διερευνήθηκαν για κάθε κοινότητα που εντάσσεται μέσα σε κάθε υπο-περιοχή.

Δεδομένου ότι στη βάση δεδομένων δεν υπήρχαν αριθμητικά στοιχεία για όλες τις κοινότητες, αλλά είτε η ονομασία της δασικής περιοχής, των μονοπατιών και των φυσικών μνημείων αντίστοιχα, είτε η απάντηση ΝΑΙ ή ΟΧΙ δίπλα από κάθε κοινότητα, για την ποσοτικοποίηση των στοιχείων αυτών βαθμολογήθηκε με ένα (1) κάθε κοινότητα στην οποία υπήρχε αντίστοιχος πόρος και με μηδέν (0) όπου δεν υπήρχε.

Για τη βαθμολογία του κάθε στοιχείου στο σύνολο της υπο-περιοχής αθροίστηκε η βαθμολογία κάθε κοινότητας και κατόπιν διαιρέθηκε με τον αριθμό των κοινοτήτων (Μ.Ο.)

Το συνολικό αποτέλεσμα (τιμή κριτηρίου) για κάθε υπο-περιοχή προέκυψε από το άθροισμα της βαθμολογίας των τριών (3) στοιχείων.

Στη συνέχεια προκειμένου να ποσοτικοποιηθεί το κριτήριο «Ποιότητα φυσικών πόρων-Υπαρξη σημαντικών φυσικών πόρων και οικοσυστημάτων για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης» στην κλίμακα από 1-5, δόθηκαν, βάσει στατιστικής επεξεργασίας, τα εξής διαστήματα τιμών:

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Από 2,17 έως 2,59	5
Από 1,74 έως 2,16	4
Από 1,30 έως 1,73	3
Από 0,87 έως 1,29	2
Από 0,23 έως 0,86	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης κατατάσσει την υπο-περιοχή από άποψη ύπαρξης φυσικών πόρων, και δεν λαμβάνει υπόψη το βαθμό συνάφειας του κριτηρίου με τη δράση. Αποτελεί απλώς αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης ως προς το φυσικό περιβάλλον.

A2. Ευαισθησία Οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών

Το κριτήριο εμπίπτει στην κατηγορία «Φυσικό Περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Όπως και στην περίπτωση του προηγούμενου κριτηρίου, και στο συγκεκριμένο, γίνεται προσπάθεια αξιολόγησης με βάση αυστηρά ποσοτικά στοιχεία. Το στοιχείο που αντλήθηκε από τη βάση δεδομένων για την αξιολόγηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι το εξής:

1. Κοντινές προστατευόμενες περιοχές

Κοινότητα η οποία βρίσκεται στο εσωτερικό ή σε απόσταση ζώνης από προστατευόμενη περιοχή βαθμολογείται με την μονάδα ενώ στην αντίθετη περίπτωση με μηδέν.

Το συνολικό αποτέλεσμα (τιμή κριτηρίου) για κάθε υπο-περιοχή προέκυψε ως το άθροισμα της βαθμολογίας κάθε κοινότητας διά των αριθμό των κοινοτήτων που εντάσσονται σε αυτή (Μ.Ο.). Τα αποτελέσματα που προέκυψαν κυμαίνονται στο διάστημα 0-1 (η μονάδα αποτελεί θεωρητική τιμή καθώς θα προέκυπτε μόνο στην περίπτωση όπου όλες οι κοινότητες μιας υπο-περιοχής ήταν μέσα σε προστατευόμενες περιοχές).

Στη συνέχεια προκειμένου να ποσοτικοποιηθεί το κριτήριο «Ευαισθησία Οικοσυστημάτων, ύπαρξη προστατευόμενων περιοχών» στην κλίμακα από 1-5, δόθηκαν βάσει στατιστικής επεξεργασίας, τα εξής διαστήματα τιμών:

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Από 0,59 – 0,73	5
Από 0,44 – 0,58	4
Από 0,29 – 0,43	3
Από 0,15 – 0,28	2
Από 0 – 0,14	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Και σε αυτήν τη περίπτωση το συγκεκριμένο κριτήριο αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση και δε λαμβάνει υπόψη τη συνάφεια του κριτηρίου με τη δράση.

A3. Συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος.

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο φυσικό περιβάλλον της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στο φυσικό περιβάλλον της κάθε υπο-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της υπο-περιοχής.	5
Σημαντική συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της υπο-περιοχής.	4
Μέτρια συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της υπο-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της υπο-περιοχής.	2
Ελάχιστη (ή οριακά αρνητική) αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος της υπο-περιοχής.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η κατάταξη του κριτηρίου σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες (1-5) γίνεται από το μελετητή βάσει:

- Των στοιχείων της βάσης δεδομένων
- Των αποτελεσμάτων και των κατευθύνσεων της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας
- Των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου
- Της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης

- Της εμπειρίας του μελετητή

Και σε αυτή την περίπτωση όμως, η βαθμολογία του κριτηρίου επηρεάζεται από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου-δράσης.

Σαν κανόνας δηλαδή μπορεί να προκύψει ότι: «Ένα κριτήριο, εφαρμοζόμενο στη διαδικασία αξιολόγησης για μία συγκεκριμένη περιοχή, μπορεί να δράσει με εναλλακτικούς τρόπους, είτε θετικά είτε ανασταλτικά, ανάλογα με τη φύση της δράσης».

A4. Ποιότητα και επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών (διαχείριση αποβλήτων, αποχετευτικό δίκτυο, υγεία, εκπαίδευση, κλπ.)

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Σύμφωνα με τον γενικό κανόνα το εν λόγω κριτήριο βαθμολογείται ως εξής:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Πληρότητα βασικών και κοινωνικών υποδομών	5
Σχετική επάρκεια βασικών και κοινωνικών υποδομών	4
Μέτρια ποιότητα βασικών και κοινωνικών υποδομών	3
Ύπαρξη σημαντικών προβλημάτων και ελλείψεων στις βασικές και κοινωνικές υποδομές	2
Έντονα προβληματική και ιδιαίτερα χαμηλής ποιότητας βασικές και κοινωνικές υποδομές	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η βαθμολογία του συγκεκριμένου κριτηρίου, όπως και όλων όσων αφορούν στην αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, εξαρτάται από τη φύση της δράσης που αξιολογείται κάθε φορά.

Αξιολογώντας τη δυνατότητα συνδυασμού μίας υπο-περιοχής στην οποία παρατηρούνται έντονα προβλήματα υποδομής (δηλ. επίπεδο 1) με τη δράση «Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων», το συγκεκριμένο κριτήριο θα

βαθμολογηθεί με 1, αφού η ανεπάρκεια βασικών υποδομών, κυρίως σε επίπεδο οδικού δικτύου, δημιουργεί προβλήματα στην προσβασιμότητα του προορισμού και άρα ανασταλτικό παράγοντα στην ανάπτυξη τουριστικών υποδομών.

Αντίθετα, αξιολογώντας την ίδια υπο-περιοχή με τη δράση «Έργα ανάπλασης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου» το κριτήριο θα βαθμολογηθεί με 5, ώστε να επισημανθεί η ένταση του προβλήματος και η προτεραιότητα υλοποίησης της συγκεκριμένης δράσης.

Και σε αυτή την περίπτωση ισχύει ότι: «Ένα κριτήριο, εφαρμοζόμενο στη διαδικασία αξιολόγησης για μία συγκεκριμένη περιοχή, μπορεί να δράσει με εναλλακτικούς τρόπους, είτε θετικά είτε ανασταλτικά, ανάλογα με τη φύση της δράσης».

A5. Ύπαρξη κτιριακής υποδομής ικανής να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται βάσει της ύπαρξης κτιριακής υποδομής (εγκαταλελειμμένα, παραδοσιακά κτίρια, κτίρια διαθέσιμα για αλλαγή χρήσης) η οποία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί και να μετατραπεί σε τουριστική υποδομή.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Συγκέντρωση μεγάλου αριθμού κτιρίων, κυρίως παραδοσιακών, διαθέσιμων προς τουριστική αξιοποίηση	5
Ύπαρξη διάσπαρτων, εγκαταλελειμμένων και παραδοσιακών κτιρίων τα οποία θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τουριστικά	4

Υπαρξη εγκαταλελειμμένων κυρίως κτιρίων, μέρος των οποίων θα μπορούσε να αξιοποιηθεί τουριστικά	3
Υπαρξη περιορισμένου αριθμού κτιρίων, λίγα εκ των οποίων θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τουριστικά	2
Υπαρξη ελάχιστων κτιρίων διαθέσιμων προς τουριστική αξιοποίηση	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Και σε αυτή την περίπτωση το κριτήριο αξιολογείται ανάλογα με τη φύση της δράσης. Για τις περιπτώσεις όπου η συνάφεια μεταξύ κριτηρίου δράσης είναι μικρή, το κριτήριο παίρνει χαμηλή βαθμολογία.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε κάθε περίπτωση λαμβάνεται υπόψη η υφιστάμενη κατάσταση, δηλαδή η κατάταξη της υπο-περιοχής σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης, η δε τελική βαθμολόγηση του κριτηρίου προσδιορίζεται από τη συνάφεια κριτηρίου-δράσης, τη Φέρουσα Ικανότητα της κάθε Περιοχής, τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου, τα στοιχεία της βάσης δεδομένων και της διεθνούς βιβλιογραφίας.

A6. Υφιστάμενη τουριστική υποδομή

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογήθηκε με βάση αυστηρά ποσοτικά και όχι ποιοτικά στοιχεία. Η διαδικασία αξιολόγησης έχει ως εξής:

Επιλέχθηκαν από τη βάση δεδομένων τα στοιχεία για τα οποία υπήρχε ποσοτική μέτρηση.

Τα στοιχεία αυτά είναι τα εξής:

1. Αριθμός κλινών
2. Αριθμός χώρων εστίασης και αναψυχής.

Για τη βαθμολογία του κάθε στοιχείου στο σύνολο της υπο-περιοχής αθροίστηκε η βαθμολογία κάθε κοινότητας (αριθμός κλινών και χώρων

εστίασης και αναψυχής αντίστοιχα) και κατόπιν διαιρέθηκε με τον αριθμό των κοινοτήτων (Μ.Ο.)

Το συνολικό αποτέλεσμα (τιμή κριτηρίου) για κάθε υπο-περιοχή προέκυψε από το άθροισμα της βαθμολογίας των δύο (2) στοιχείων.

Στη συνέχεια προκειμένου να ποσοτικοποιηθεί το κριτήριο «Υφιστάμενη Τουριστική Υποδομή» στην κλίμακα από 1-5, δόθηκαν, βάσει στατιστικής επεξεργασίας, τα εξής διαστήματα τιμών:

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Από 150 έως 500	5
Από 50 έως 150	4
Από 10 έως 50	3
Από 5 έως 10	2
Από 1 έως 5	1

A7. Απόσταση από τα αστικά κέντρα και από ήδη ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Δομημένο περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Για τη βαθμολόγηση του κριτηρίου λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος (Μ.Ο.) απόστασης της κάθε υπο-περιοχής από τα τέσσερα αστικά κέντρα της Κύπρου. Για την ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου δείκτη αντλήθηκαν στοιχεία από τη βάση δεδομένων GIS του Κτηματολογίου. Δεδομένου ότι κάποιες υπο-περιοχές συνορεύουν με περισσότερα από ένα αστικά κέντρα, τα διαστήματα που δόθηκαν, βάσει της στατιστικής επεξεργασίας, λαμβάνουν υπόψη και αυτόν τον παράγοντα.

Τα διαστήματα τιμών για την ποσοτικοποίηση του κριτηρίου στην κλίμακα από 1-5 είναι τα εξής:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Από 20-25 km από 1 αστικό κέντρο ή από 20-35km από 2 αστικά κέντρα	5
Από 26-30 km από 1 αστικό κέντρο ή από 26-40km από 2 αστικά κέντρα ή από 25-50km από 3	4
Από 31-36 km από 1 αστικό κέντρο ή από 30-45m από 2 αστικά κέντρα ή από 26-55km	3
Από 37-45km από 1 αστικό κέντρο ή από 40-52 από 2 αστικά κέντρα	2
Από 45-60 km από 1 αστικό κέντρο	1

A8. Συμβολή στην αξιοποίηση του υπάρχοντος δομημένου κεφαλαίου (αξιοποίηση υφιστάμενης τουριστικής υποδομής)

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο δομημένο περιβάλλον της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της κάθε υπο-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της υπο-περιοχής.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της υπο-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της υπο-περιοχής.	3

Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της υπο-περιοχής.	2
Ελάχιστη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αξιοποίηση της υφιστάμενης κτιριακής και τουριστικής υποδομής της υπο-περιοχής.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η κατάταξη του κριτηρίου σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες (1-5) γίνεται από το μελετητή βάσει:

- Των στοιχείων της βάσης δεδομένων
- Των αποτελεσμάτων και των κατευθύνσεων της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας
- Των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου
- Της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης
- Της εμπειρίας του μελετητή

Και σε αυτή την περίπτωση όμως, η βαθμολογία του κριτηρίου επηρεάζεται από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου-δράσης.

A9. Συμβολή στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του παρεχόμενου τοπικού τουριστικού προϊόντος

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο υφιστάμενο τουριστικό προϊόν της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στο τουριστικό προϊόν της κάθε υπο-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της υπο-περιοχής.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της υπο-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της υπο-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της υπο-περιοχής.	2
Ουδέτερη ή οριακά αρνητική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην αναβάθμιση και τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος της υπο-περιοχής.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η κατάταξη του κριτηρίου σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες (1-5) γίνεται από το μελετητή βάσει:

- Των στοιχείων της βάσης δεδομένων
- Των αποτελεσμάτων και των κατευθύνσεων της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας
- Των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου
- Της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης
- Της εμπειρίας του μελετητή

A10. Ύπαρξη αξιόλογων πολιτιστικών πόρων που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της ανάπτυξης του τουρισμού

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Πολιτισμικό περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται βάσει της συγκέντρωσης αξιόλογων πολιτισμικών πόρων, οι οποίοι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν προς όφελος της ανάπτυξης δραστηριοτήτων εναλλακτικού τουρισμού, στο σύνολο της κάθε υπο-περιοχής.

Το κριτήριο βαθμολογήθηκε με βάση τα εξής ποσοτικά στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν από τη βάση δεδομένων:

1. Πολιτισμικοί πόροι (μύλοι, γέφυρες, κλπ)
2. Εκκλησίες – Μοναστήρια
3. Μουσεία
4. Αρχαιολογικοί χώροι

Στην περίπτωση του πρώτου στοιχείου, επειδή δεν υπήρχαν αριθμητικά δεδομένα αλλά είτε η ονομασία των πόρων, είτε ΝΑΙ ή ΟΧΙ, βαθμολογήθηκαν οι κοινότητες στις οποίες γίνεται αναφορά για πολιτισμικούς πόρους. Το αποτέλεσμα του συγκεκριμένου στοιχείου για την υπο-περιοχή προέκυψε ως το άθροισμα των κοινοτήτων διά των αριθμό τους (Μ.Ο. υπο-περιοχής).

Αντίθετα για τα υπόλοιπα τρία (3) στοιχεία, δεδομένου ότι υπήρχαν ακριβέστερα αριθμητικά δεδομένα, αθροίστηκε ο αριθμός τους σε κάθε κοινότητα. Στη συνέχεια αθροίστηκαν τα αποτελέσματα όλων των κοινοτήτων διαιρέθηκαν με τον αριθμό των κοινοτήτων και προέκυψε ο Μ.Ο. της υπο-περιοχής για κάθε στοιχείο. Η βαθμολογία του κριτηρίου προέκυψε από το άθροισμα των Μ.Ο. των τριών στοιχείων.

Για την κατάταξη του κριτηρίου στην κλίμακα από το 1-5 ορίστηκαν, βάσει στατιστικής επεξεργασίας, τα εξής διαστήματα τιμών:

Μ.Ο ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Από 2,50 έως 4	5
Από 2 έως 2,5	4

Από 1,5 έως 2	3
Από 1 έως 1,5	2
Από 0 έως 1	1

A.11 Διατήρηση πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων (ήθη, έθιμα, εκδηλώσεις) ικανών να προσελκύσουν το τουριστικό ενδιαφέρον

Το κριτήριο αυτό εμπίπτει στην κατηγορία «Πολιτισμικό περιβάλλον» και αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται βάσει του διαθέσιμου πολιτισμικού πλούτου, ήθη, έθιμα, παραδόσεις, ο οποίος θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για την προσέλκυση του τουριστικού ενδιαφέροντος,

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Διατήρηση ιδιαίτερα αξιόλογου πολιτισμικού αποθέματος ικανό να αποτελέσει το συγκριτικό πλεονέκτημα της υπο-περιοχής ως τουριστικός προορισμός.	5
Διατήρηση αξιόλογου πολιτισμικού αποθέματος σε συγκεκριμένους πυρήνες της υπο-περιοχής.	4
Διατήρηση μερικών στοιχείων του πολιτισμικού πλούτου σε διάσπαρτες κοινότητες της υπο-περιοχής.	3
Διατήρηση πολύ περιορισμένου αριθμού στοιχείων του πολιτισμικού πλούτου της υπο-περιοχής.	2
Μη διατήρηση-ύπαρξη αξιόλογου πολιτισμικού αποθέματος στην υπο-περιοχή.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η μεθοδολογία βαθμολόγησης του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι όμοια με αυτή του κριτηρίου 10.

A12. Συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτισμικής κληρονομιάς (ήθη, έθιμα, παραδόσεις).

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο πολιτισμικό απόθεμα της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της κάθε υπο-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της υπο-περιοχής.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της υπο-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της υπο-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της υπο-περιοχής.	2
Ουδέτερη ή οριακά αρνητική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία και ανάδειξη της πολιτισμικής κληρονομιάς της υπο-περιοχής.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η κατάταξη του κριτηρίου σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες (1-5) γίνεται από το μελετητή βάσει:

- Των στοιχείων της βάσης δεδομένων
- Των αποτελεσμάτων και των κατευθύνσεων της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας
- Των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου
- Της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης
- Της εμπειρίας του μελετητή

Και σε αυτή την περίπτωση όμως, η βαθμολογία του κριτηρίου επηρεάζεται από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου-δράσης.

A.13 Συμβολή στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού και ιστορικών παραδοσιακών κτιρίων.

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο υλικό πολιτισμικό απόθεμα της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού της κάθε υπο-περιοχής.

Ενδεικτικά γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην	2

προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού.	
Ουδέτερη ή οριακά αρνητική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προστασία, διατήρηση και ανάδειξη μνημείων του κυπριακού πολιτισμού.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η μεθοδολογία βαθμολόγησης του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι όμοια με αυτή του κριτηρίου 12.

B. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

B1. Συγκέντρωση πληθυσμού

Αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης, σε σχέση με τα δημογραφικά δεδομένα της κάθε υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση τη συγκέντρωση πληθυσμού στο σύνολο της υπο-περιοχής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η διάκριση (πολύ υψηλή, υψηλή, κλπ.) γίνεται βάσει των πληθυσμιακών δεδομένων μιας τυπικής κοινότητας.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού	5
Υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού	4
Μέτρια συγκέντρωση πληθυσμού	3
Χαμηλή συγκέντρωση πληθυσμού.	2
Ιδιαίτερα χαμηλή συγκέντρωση πληθυσμού	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης. Οι διακυμάνσεις στη βαθμολογία του

κριτηρίου ανάλογα με το είδος της δράσης που αξιολογείται κάθε φορά, προσδιορίζονται από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου-δράσης.

Η κατάταξη του κριτηρίου σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες (1-5) γίνεται από το μελετητή βάσει των διαθέσιμων στοιχείων από τη βάση δεδομένων, όπου καταγράφεται η συγκέντρωση πληθυσμού κάθε υπο-περιοχής εξειδικευμένη σε επίπεδο κοινότητας.

B2. Ενεργός Πληθυσμός

Αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης, σε σχέση με τα δημογραφικά δεδομένα της κάθε υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού στο σύνολο της υπο-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού	5
Υψηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού	4
Μέτρια ποσοστά ενεργού πληθυσμού	3
Χαμηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού.	2
Ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά ενεργού πληθυσμού	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, το συγκεκριμένο κριτήριο δεν έχει την ίδια βαρύτητα για όλες τις δράσεις, οπότε, ακόμη και αν μία περιοχή εμφανίζει υψηλή συγκέντρωση ενεργού πληθυσμού, μπορεί να πάρει χαμηλή βαθμολογία λόγω της χαμηλής συνάφειας κριτηρίου-δράσης.

B3. Ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού

Αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης, σε σχέση με τα δημογραφικά δεδομένα της κάθε υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού στο σύνολο της υπο-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	5
Υψηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	4
Μέτρια συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	3
Χαμηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	2
Ιδιαίτερα χαμηλή συγκέντρωση επαρκώς καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η μεθοδολογία βαθμολόγησης του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι όμοια με αυτή των κριτηρίων 1 και 2 της κατηγορίας «Κοινωνικά Κριτήρια».

B4. Συμβολή στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στα δημογραφικά δεδομένα της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της κάθε υπο-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπο-περιοχής.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπο-περιοχής.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπο-περιοχής.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπο-περιοχής.	2
Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπο-περιοχής.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης.

Δεδομένου ότι στόχος της ευρύτερης στρατηγικής και άρα των δράσεων του Συμπληρώματος Προγραμματισμού, που αξιολογούνται στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης, είναι η μεταστροφή του κλίματος εγκατάλειψης της υπαίθρου, η συνάφεια του κριτηρίου με όλες τις δράσεις είναι το ίδιο υψηλή.

Οι διακυμάνσεις στη βαθμολόγηση του κριτηρίου προσδιορίζονται από:

- Τα αποτελέσματα και τις κατευθύνσεις της μελέτης για τη Φέρουσα Ικανότητα των περιοχών
- Τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου που διεξάχθηκε στην περιοχή μελέτης
- Τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης
- Την εμπειρία του μελετητή

B5. Συμβολή στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στα κοινωνικά δεδομένα της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό της κάθε υπο-περιοχής.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	2
Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δημιουργία νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων στον τοπικό πληθυσμό.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης, η τελική βαθμολογία όμως του κριτηρίου επηρεάζεται από τη συνάφεια μεταξύ του κριτηρίου και της δράσης που αξιολογείται κάθε φορά.

Η δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων αποτελεί ευρύτερο στόχο της στρατηγικής και άρα των δράσεων του Συμπληρώματος Προγραμματισμού, όμως ανάλογα με τη φύση της δράσης ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται είτε άμεσα είτε έμμεσα. Για τις δράσεις που έχουν ως άμεσο στόχο τη δημιουργία επαγγελματικών δεξιοτήτων το κριτήριο βαθμολογείται υψηλότερα ενώ για τις δράσεις που στοχεύουν έμμεσα προς αυτό, το κριτήριο βαθμολογείται χαμηλότερα.

Επιπλέον, οι διακυμάνσεις στη βαθμολόγηση του κριτηρίου προσδιορίζονται από:

- Τα αποτελέσματα και τις κατευθύνσεις της μελέτης για τη Φέρουσα Ικανότητα των περιοχών
- Τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου που διεξάχθηκε στην περιοχή μελέτης
- Τη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης
- Την εμπειρία του μελετητή

B6. Συμβολή στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στα κοινωνικά δεδομένα της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Έντονη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	5
Σημαντική αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή	3

ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	2
Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης στα δύο φύλα.	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η μεθοδολογία βαθμολόγησης του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι όμοια με αυτή του κριτηρίου 5 της κατηγορίας «Κοινωνικά Κριτήρια».

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ

Γ1. Συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της δράσης ως προς τη συμβατότητά της με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην υπο-περιοχή.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την εκτιμώμενη συμβατότητα της κάθε αξιολογούμενης δράσης με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην υπο-περιοχή.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα ισχυρή συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της υπο-περιοχής	5
Ισχυρή συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της υπο-περιοχής	4
Μέτρια συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της υπο-περιοχής	3
Ασθενής συμβατότητα δράσεις με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της υπο-περιοχής	2
Ιδιαίτερα ασθενής συμβατότητα με τις κύριες οικονομικές δραστηριότητες της υπο-περιοχής	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Για την ποσοτικοποίηση του κριτηρίου γίνεται χρήση του παραπάνω συστήματος βαθμολόγησης. Και σε αυτή την περίπτωση, η τελική βαθμολογία του κριτηρίου ως προς τη δράση προσδιορίζεται:

- Από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου δράσης
- Τα ιδιαίτερα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά και τη φέρουσα ικανότητα της υπο-περιοχής μελέτης.

Γ2. Βαθμός απασχόλησης στον τουριστικό τομέα

Αποτελεί κριτήριο αποτύπωσης και αξιολόγησης της υφιστάμενης κατάστασης.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση το ποσοστό απασχόλησης του υπάρχοντος ανθρώπινου δυναμικού, στο σύνολο της υπο-περιοχής, στον τουριστικό τομέα.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	5
Υψηλό ποσοστό απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	4
Μέτριο ποσοστό απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	3
Χαμηλό ποσοστό απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	2
Ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό απασχόλησης στον τουριστικό τομέα	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης. Οι διακυμάνσεις στη βαθμολογία του κριτηρίου ανάλογα με το είδος της δράσης που αξιολογείται κάθε φορά, προσδιορίζονται από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου-δράσης.

Η κατάταξη του κριτηρίου σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες (1-5) γίνεται από το μελετητή βάσει των διαθέσιμων στοιχείων από τη βάση δεδομένων, όπου καταγράφεται το ποσοστό απασχόλησης ανά τομέα δραστηριότητας του ενεργού πληθυσμού κάθε υπο-περιοχής εξειδικευμένη σε επίπεδο κοινότητας.

Γ3. Συμβολή στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων με την τουριστική ανάπτυξη για την προσφορά ενός ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος.

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο οικονομικό περιβάλλον της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην ενίσχυση της δυνατότητας συνδυασμού των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων (π.χ. αγροτική παραγωγή) με τον τουρισμό, για την παροχή ενός ολοκληρωμένου προϊόντος εναλλακτικού τουρισμού.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην υπο-περιοχή	5
Ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην υπο-περιοχή	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην υπο-περιοχή	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην υπο-περιοχή	2
Ιδιαίτερα περιορισμένη/Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στη δυνατότητα συνδυασμού του	1

τουρισμού με τις υφιστάμενες οικονομικές δραστηριότητες στην υπο-περιοχή	
--	--

Ειδικές παρατηρήσεις

Η ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου είναι εφικτή σύμφωνα με το παραπάνω σύστημα βαθμολόγησης.

Η ποσοτικοποίηση του κριτηρίου από τον μελετητή γίνεται βάσει:

- Των αποτελεσμάτων και των κατευθύνσεων της μελέτης Φέρουσας Ικανότητας
- Των στοιχείων της βάσης δεδομένων
- Των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου
- Της διεθνούς βιβλιογραφίας σχετικά με τις μεθόδους αξιολόγησης σχεδίων τουριστικής ανάπτυξης
- Της εμπειρίας του μελετητή

Γ4. Συμβολή στην προσέλκυση επενδύσεων

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο οικονομικό περιβάλλον της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων σε κάθε υπο-περιοχή.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
Ιδιαίτερα ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	5
Ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	3

Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	2
Ιδιαίτερα περιορισμένη/Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην προσέλκυση επενδύσεων	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Για την ποσοτικοποίηση του συγκεκριμένου κριτηρίου δεν αρκεί η χρήση του παραπάνω συστήματος βαθμολόγησης. Οι δράσεις π.χ. που αφορούν στη δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, χώρων εστίασης, στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σαφώς μπορούν να οδηγήσουν σε προσέλκυση νέων επενδύσεων, αλλά η παραδοχή αυτή δεν αρκεί για τον προσδιορισμό του βαθμού προτεραιότητας της δράσης.

Για να καταστεί αυτό δυνατό θα πρέπει:

- ✓ Να ληφθούν υπόψη τα συμπεράσματα και οι κατευθύνσεις της Φέρουσας Ικανότητας για το σύνολο της περιοχής
- ✓ Τα στοιχεία της βάσης δεδομένων σχετικά με την υπάρχουσα τουριστική υποδομή, τη συγκέντρωση ενεργού πληθυσμού, την ελκυστικότητα της περιοχής από άποψη φυσικών και πολιτιστικών πόρων, κλπ. καθώς και οι βαθμολογίες των αντίστοιχων κριτηρίων.
- ✓ Η συνάφεια κριτηρίου-δράσης, δεδομένου ότι όλες οι δράσεις δεν είναι προσανατολισμένες στην προσέλκυση επενδύσεων.

Γ5. Συμβολή στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης

Αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης της συμβολής της δράσης στο οικονομικό περιβάλλον της υπο-περιοχής.

Γενική Παραδοχή Βαθμολόγησης Κριτηρίου

Το κριτήριο βαθμολογείται με βάση την αναμενόμενη ένταση της συμβολής της κάθε αξιολογούμενης δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτοαπασχόλησης σε κάθε υπο-περιοχή.

Συγκεκριμένα γίνεται η ακόλουθη διάκριση:

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ
------------------------------------	-------------------

Ιδιαίτερα ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	5
Ισχυρή αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	4
Μέτρια αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	3
Περιορισμένη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	2
Ιδιαίτερα περιορισμένη/Ουδέτερη αναμενόμενη συμβολή δράσης στην ενίσχυση της απασχόλησης και αυτό-απασχόλησης	1

Ειδικές παρατηρήσεις

Η μεθοδολογία ποσοτικοποίησης του συγκεκριμένου κριτηρίου συνάδει με αυτή του κριτηρίου 3 της κατηγορίας «Οικονομικά Κριτήρια».

Για την ποσοτικοποίηση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη:

- Τα αποτελέσματα και οι κατευθύνσεις της Φέρουσας Ικανότητας
- Τα στοιχεία της βάσης δεδομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά και τη φυσιογνωμία της υπο-περιοχής
- Η φύση της δράσης και ο βαθμός συνάφειάς της με το κριτήριο.

Συμπεράσματα Εξειδίκευσης

Οι πίνακες βαθμολόγησης των κριτηρίων οι οποίοι συντάχθηκαν για κάθε ένα από τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διαδικασία αξιολόγησης αποτελούν γενικούς κανόνες οι οποίοι θα μπορούσαν να εφαρμοστούν με ακρίβεια εφόσον η διαδικασία αξιολόγησης αφορούσε την αξιολόγηση της περιοχής βάσει καθενός από τα 24 κριτήρια (τόσο ποσοτική όσο και ποιοτική). Δεδομένου ότι η αξιολόγηση, για την πλειοψηφία των κριτηρίων, αφορά το συνδυασμό δράσης-υποπεριοχής, για τον προσδιορισμό της τελικής βαθμολογίας κάθε κριτηρίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι ειδικοί κανόνες:

1. Ένα κριτήριο, εφαρμοζόμενο στη διαδικασία αξιολόγησης για μία συγκεκριμένη περιοχή, μπορεί να δράσει με εναλλακτικούς τρόπους, είτε θετικά είτε ανασταλτικά, ανάλογα με τη φύση της δράσης
2. Η βαθμολογία ενός κριτηρίου επηρεάζεται από το βαθμό συνάφειας κριτηρίου – δράσης
3. Στην τελική βαθμολογία ενός κριτηρίου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα της Φέρουσας Ικανότητας για κάθε περιοχή, τα διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τα φυσικά, πολιτισμικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της κάθε υπο-περιοχής, τη διεθνή βιβλιογραφία και εμπειρία.

Βάσει των παραπάνω, η μεθοδολογία ποσοτικοποίησης των κριτηρίων αποτελεί μία **συνδυαστική δραστηριότητα** η οποία λαμβάνει υπόψη τόσο τις γενικές όσο και τις ειδικές παραμέτρους και ενσωματώνει την εμπειρία και τεχνογνωσία της ομάδας έργου.

Καθορισμός Προτεραιοτήτων

Για την ιεράρχηση των δράσεων και τον καθορισμό της προτεραιότητας της κάθε δράσης ανά υπο-περιοχή, δημιουργήθηκε ένας πίνακας για κάθε υπο-περιοχή όπου συγκεντρώνεται η συνολική βαθμολογία της κάθε δράσης.

Ο πίνακας έχει της εξής μορφή (παράδειγμα από την υπο-περιοχή S1.1):

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΥΠΟΠΕΡΙΟΧΗ S1.1 TRj
Δημόσιες Υποδομές για την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου	7,72
Προβολή και Προώθηση του Αγροτουριστικού Προϊόντος	6,68
Δημιουργία υποδομών φιλοξενίας, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων	5,84
Δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων του τομέα των εστιατορίων, ταβερνών, παραδοσιακών καφενείων	5,73
Δημιουργία νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στον τομέα του τουρισμού, σχετικών με τη φύση, τον πολιτισμό και την παράδοση, κατά προτίμηση σε παραδοσιακά κτίρια	6,64
Έργα ανάπλασης και αναζωογόνησης των περιοχών της υπαίθρου	6,69
Ανάπτυξη υποδομών αγροτουρισμού (επισκέψιμοι χώροι με θεματικό χαρακτήρα)	6,01
Δημιουργία δικτύου ομοειδών και συμπληρωματικών επιχειρήσεων	6,04

Στη 2^η στήλη καταχωρείται η συνολική βαθμολογία της κάθε δράσης (TRj) η οποία μπορεί να πάρει τιμές από 3-15, δηλ. $3 < TRj < 15$. Ως ελάχιστο θεωρείται το τρία (3) και όχι το μηδέν (0) γιατί κάθε κριτήριο μπορεί να βαθμολογηθεί από 1-5, με ελάχιστη συνολική βαθμολογία (γινόμενο βαθμού κριτηρίου X ποσοστό βαρύτητας κριτηρίου) το 1.

Ο πίνακας αυτός αποτελεί τη βάση για τη δημιουργία του πίνακα ιεράρχησης των δράσεων:

		ΥΠΟ-ΠΕΡΙΟΧΕΣ		
ΔΡΑΣΗ	Dj	TRij	ΧΑΜΗΛΗ 3-5	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ
	Dj			
	Dj		ΜΕΣΑΙΑ ΧΑΜΗΛΗ 5 - 7,5	
	Dj			
	Dj		ΜΕΣΑΙΑ ΥΨΗΛΗ 7,5 - 10	
	Dj			
	Dj		ΥΨΗΛΗ 10 - 15	
	Dj			

Με τη βοήθεια του πίνακα αυτού οι δράσεις ταξινομούνται από άποψη προτεραιότητας βάσει του συνολικού βαθμού (TRij) που συγκέντρωσαν στην προηγούμενη φάση.

Διακρίνονται τέσσερις (4) βαθμίδες προτεραιότητας:

- ❖ Από 3-5 η προτεραιότητα είναι χαμηλή και οι δράσεις απορρίπτονται για τη συγκεκριμένη υπο-περιοχή
- ❖ Από 5-7,5 η προτεραιότητα είναι μεσαία χαμηλή και οι δράσεις δεν απορρίπτονται αλλά μετατίθενται σε μεταγενέστερη φάση, εφόσον εκπληρωθούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις.
- ❖ Από 7,5-10 η προτεραιότητα είναι μεσαία υψηλή και οι δράσεις είναι συμβατές με το προφίλ της περιοχής. Η ένταξη μιας δράσης στη βαθμίδα αυτή, δεδομένης της μεθοδολογίας βαθμολόγησης των κριτηρίων, δηλαδή της αξιολόγησης τόσο της υφιστάμενης κατάστασης της υπο-περιοχής ως προς τη δράση όσο και της επίδρασης της δράσης στην υπο-περιοχή μπορεί να εκφράζει και την ένταση υλοποίησης της δράσης. Αυτό συμβαίνει γιατί και εντός των υπο-περιοχών παρατηρούνται ανομοιογένειες που σημαίνει ότι μία δράση μπορεί να είναι προτεραιότητα για συγκεκριμένο αριθμό κοινοτήτων εντός της υπο-περιοχής, γεγονός που επηρεάζει το μέσο όρο βαθμολογίας που συγκεντρώνει η δράση. Επίσης μια τέτοια βαθμολογία μπορεί να δηλώνει ότι η δράση είναι προτεραιότητας ως προς συγκεκριμένα σκέλη. Πχ. Από τη δράση «Δημόσιες Υποδομές για

την Προώθηση του Τουρισμού Υπαίθρου» η οποία περιλαμβάνει έξι (6) επιμέρους σκέλη, προτεραιότητα για την περιοχή μπορεί να είναι συγκεκριμένα σκέλη της, γεγονός που επίσης επηρεάζει το μέσο όσο βαθμολογίας που συγκεντρώνει η δράση.

- ❖ Από 10-15 η δράση θεωρείται υψηλής και άμεσης προτεραιότητας. Η υψηλή βαθμίδα θα μπορούσε να διαχωριστεί σε 2 επιμέρους βαθμίδες 10-12,5 και 12,5-15 , εντούτοις, λόγω της φύσης των κριτηρίων και της παραμέτρου «υφιστάμενη κατάσταση» είναι αδύνατο, όπως αποδείχτηκε κατά τη διαδικασία αξιολόγησης, μία δράση να συγκεντρώσει την υψηλότερη δυνατή βαθμολογία, γιατί καμία υποπεριοχή δεν μπορεί να συγκεντρώσει τις «ιδανικές» συνθήκες υλοποίησης παρεμβάσεων του τουριστικού τομέα.

Ενότητα Β - Στοιχεία

Κεφάλαιο 2. Ανάλυση της Υφιστάμενης Κατάστασης

2.0. Εισαγωγή

Το κεφάλαιο αυτό εστιάζεται στον καθορισμό, την ομαδοποίηση, τον εντοπισμό των πηγών προέλευσης και την καταγραφή των στοιχείων εκείνων που αποτελούν παραμέτρους υπολογισμού της φέρουσας ικανότητας. Την ευθύνη συλλογής των στοιχείων είχε ο Αναπτυξιακός Οργανισμός ΤΑΛΩΣ. Τα στοιχεία αυτά αφού αξιολογηθούν ψηφιοποιούνται και καταγράφονται σε ειδική βάση δεδομένων η οποία στη συνέχεια συνδέεται με γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών έτσι ώστε να είναι δυνατή η παρουσίαση τους όχι μόνο υπό τη μορφή κειμένου, πινάκων και διαγραμμάτων αλλά και χαρτών. Λόγω των πολλών πηγών πληροφόρησης παρατηρήθηκε κάποια σχετική αλληλοκάλυψη των δεδομένων. Αυτό οδήγησε την ερευνητική ομάδα να ακολουθήσει μια ομολογουμένως, χρονοβόρα διαδικασία αξιολόγησης και σύγκρισης των πληροφοριών έτσι ώστε να διαφυλαχθεί η αξιοπιστία της έρευνας και η αντικειμενικότητα των πληροφοριών.

2.1. Συλλογή Στοιχείων

Για κάθε ένα από τα στοιχεία αυτά έγινε μια διερεύνηση των πηγών από όπου μπορούσαν να ληφθούν τα στοιχεία αυτά. Ο πίνακας του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ 2 παρουσιάζει αναλυτικά τα στοιχεία, τις πηγές και τις υπεύθυνες υπηρεσίες από τις οποίες λήφθηκαν τα στοιχεία αυτά. Επιπρόσθετα στα στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν από τις διάφορες υπηρεσίες αξιοποιήθηκαν, μια εκτεταμένη έρευνα πεδίου για τη συλλογή στοιχείων από Δήμους και Κοινότητες της υπαίθρου σε συνεργασία με τις επαρχιακές διοικήσεις και τις κοινότητας καθώς και τα σχετικά λύματα της Μεγάλης Κυπριακής Εγκυκλοπαίδειας (κυρίως για λόγους πληρότητας της παρουσίασης και όχι για λόγους τεκμηρίωσης και ανάλυσης).

2.2. Ανάπτυξη Βάσης Δεδομένων

Τα στοιχεία τα οποία συλλέχθηκαν καταχωρήθηκαν σε ειδική βάση δεδομένων η οποία αναπτύχθηκε σε ηλεκτρονική βάση δεδομένων.

Αποτέλεσμα της αποδελτίωσης των υπάρχουσων πληροφοριών ήταν η συγκέντρωση ενός μεγάλου αριθμού δεδομένων σχετικών με τις κοινότητες υπό μελέτη. Παράλληλα, όπως έχει ήδη προαναφερθεί, προέκυψε η ανάγκη ψηφιοποίησης των πληροφοριών αυτών έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η ομαδοποίηση και η συγκριτική ανάλυση.

Για τους παραπάνω λόγους αναζητήθηκε από τα μέλη της ομάδας εργασίας μια μέθοδος καταγραφής όλων των στοιχείων με τρόπο που να διευκολύνεται ανά πάσα στιγμή την αναζήτηση των πληροφοριών από την μελετητική ομάδα και τους μελλοντικούς χρήστες της βάσης πληροφοριών. Κάτι τέτοιο επιτεύχθηκε με την δημιουργία μιας εφαρμογής βάσης δεδομένων όπου και καταχωρήθηκαν τα συλλεχθέντα στοιχεία.

Για τους σκοπούς της υφιστάμενης μελέτης η βάση δεδομένων ορίζεται ως το σύνολο των καταγεγραμμένων πληροφοριών, ταξινομημένες σε κατηγορίες και υποκατηγορίες με βάση κριτήρια που έχουν να κάνουν με το είδος των δεδομένων και την προβλεπόμενη αξιοποίηση τους. Στη συγκεκριμένη περίπτωση η βάση δεδομένων είναι το «εργαλείο» που επιτρέπει την επεξεργασία και την χρήση του συνόλου των καταχωρημένων στοιχείων από τον χειριστή της βάσης πληροφοριών.

Η διαδικασία επιλογής του λογισμικού για την καταχώρηση των στοιχείων πέρασε από μια πολυκριτηριακή αξιολόγηση. Τα κριτήρια αυτά προέκυψαν τόσο από τις ανάγκες του έργου όσο και από γενικούς κανόνες οι οποίοι πρέπει να διέπουν το σχεδιασμό και ανάπτυξη συστήματος διαχείρισης πληροφοριών. Σε αυτή τη βάση η ερευνητική ομάδα έθεσε ορισμένες απαιτήσεις που η εφαρμογή δεδομένων θα έπρεπε να πληρεί και οι οποίες υπαγόρευαν τα εξής:

- Η εφαρμογή θα πρέπει να επιτρέπει τη σύνδεση στην κεντρική βάση δεδομένων άλλων εφαρμογών χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία.
- Να παρέχεται η δυνατότητα πλήρους διαχείρισης των δεδομένων και των αντικειμένων (πινάκων, φορμών, αναφορών) της κεντρικής βάσης δεδομένων. Συγκεκριμένα, να υποστηρίζονται λειτουργίες εισαγωγής, διαγραφής, προσθήκης και εύρεσης, ανάλογα με το είδος της πληροφορίας που προσπελαύνετε, καθώς και η πιθανή χρήση του user interface από κάποιες εφαρμογές.
- Να υπάρχει πρόνοια για μελλοντική χρησιμοποίηση της βάσης πληροφοριών στο διαδίκτυο έτσι ώστε να είναι δυνατή η χρησιμοποίηση του από διάφορα κυβερνητικά τμήματα και η ενημέρωση του με νέα/επιπρόσθετα στοιχεία.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση προτιμήθηκε η χρήση του προγράμματος Access της Microsoft (έκδοση 2003) για την δημιουργία της, καθώς το παραπάνω πρόγραμμα είναι το πλέον διαδεδομένο του είδους. Η MS Access 2003 είναι το τελευταίο RDMBS σύστημα που έχει να παρουσιάσει η Microsoft και περιλαμβάνεται μέσα στο πακέτο Microsoft Office που διαθέτουν όλα τα κυβερνητικά τμήματα. Τυχόν διαφορά έκδοσης (2000, XP, 2003) δεν δημιουργεί πρόβλημα αφού η εφαρμογή που αναπτύσσεται σε λογισμικό έκδοσης 2003 είναι συμβατή με προηγούμενες εκδόσεις (2000 και XP).

Παράλληλα το λογισμικό ικανοποίησε πλήρως τα κριτήρια τα οποία τέθηκαν. Συγκεκριμένα οι εφαρμογές που αναπτύσσονται σε Microsoft Access επιτρέπουν την σύνδεση στη βάση δεδομένων τους άλλες εφαρμογές (π.χ. Arc GIS) μέσω του ODBC (Open Data Base Connectivity). Όλες οι λειτουργίες διαχείρισης δεδομένων μπορούν να πραγματοποιηθούν μέσω των οδηγών ODBC κάθε εφαρμογής. Όλων των ειδών τα περιβάλλοντα ανάπτυξης εφαρμογών διαθέτουν οδηγούς για να συνδεθούν και να επεξεργαστούν δεδομένα της Microsoft Access.

Μέσα από μια βάση δεδομένων σε Access παρέχεται η δυνατότητα να αναπτυχθούν – εκτός από τους πίνακες, τις φόρμες και τις αναφορές – ιστοσελίδες, οι οποίες να επικοινωνούν με τη βάση και να εκδίδουν τα

δεδομένα της στο διαδίκτυο αυτόματα. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση μελλοντικών απαιτήσεων μια βάση σε Access μπορεί να μετατραπεί εξαιρετικά εύκολα σε μια βάση σε Microsoft SQL Server. Τέλος, για να εγκατασταθεί και να διανεμηθεί μια εφαρμογή σε Access δεν απαιτείται η προεγκατάσταση του πλήρους προγράμματος για ανάπτυξη και γενικά το Microsoft Office αλλά με το πακέτο Office Developer Edition (ODE). Μπορεί δηλαδή να δημιουργηθεί ένα αρχείο το οποίο θα μπορεί να τρέχει σε οποιοδήποτε υπολογιστικό σύστημα που δεν διαθέτει το Microsoft Office.

Ένα άλλο πλεονέκτημα το οποίο προκύπτει από τη χρήση της Microsoft Access είναι η δυνατότητα η οποία παρέχεται για δημιουργία κεντρικής μονάδας βάσης πληροφοριών όπου αριθμός χρηστών θα έχει την δυνατότητα πρόσβασης στα κοινά δεδομένα. Αυτό κρίνεται ως πολύ σημαντικό γιατί διατηρείτε κατ' αυτόν τον τρόπο η ακεραιότητα (integrity) και η συνέπεια (consistency) των πληροφοριών του συνολικού συστήματος ενώ παράλληλα αποφεύγονται οι πολλαπλές αποθηκεύσεις των ίδιων δεδομένων στις διάφορες εφαρμογές.

Σε περίπτωση χρησιμοποίησης της εφαρμογής, σε περιβάλλον πολλαπλών χρηστών, το Microsoft Access επιτρέπει τη δημιουργία συστήματος κεντρικής διαχείρισης των login και password με τα οποία κάθε χρήστης ή ομάδα χρηστών διαπιστεύετε σε όλες τις εφαρμογές. Αναλυτική περιγραφή της εφαρμογής αυτής δίνεται στο παράρτημα που ακολουθεί στο τέλος του συγκεκριμένου τεύχους.

2.3. Καθορισμός Περιοχών

(βλέπε και κεφάλαιο 3)

Κατόπιν συμφωνίας με την Ομάδα Παρακολούθησης του έργου στην πρώτη κοινή συνάντηση με τους μελετητές στη Λευκωσία, επιλέχθηκαν συγκεκριμένες παράμετροι στη βάση των οποίων έγινε από την ομάδα μελετητών διαχωρισμός ολόκληρης της περιοχής του Στόχου 2 σε 7 (S1-7) περιοχές. Η κάθε περιοχή παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά σε ότι αφορά στις κοινότητες που περιλαμβάνει και διακριτές διαφορές με τις κοινότητες

που περιλαμβάνονται στις υπόλοιπες περιοχές. Στη βάση αυτών των περιοχών δημιουργήθηκαν τμήματα της βάσης δεδομένων που ανεξαρτητοποιήθηκαν από το σύνολο της βάσης με τη βοήθεια ηλεκτρονικών ερωτημάτων (queries).

Με την βοήθεια των ηλεκτρονικών ερωτημάτων απομονώθηκαν τα στοιχεία κάθε περιοχής και ετοιμάστηκαν σύντομες αναφορές ανά περιοχή οι οποίες και προωθήθηκαν για περαιτέρω ανάλυση.

Οι αναφορές των περιοχών εκτός από τη γενική εικόνα της περιοχής, παρουσιάζουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, τα μεγέθη καθώς και μια εσωτερική συγκριτική ανάλυση μεταξύ των κοινοτήτων που συμπεριλαμβάνει με στόχο να αναδειχθούν κρίσιμες διαφορετικότητες και εντοπιστούν (αν υπάρχουν) «ακρότητες». Πιο συγκεκριμένα αναζητήθηκαν κοινότητες «πυρήνες» τουριστικής ανάπτυξης, φαινόμενα κορεσμού αλλά και κοινότητες σε μαρασμό που παρουσιάζουν σοβαρές αδυναμίες και ανικανότητα τουριστικής ανάπτυξης.

Παράλληλα γίνεται μια οριζόντια σύγκριση μεταξύ των επτά περιοχών με στόχο να αναδειχθούν οι ιδιαιτερότητες αλλά και η δυναμική κάθε περιοχής σε ότι αφορά τους στόχους της υπό αναφορά μελέτης.

Κεφάλαιο 3. Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης και καθορισμός περιοχών.

3.0. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται συγκεντρωτικά δεδομένα που προέκυψαν από την αξιολόγηση των στοιχείων τα οποία συλλέχθηκαν κατά το στάδιο της ανάλυσης της σημερινής κατάστασης. Δίνονται στη αρχή συγκεντρωτικά δεδομένα σχετικά με την περιοχή έρευνας και ακολουθεί αξιολόγησή της. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία για κάθε περιοχή συνθέτοντας το προφίλ της το οποίο και χρησιμοποιείται στο επόμενο κεφάλαιο για τον καθορισμό της φέρουσας ικανότητας.

3.1. Γενική παρουσίαση της περιοχής έρευνας

Οι περιοχές του στόχου 2 της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι περιοχές που παρουσιάζουν μικρότερο ή μεγαλύτερο «αναπτυξιακό έλλειμμα» σε σχέση με τα υπόλοιπα εδάφη της Κύπρου. Πρέπει να σημειωθεί βέβαια ότι το έλλειμμα αυτό αφορά κυρίως την οικονομική κατάσταση των περιοχών καθώς από άποψη, περιβάλλοντος και γενικότερα φυσικού και κοινωνικού (με την έννοια του ανθρωπογενούς) τοπίου, οι περιοχές αυτές παρουσιάζουν προφανώς πλεονέκτημα καθώς συγκεντρώνουν μερικές από τις καλύτερες φυσικές περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας. Θα μπορούσε λοιπόν να υποστηριχθεί, όχι με αυθαίρετο τρόπο, ότι οι περιοχές του στόχου 2 παρουσιάζουν «ανεκμετάλλευτο αναπτυξιακό δυναμικό» και εν δυνάμει μπορούν να εξελιχθούν σε περιοχές με «αναπτυξιακό πλεονέκτημα». Καθώς βέβαια τα τελευταία έτη ζητούμενο δεν είναι μόνο η οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας αλλά η ταυτόχρονη διασφάλιση ενός υγιούς κοινωνικού ιστού και η περιβαλλοντική προστασία (το τρίπτυχο δηλαδή της αειφόρου ανάπτυξης), είναι λογικό το ζητούμενο αναπτυξιακό πλεονέκτημα να είναι επιθυμητό να προκύψει μέσα από έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό που βασίζεται στις αρχές της αειφορίας.

Με βάση το σκεπτικό αυτό ακολουθεί μία πρώτη παρουσίαση και αξιολόγηση των περιοχών του στόχου 2 όπως αυτή προκύπτει από την καταγραφή της

σημερινής κατάστασης. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι ένας από τους βασικούς στόχους της μελέτης είναι και η οριοθέτηση περιοχών του στόχου 2 οι οποίες θα χρησιμεύσουν για τον σχεδιασμό του ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος. Αναλυτικότερη περιγραφή και αξιολόγηση λοιπόν δίνεται στα υποκεφάλαια 3.3 και 4.3 όπου μονάδα αξιολόγησης είναι οι περιοχές. Στο υποκεφάλαιο αυτό δίνονται αρχικά συμπεράσματα που αφορούν το σύνολο του στόχου 2.

Οι δήμοι και κοινότητες του στόχου 2 είναι στην πλειονότητά τους αγροτικές περιοχές όπου η ανάπτυξη του τουρισμού (σε αριθμητικά μεγέθη) απέχει τα μέγιστα από την ανάπτυξη του τουρισμού στην υπόλοιπη Κύπρο. Οι όποιες τουριστικές υποδομές υπάρχουν στις περιοχές του στόχου 2 είναι έντονα συγκεντρωμένες σε πολύ μικρό αριθμό δήμων και κοινοτήτων γεγονός που καθιστά την αναφορά των 13.000 περίπου κλινών του στόχου 2 αρκετά επισφαλής για περαιτέρω συμπεράσματα σχετικά με το τουριστικό δυναμικό του συνόλου της περιοχής. Όπως θα φανεί και στα επόμενα κεφάλαια το τουριστικό δυναμικό του στόχου 2 είναι έντονα συγκεντρωμένο στις παράκτιες περιοχές και κυρίως σε αυτές που γειτνιάζουν με ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές εκτός στόχου 2.

Ταυτόχρονα όμως οι περιοχές το στόχου 2 διαθέτουν ένα μεγάλο περιβαλλοντικό, αρχιτεκτονικό, κοινωνικό και ιστορικό απόθεμα το οποίο μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο για την ανάπτυξη αγροτουριστικών δραστηριοτήτων.

Την ίδια στιγμή στις περιοχές του στόχου 2 (και ιδίως στις δυτικές) παρουσιάζονται ανησυχητικά φαινόμενα που συνδέονται κυρίως με την σύνθεση του πληθυσμού και την έλλειψη (ή μερικές φορές την αίσθηση έλλειψης) υποδομών

Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των περιοχών του στόχου 2 συνδέονται άμεσα με τις ευκαιρίες και τις απειλές που παρουσιάζονται για ανάπτυξη ολοκληρωμένου τουριστικού προϊόντος στη ύπαιθρο.

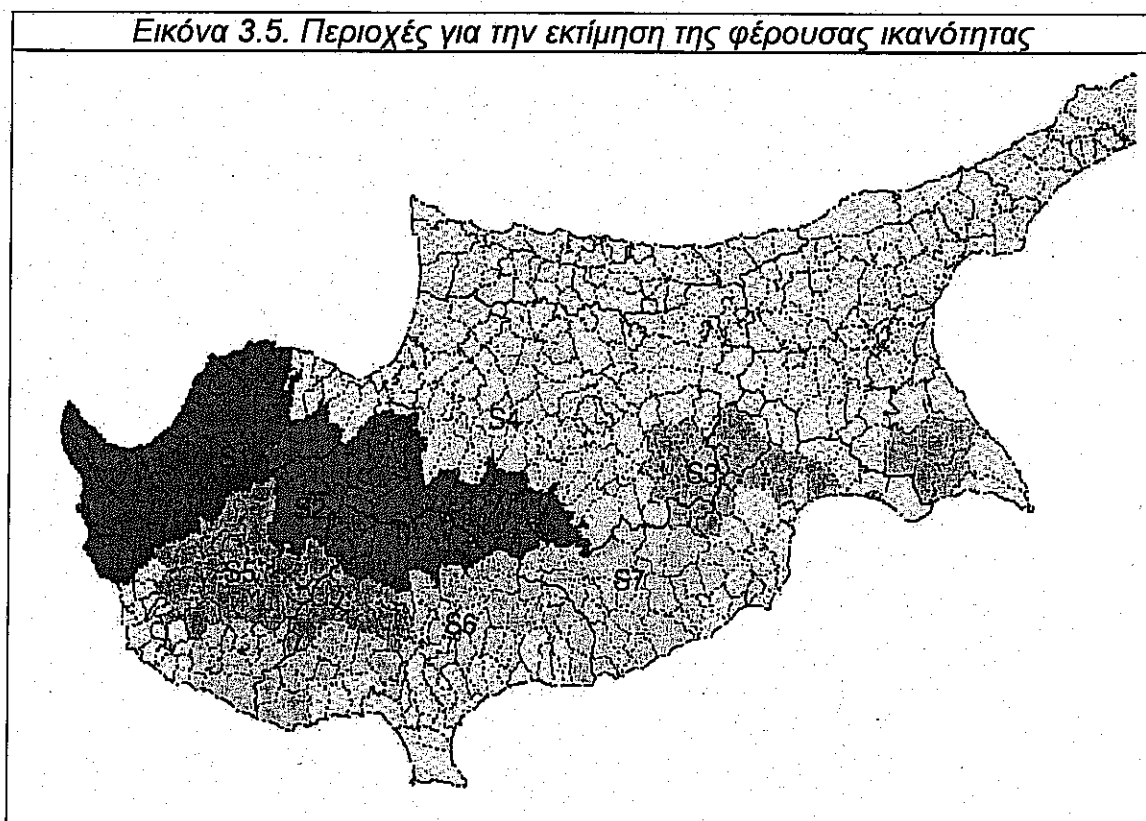
Συνοπτικά, και σε πρώτη φάση συμπερασματικά, οι κύριες Δυνάμεις, Αδυναμίες, Ευκαιρίες και Απειλές σε σχέση με την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών του στόχου 2 είναι οι ακόλουθες.

Δυνάμεις	Αδυναμίες
<p>Οι περιοχές Natura και γενικότερα το φυσικό τοπίο των περιοχών</p> <p>Το αρκετά εκτεταμένο δίκτυο των μονοπατιών</p> <p>Τα τοπικά οιοποειεία κυρίως στις κεντροδυτικές περιοχές το στόχου 2</p> <p>Το εκτεταμένο δίκτυο των μοναστηριών και των άλλων βυζαντινών κτισμάτων</p> <p>Ο μεγάλος αριθμός αξιόλογων κατοικιών</p> <p>Οι ιδιαίτερες δραστηριότητες που συνδέονται με αντίστοιχες ανθρώπινες και κοινωνικές δεξιότητες σε μερικές περιοχές (έντονα τοπικό φαινόμενο)</p> <p>Η ύπαρξη μικρών τοπικών θεματικών χειροτεχνικών μουσείων</p>	<p>Η μεγάλη ανισοκατανομή του τουριστικού δυναμικού</p> <p>Ο επηρεασμός αρκετών δήμων και κοινοτήτων από το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης της υπόλοιπης Κύπρου (περιοχές που γειτνιάζουν με μεγάλα τουριστικά κέντρα)</p> <p>Η έλλειψη δυναμικού με ειδικευμένες γνώσεις σε θέματα τουρισμού υπαίθρου</p> <p>Το υψηλό ποσοστό εγκαταλειμμένων παραδοσιακών κατοικιών σε ορισμένες περιοχές</p> <p>Η δημογραφική σύνθεση του πληθυσμού</p> <p>Τα αισθήματα απομόνωσης λόγω μη εκτεταμένου συγκοινωνιακού δικτύου</p>
Ευκαιρίες	Απειλές
<p>Η πρόβλεψη για επενδύσεις αγροτουρισμού στο συμπλήρωμα προγραμματισμού</p> <p>Αύξηση της ζήτησης για αγροτουρισμό σε διεθνές επίπεδο</p> <p>Τα διατιθέμενα κονδύλια μέσω ανταγωνιστικών προγραμμάτων της ΕΕ (Interreg, LIFE, Urban κλπ.)</p>	<p>Η διοικητική πολυδιάσπαση της υπαίθρου σε πολύ μεγάλο αναλογικά αριθμό δήμων και κοινοτήτων</p> <p>Η φημολογούμενη αύξηση παροχής τουριστικών υπηρεσιών σε περιοχές των κατεχομένων εδαφών της Κυπριακής Δημοκρατίας</p> <p>Το γεγονός ότι ο τουρισμός υπαίθρου τείνει να γίνει σε διεθνές επίπεδο «μόδα» με αποτέλεσμα να «βαφτίζονται» ως τουρισμός υπαίθρου δραστηριότητες που δεν έχουν ουσιαστικά καμία σχέση με την ύπαιθρο</p>

Η ανωτέρω ανάλυση είναι ενδεικτική της σημερινής κατάστασης του τουρισμού στις περιοχές του στόχου 2. Καθώς όμως βασικό ζητούμενο της μελέτης είναι η οριοθέτηση περιοχών και η αξιολόγηση δράσεων σε επίπεδο περιοχής, παρουσιάζονται στη συνέχεια τα αποτελέσματα.

3.2. Αποτελέσματα οριοθέτησης περιοχών

Για την οριοθέτηση των περιοχών εκτίμησης της φέρουσας ικανότητας αποφασίσθηκε υπόψη i) θεματικός χάρτης 3.4 που προέκυψε από την ανάλυση παραγόντων ii) τα όρια των επαρχιών, και iii) το γεγονός ότι η ανατολική περιοχή του στόχου 2 καλό θα ήταν να αποτελεί από μόνη της μια περιοχή. Με βάση όλη την προαναφερθείσα μεθοδολογία και τα ανωτέρω τρία στοιχεία οριοθετήθηκαν τελικά επτά (7) περιοχές οι οποίες και παρουσιάζονται στην εικόνα 3.5.

Όπως γίνεται αντιληπτό από την Εικόνα 3.5 οι περιοχές οριοθετήθηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι σεβαστά σε μεγάλο βαθμό τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης και αφετέρου να εξυπηρετούνται τόσο οι σκοποί εκτίμησης της φέρουσας ικανότητας όσο και ο μετέπειτα εντοπισμός πυρήνων μέσα στις περιοχές αυτές οι οποίοι, πυρήνες, θα αποτελέσουν και τη βάση για την αξιολόγηση των δράσεων.

Για κάθε περιοχή ακολούθησε εκτενής ανάλυση όλων των δεδομένων τα οποία συλλέχθηκαν κατά το στάδιο 2. Με βάση την ανάλυση αυτή κατασκευάστηκε το προφίλ κάθε περιοχής το οποίο και παρουσιάζεται στην συνέχεια.

3.3. Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης σε κάθε περιοχή.

3.3.1. Περιοχή S1-Βορειοδυτικό Άκρο Κύπρου και Περιοχή Ακάμα

Η περιοχή καλύπτει ένα σύνολο 56 κοινοτήτων οι οποίες έχουν συνολική έκταση 776,29 τετραγωνικά χιλιόμετρα (16,04% της έκτασης των περιοχών του στόχου 2) και πληθυσμό 12.146 άτομα (7,55% του πληθυσμού των περιοχών του στόχου 2) εκ των οποίων 6026 άνδρες και 6120 γυναίκες. Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού είναι 15,64 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και είναι αρκετά μικρότερη σε σχέση με τις περιοχές του στόχου 2 (μέση πυκνότητα 33,24 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Το μέσο σταθμισμένο (σε σχέση με την έκταση) υψόμετρο της περιοχής ανέρχεται στα 363 μέτρα.

Από το σύνολο των 56 κοινοτήτων οι 4 (7,14% του αριθμού των κοινοτήτων) συγκεντρώνουν το 50% του πληθυσμού, ενώ το 80% του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε 12 κοινότητες (21,43% του αριθμού των κοινοτήτων).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής είναι 4571 άτομα, δηλαδή το 37,63% του συνολικού πληθυσμού εκ των οποίων το 21,5% απασχολείται στον πρωτογενή, το 18,10% στον δευτερογενή και το 56,90% στον τριτογενή τομέα. Στην περιοχή καλλιεργούνται 12.434 εκτάρια αγροτικής γης (ποσοστό ίσο με το 11,91% της συνολικής αγροτικής έκτασης των περιοχών του στόχου 2).

Στην περιοχή έχουν καταγραφεί 4336 νοικοκυριά δίνοντας ένα μέσο αριθμό ατόμων ανά νοικοκυριό ίσο με 2,8 άτομα. Μεταξύ των ετών 1992 και 2001 παρατηρήθηκε αύξηση του πληθυσμού ίση με 740 άτομα δηλαδή ποσοστό 6,50%.

Οι καταγεγραμμένες κλίνες ανέρχονται σε 5164 καλύπτοντας ποσοστό 52% περίπου των κλινών στις περιοχές του στόχου 2!

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μια ιδιαιτερότητα σε σχέση με τις κοινότητες οι οποίες την απαρτίζουν. Πιο συγκεκριμένα, οι κοινότητες Πέγεια και Πόλις Χρυσοχούς χαρακτηρίζονται από μεγάλη τουριστική ανάπτυξη. Ιδιαίτερα τα τελευταία 8 χρόνια οι τιμές των ακίνητων γνωρίζουν τεράστια αύξηση (έως και 100%) ιδιαίτερα στην περιοχή Πέγεια. Αυτό το συμπέρασμα είναι αποτέλεσμα συζητήσεων με τοπικούς παράγοντες της περιοχής όσο και με επιχειρηματίες ανάπτυξης γης η οποίοι είχαν σύμπτωση απόψεων στο συγκεκριμένο θέμα.

Σε σχέση με την πιο πάνω διαπίστωση, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη κατά τη διαδικασία ανάπτυξης οποιασδήποτε στρατηγικής ή πλαισίου πολιτικής η ανομοιότητα η οποία υφίσταται ανάμεσα στις κοινότητες Πέγεια και Πόλις Χρυσοχούς με τις υπόλοιπες κοινότητες. Υπάρχει πράγματι σαφής διαφοροποίηση τόσο σε επίπεδο όσο και σε τρόπο (pattern) τουριστικής ανάπτυξης, πληθυσμιακής σύνθεσης, προφίλ εργατικού δυναμικού και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά. (Επίσης υπάρχει διαφοροποίηση σε σχέση με την υποδομή).

Από το σύνολο των κλινών ποσοστό 87% περίπου (4511) βρίσκεται σε τρεις κοινότητες (Πέγεια 2166, Πόλις Χρυσοχούς 1415 και Νέο Χωριό 930 το οποίο γειτνιάζει με την Πόλη Χρυσοχούς).

Είναι λοιπόν **εμφανής μια μεγάλη ανομοιογένεια** σε ότι αφορά σε σχέση με την κατανομή των τουριστικών κλινών.

Ένας παράγοντας ο οποίος θα πρέπει να συνυπολογιστεί αφορά τις κοινότητες οι οποίες προ του 1974 είχαν καθαρά αμιγή τουρκοκυπριακό πληθυσμό (π.χ. Ανδρολικού) ή και μικτό (π.χ. Γιαλιά). Οποιαδήποτε στρατηγική ή πολιτική ανάπτυξης θα πρέπει να λάβει υπόψη το γεγονός ότι σε συγκεκριμένα χωριά εκτάσεις γης είναι ιδιοκτησία τουρκοκυπρίων.

Οι κοινότητες που γειτνιάζουν με το Εθνικό Πάρκο Ακάμα στηρίζουν την οποιαδήποτε στρατηγική ανάπτυξης τους στο γεγονός της γειτνίασης τους με το πάρκο. Αποτελεί συμπέρασμα το γεγονός ότι κατά την καλοκαιρινή περίοδο το Εθνικό Πάρκο Ακάμα δέχεται αριθμό επισκεπτών πολύ μεγαλύτερο από αυτό τον οποίο μπορεί, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την σταδιακή αλλοίωση του. Ιδιαίτερο πρόβλημα (κυριότερο) είναι ο πολύ μεγάλος αριθμός εκδρομών με jeep (jeep safarries) τα οποία τα τελευταία χρόνια έχουν γνωρίσει τεράστια ποσοτική ανάπτυξη. Προβλήματα ρύπανσης έχουν ήδη παρατηρηθεί στο Φαράγγι του Άβακα και στη παραλία της Λάρας. Η απουσία οποιονδήποτε μηχανισμών ελέγχου μεγεθύνει το πρόβλημα. Τα πιο πάνω σχόλια προέρχονται από βιβλιογραφία (Ioannides, D. 1995. A flawed implementation of sustainable tourism: the experience of Akamas, Cyprus. *Tourism Management* 16(8): 583:592) όσο και άρθρα και αναφορές διαφόρων πολιτικών κινήσεων και οικολογικών οργανώσεων.

Από το συνολικό πληθυσμό της περιοχής ποσοστό 10,39% είναι συνταξιούχοι.

Από σύνολο 10123 κατοικιών στην περιοχή (κατά προσέγγιση) ένα ποσοστό 36.66% (3622 κατοικίες) κατοικούνται μόνο κατά περιόδους. Εάν εξαιρεθούν οι τρεις μεγάλες κοινότητες της περιοχής (Πέγεια, Πόλις Χρυσοχούς και Κ.Πύργος) τότε το ποσοστό κατοικιών που κατοικείται κατά περιόδους πέφτει στο 25.43%. Από σύνολο 10123 κατοικιών στην περιοχή, ποσοστό 13.62% (1372) είναι εγκαταλελειμμένες. Τρεις κοινότητες παρουσιάζουν πολύ ψηλά ποσοστά ερειπωμένων/ εγκαταλελειμμένων κατοικιών. Αυτές είναι ο Π.Πύργος (90%, 200 κατοικίες) Πηγαίεια (70%, 380 κατοικίες) και Ανδρολικού (84%,84 κατοικίες). (Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία)

Ένα ποσοστό 9.48% των κατοίκων είναι αλλοδαποί. Τρεις κοινότητες παρουσιάζουν σημαντικές αποκλίσεις από το συνολικό ποσοστό. Η κοινότητα Πέγεια όπου ένα ποσοστό 23.3% είναι αλλοδαποί, η κοινότητα Πόλις Χρυσοχούς με ποσοστό 14.28% και η κοινότητα Μακούντας με ποσοστό 50.49%.

Η πλειονότητα των κοινοτήτων αντιμετωπίζουν προβλήματα σε σχέση με το οδικό δίκτυο. Σε 23 από τις κοινότητες θέτονται αιτήματα για διαπλάτυνση και βελτίωση του οδικού δικτύου εντός και εκτός της κοινότητας. Επίσης τίθενται θέματα δευτερεύουσας σημασίας όπως κατασκευή δρόμων με γειτνιάζουσες κοινότητες, δημιουργία / επιδιόρθωση αγροτικών δρόμων, καθώς και κατασκευή κυρτωμάτων για μείωση δυστυχημάτων από υπερβολική ταχύτητα.

Σε ότι αφορά περαιτέρω ανάγκες υποδομών τα αιτήματα των κοινοτήτων της περιοχής περιστρέφονται γύρω από 4 άξονες:

- α.) Δημιουργία κοινοτικών κτιρίων / πολιτιστικών κέντρων
- β.) Πάρκα / εξωραϊστικά έργα στην κοινότητα
- γ.) Χώροι στάθμευσης
- δ.) Βελτίωση υδρευτικών δικτύων.

(Κ.Ακουρδάλια, Πηγαίνεια, Παχύαμμος, Αναδιού, Μελωδία, Αγ.Ισιδώρος, Κάθηκας, Π.Αρόδες, Κρήτου Τέρα, Π.Πύργος)
(10 από τις 51 κατοικημένες κοινότητες αναφέρουν προβλήματα επαρκούς ύδρευσης).

Σε σχέση με τις αναγκαίες αναπτυξιακές προτεραιότητες που έχουν τεθεί από τις κοινότητες, ως πιο σημαντικές κρίνονται η ανάπτυξη του τουρισμού και της τουριστική υποδομής, (Δρούσεια, Τέρρα, Θελέτρα, Πέγεια, Κ. Ακουρδάλια, Ίνεια, Αργάκα, Λυσός, Πηγαίνεια) και επέκταση πολεοδομιών και οικιστικών ζωνών (Γουδί, Νέα Δήμματα, Νέο Χωριό, Σκούλλη, Σίμου, Στενή, Χολή).

Ένα σημείο το οποίο αξίζει αναφοράς είναι η ανάπτυξη των κοινοτήτων που γειτνιάζουν με το Εθνικό Πάρκο Ακάμα (εκτός της κοινότητας Πέγειας). Η διαφύλαξη του Εθνικού Πάρκου αποτελεί κύριο μέλημα των κυβερνητικών υπηρεσιών γεγονός που περιορίζει την τουριστική αξιοποίηση των κοινοτήτων που εμπίπτουν ή γειτνιάζουν με την συγκεκριμένη περιοχή. Η κατάσταση αυτή έχει επηρεάσει σαφώς τον κοινωνικό διάλογο και τις σχέσεις μεταξύ των κατοίκων αυτών, οι οποίοι επιθυμούν την τουριστική ανάπτυξη της ευρύτερης

περιοχής με τις αντίστοιχες κυβερνητικές υπηρεσίες και κατά επέκταση την διαμόρφωση του τοπικού σχεδίου ανάπτυξης του Εθνικού Πάρκου Ακάμα.

Η πλειονότητα των κοινοτήτων της περιοχής φαίνεται να συνηγορεί σε έργα που θα βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Κύρια αιτήματα αποτελούν η δημιουργία μονάδων για εξυπηρέτηση των ηλικιωμένων (στέγη υπερηλίκων, ιατρικά κέντρα) καθώς και η δημιουργία πάρκων και εξωραϊσμό της υφιστάμενης υποδομής στις κοινότητες (πλατείες, βρύσες, κτλ).

Από το σύνολο των 6120 γυναικών ένα ποσοστό 25.16% δεν εργάζονται σε πλήρη βάση. Από έρευνα η οποία διενεργήθηκε πρόσφατα (2002). Στις κοινότητες της περιοχής διαφαίνεται ότι οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες απασχόλησης των γυναικών περιστρέφονται γύρω από την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού (τόσο σε τοπικό όσο και περιφερειακό επίπεδο) και τη δημιουργία βιοτεχνικών μονάδων.

Στην περιοχή υπάρχουν 4 ποδηλατικές διαδρομές οι οποίες περνούν από 6 κοινότητες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι όλες οι διαδρομές περνούν από τα κοινοτικά όρια της Πόλης Χρυσοχούς. Συνολικά πέντε μονοπάτια της φύσης βρίσκονται στην περιοχή. Τέσσερα από αυτά εμπίπτουν στα κοινοτικά όρια του Νέου Χωριού.

Στην περιοχή λειτουργούν 96 εστιατόρια από τα οποία τα 78 βρίσκονται στις τρεις μεγαλύτερες κοινότητες (Πέγεια 30, Πόλη Χρυσοχούς 42 και Κ. Πύργος 6). Λειτουργούν επίσης 15 μπαρ και 20 ταβέρνες με την ίδια γεωγραφική κατανομή.

Υπάρχουν 4 περιοχές natura ως ακολούθως:

1. 4000001 (Πόλις – Γιαλιά)
2. 4000008 (Μαυροκόλυμπος) (όρια περιοχών 1 & 5)
3. 4000009 (Σκούλλοι)
4. 4000010 (Ακάμας)

Οι κοινότητες της περιοχής προσφέρουν ένα μεγάλο αριθμό και ποικιλία αξιοθέατων (βρύσες, νερόμυλοι, μοναστήρια, ξωκλήσια, παραδοσιακά σπίτια, αρχαιολογικοί χώροι, τόποι φυσικής καλλονής).

3.3.2. Περιοχή S2-Ευρύτερη Περιοχή Όρους Τρόδος

Η περιοχή καλύπτει ένα σύνολο 65 κοινοτήτων οι οποίες έχουν συνολική έκταση 864,03 τετραγωνικά χιλιόμετρα (17,85% της έκτασης των περιοχών του στόχου 2) και πληθυσμό 16.640 άτομα (10,34% του πληθυσμού των περιοχών του στόχου 2) εκ των οποίων 8062 άνδρες και 8578 γυναίκες. Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού είναι 19,25 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και είναι μικρότερη σε σχέση με τις περιοχές του στόχου 2 (μέση πυκνότητα 33,24 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Το μέσο σταθμισμένο (σε σχέση με την έκταση) υψόμετρο της περιοχής ανέρχεται στα 715 μέτρα.

Από το σύνολο των 65 κοινοτήτων οι 10 (15,38% του αριθμού των κοινοτήτων) συγκεντρώνουν το 50% του πληθυσμού, ενώ το 80% του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε 28 κοινότητες (43% του αριθμού των κοινοτήτων).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής είναι 5471 άτομα, δηλαδή το 32,88% του συνολικού πληθυσμού εκ των οποίων το 9,03% απασχολείται στον πρωτογενή, το 33,65% στον δευτερογενή και το 53,60% στον τριτογενή τομέα. Στην περιοχή καλλιεργούνται 11.510 εκτάρια αγροτικής γης (ποσοστό ίσο με το 11,02% της συνολικής αγροτικής έκτασης των περιοχών του στόχου 2).

Στην περιοχή έχουν καταγραφεί 6175 νοικοκυριά δίνοντας ένα μέσο αριθμό ατόμων ανά νοικοκυριό ίσο με 2,7 άτομα. Μεταξύ των ετών 1992 και 2001 παρατηρήθηκε μείωση του πληθυσμού ίση με 2658 άτομα δηλαδή ποσοστό 13,77%.

Οι καταγεγραμμένες κλίνες ανέρχονται σε 1655 καλύπτοντας ποσοστό 17% περίπου των κλινών στις περιοχές του στόχου 2.

Από το σύνολο των κλινών ποσοστό 87% περίπου βρίσκεται σε τρεις κοινότητες Κακοπετριά, Πάνω Πλάτρες, Πεδουλάς και Αγρός. Υπάρχει συνεπώς και στην περιοχή αυτή μια ανομοιογένεια σε σχέση με την κατανομή τουριστικών κλινών.

Στην περιοχή λειτουργούν 106 εστιατόρια από τα οποία τα 48 βρίσκονται στις δύο κατεχοχίν τουριστικά ανεπτυγμένες κοινότητες Κακοπετριά (26) και Πάνω Πλατρών (22). Στην περιοχή λειτουργούν επίσης 5 μπαρ, 11 ταβέρνες και 5 καφετέριες.

Στην περιοχή υπάρχουν 2 κοινότητες με μεγάλο πληθυσμό (Κυπερούντα 1497 και Πελέντρι 1185). Η Κυπερούντα διαθέτει κρατικό περιφερειακό νοσοκομείο. Και οι δύο κοινότητες καταφέρνουν να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της αστυφιλίας αφού έχουν σημαντική υποδομή σε ότι αφορά υπηρεσίες τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές.

Η περιοχή καλύπτει κυρίως την περιοχή του ορεινού όγκου του Τροόδους. Είναι η περιοχή όπου οι Κύπριοι και ξένοι παραθεριστές/ τουρίστες επιλέγουν για διακοπές στις ορεινές περιοχές. Παραδοσιακά εδώ και πάρα πολλά χρόνια οι κοινότητες Κακοπετριάς, Πάνω Πλατρών και Πεδουλά θεωρούνται ως τα κύρια παραθεριστικά θέρετρα. Ιδιαίτερα τα καλοκαίρια υπάρχει αυξημένη ζήτηση για κλίνες. Φυσιολογικά αυτή η ζήτηση μειώνεται σημαντικά την χειμερινή περίοδο. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχουν παρατηρηθεί τρεις τάσεις σχετικά με την επισκεψιμότητα των ορεινών θέρετρων. Η πρώτη τάση έχει να κάνει με την επιλογή ορεινών θέρετρων (κυρίως Πάνω Πλάτρες και Κακοπετριά) για διεξαγωγή ενδο-επιχειρησιακών συνεδρίων, και για χειμερινά σπορ. Η δεύτερη τάση είναι σχετικά αρνητική, έχει να κάνει με τον φθίνοντα αριθμό επισκεπτών/ παραθεριστών στα ορεινά θέρετρα. Δύο λόγοι εξηγούν αυτό το φαινόμενο. Ο πρώτος είναι σχετικός με την συνεχώς αυξανόμενη τάση των Κυπρίων να επιλέγουν το εξωτερικό για τις διακοπές τους και ο δεύτερος λόγος σχετίζεται με το άνοιγμα των οδοφραγμάτων και η παροχή της δυνατότητας για επίσκεψη στο κατεχόμενο μέρος της Κύπρου. Παρά το γεγονός ότι στην πλειονότητα τους οι επισκέψεις

είναι μονοήμερες, αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση των επισκεπτών στα κατεξοχήν ορεινά θέρετρα της Κύπρου (Πάνω Πλάτρες και Κακοπετριά).

Η Τρίτη τάση έχει να κάνει με την αλματώδη αύξηση του εσωτερικού τουρισμού. Λόγω του μειωμένου τουριστικού ρεύματος από το εξωτερικό τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μια μεταστροφή των ιδιοκτητών ξενοδοχειακών και τουριστικών καταλυμάτων προς την εσωτερική αγορά. Είναι πράγματι γεγονός (και έχει διαφανεί πάμπολλες φορές) ότι σε περιόδους χαμηλής πληρότητας (χειμερινή περίοδος και αργίες) ο εσωτερικός τουρισμός αποτέλεσε και αποτελεί μια αναζωογονητική δύναμη δια την ξενοδοχειακή βιομηχανία. Αντικρίζοντας όμως αυτή την τάση με ανταγωνιστικούς όρους και σε ένα καθαρά περιφερειακό επίπεδο, παρατηρείται διελκυστίνδα ή καλύτερα εσωτερικός ανταγωνισμός μεταξύ παραθαλάσσιων καταλυμάτων στις περιοχές Πάφου, Λεμεσού και ελεύθερης Αμμοχώστου (που παραδοσιακά αποφεύγουν τον εσωτερικό τουρισμό) με ορεινές περιοχές της ευρύτερα περιοχής Τροόδους που παραδοσιακά βασίζονται στον εσωτερικό τουρισμό. Αναμφίβολα αυτή η τάση επέφερε αρνητικές επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία των ορεινών περιοχών.

Από το συνολικό πληθυσμό της περιοχής ποσοστό 34.02% είναι συνταξιούχοι. Αυτό το στοιχείο καταδεικνύει σε μεγάλο βαθμό την αδυναμία των ορεινών περιοχών να παράσχουν ευκαιρίες απασχόλησης στους νέους οι οποίοι συρρέουν στις πόλεις προσβλέποντας σε καλύτερες ευκαιρίες και όρους απασχόλησης. Αυτό φυσικά συντείνει στην επιδείνωση του προβλήματος της αστυφιλίας και την διαμόρφωση ενός σχετικά γηρασμένου ανθρώπινου δυναμικού στις ορεινές περιοχές.

Από το σύνολο 16,365 κατοικιών στην περιοχή (κατά προσέγγιση) ένα ποσοστό 39.30% (6,432 κατοικίες) κατοικούνται μόνο κατά περιόδους ενώ ένα ποσοστό 10.12% (1353) είναι εγκαταλειμμένες. Πέντε κοινότητες παρουσιάζουν σχετικά ψηλά ποσοστά εγκαταλειμμένων κατοικιών. Αυτές είναι η Ευρύχου (80 σπίτια/ 16.13%), Γούρρη (60 σπίτια/ 31.57%), Αγ. Ιωάννης (70 σπίτια/ 28%), Λιβιάδια (34 σπίτια/ 42.5%) και Παλαιχώρι Ορεινής (120 σπίτια/ 34.28%).

Σε σύγκριση με άλλες περιοχές (ιδιαίτερα την περιοχή 1) το ποσοστό των κατοικιών που είναι αλλοδαποί περιορίζεται στο 1.98%. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στις δύο κατεχοχίν τουριστικές κοινότητες της περιοχής παρατηρείται (συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές) ένας μεγαλύτερος αριθμός αλλοδαπών (60 στην Κακοπετριά και 55 στις Πλάτρες).

Από το σύνολο των γυναικών που είναι κάτοικοι της περιοχής ένα ποσοστό περίπου 50% δεν εργάζονται σε πλήρη βάση. Από έρευνα η οποία διενεργήθηκε πρόσφατα (2002) διαφανεί ότι οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες απασχόλησης των γυναικών περιστρέφονται (σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των κατοίκων) ως επί το πλείστον στην δημιουργία βιοτεχνιών (για κατασκευή παραδοσιακών προϊόντων, γλυκών, υφαντών). Επίσης προτείνεται και η περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι στην περιοχή 1 η πλειονότητα των προτάσεων για απασχόληση γυναικών περιστρεφόταν γύρω από την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού ενώ στην περιοχή 2 οι εισηγήσεις επικεντρώνονται στην ανάπτυξη βιοτεχνικών μονάδων.

Η πλειονότητα των κοινοτήτων αντιμετωπίζει, κατά τα λεγόμενα των τοπικών κατοίκων και αρχών, προβλήματα σχετικά με το οδικό δίκτυο. Σε 25 κοινότητες της περιοχής θέτονται αιτήματα για διαπλάτυνση, βελτίωση και συντήρηση του οδικού δικτύου εντός και εκτός των κοινοτήτων. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι 15 κοινότητες της περιοχής θέτουν θέμα σύνδεσης των κοινοτήτων με γειτνιάζουσα κοινότητα και αστικά κέντρα. Τέλος τίθενται θέματα δευτερεύουσας σημασίας όπως για παράδειγμα δημιουργία/επιδιόρθωση αγροτικών δρόμων, τοποθέτηση προστατευτικών κιγκλιδωμάτων και κατασκευή αποχετευτικών όμβριων υδάτων.

Σε ότι αφορά περαιτέρω ανάγκες υποδομών, τα αιτήματα των κοινοτήτων της περιοχής συνοψίζονται γύρω από τα ακόλουθα:

- Δημιουργία αποχετευτικού συστήματος
- Βελτίωση οδικού δικτύου
- Δημιουργία κοινοτικών κτιρίων / πολιτιστικών κέντρων

- Βελτίωση υδρευτικών δικτύων
- Δημιουργία αθλητικών κτιρίων / χώρων εξάσκησης

Σε σχέση με τις αναγκαίες αναπτυξιακές προτεραιότητες, ως πιο σημαντικές κρίνονται οι εξής:

- Ανάπτυξη αγροτουρισμού
- Αναπαλαίωση παλιών κτιρίων
- Βελτίωση συγκοινωνιακού δικτύου
- Δημιουργία πάρκων και κοινοτικών έργων

Η πλειονότητα των κοινοτήτων φαίνεται να συνηγορεί σε σχέση με τα έργα που θα βελτίωναν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Κύρια αιτήματα τα οποία τίθενται είναι η δημιουργία μονάδων για εξυπηρέτηση των ηλικιωμένων (στέγη υπερηλίκων, ιατρικά κέντρα, η δημιουργία βιοτεχνικών μονάδων, η βελτίωση του οδικού δικτύου, η ανέγερση αθλητικών εγκαταστάσεων και ανάπτυξη της κοινοτικής υποδομής (πάρκα, πολιτιστικά κέντρα, πλατείες, βρύσες).

Στην περιοχή υπάρχουν 6 ποδηλατικές διαδρομές οι οποίες περνούν από τα όρια 16 κοινοτήτων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι κοινότητες (Γούρρι, Άλωνα, Φαρμακάς, και Μαντριά) έχουν στα όρια τους από 2 ποδηλατοδρόμους. Συνολικά 14 μονοπάτια της φύσης βρίσκονται στην περιοχή.

Οι κοινότητες της περιοχής προσφέρουν ένα μεγάλο αριθμό και ποικιλία αξιοθέατων (βρύσες, νερόμυλοι, βυζαντινές εκκλησίες, τόποι φυσικής καλλονής, ελαιόμυλοι, γεφύρια). Κρίνεται ως σημαντικό το γεγονός ότι πολλά αξιοθέατα παραμένουν αναξιοποίητα (γεφύρια, νερόμυλοι, ελαιόμυλοι).

Υπάρχουν 5 περιοχές natura ως ακολούθως:

1. 2000004 (Δάσος Μαχαιρά)
2. 2000005 (Μαδαρή – Παπούτσα) (όρια περιοχών 2-4)
3. 2000006 (Καφιζίδης)

4. 2000007 (Πλατύ)
5. 5000004 (Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους)

Η τουριστική κίνηση στην περιοχή χαρακτηρίζεται από έντονη εποχικότητα. Η πλειονότητα των τουριστών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες είναι Κύπριοι. Παράλληλα, παρατηρείται το καλοκαίρι αυξημένος αριθμός ξένων τουριστών με αυτοκίνητα ενοικίασης.

Σε ότι αφορά τον αριθμό των κλινών τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στασιμότητα ανάπτυξης νέων τουριστικών ξενοδοχειακών καταλυμάτων. Υπάρχει όμως τεράστιο ενδιαφέρον για ανάπτυξη αγροτουριστικών καταλυμάτων ως επίσης και εξοχικών διαμερισμάτων από συντεχνίες κυβερνητικών και ημικρατικών οργανισμών.

Η πλειονότητα των χωριών έχει ένα καθαρά παραδοσιακό χαρακτήρα ο οποίος σε συνδυασμό με το φυσικό περίγυρο δημιουργεί θετικές προϋποθέσεις για προσέλκυση τουρισμού.

Στη συγκεκριμένη περιοχή δεν υπάρχουν μεγάλες εκτάσεις τουρκοκυπριακών περιουσιών (περιορισμένος αριθμός).

Με βάση απογραφή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως του Κάδου Διατηρητέων υπάρχουν 11 χωριά στην συγκεκριμένη περιοχή όπου εμφανίζονται αξιόλογες παραδοσιακές κατοικίες. Ο συνολικός αριθμός κατοικιών οι οποίες κρίθηκαν αξιόλογες είναι 2189.

3.3.3. Περιοχή S3-Ανατολικές Περιοχές Στόχου 2

Η περιοχή καλύπτει ένα σύνολο 21 κοινοτήτων οι οποίες έχουν συνολική έκταση 545,97 τετραγωνικά χιλιόμετρα (11,28% της έκτασης των περιοχών του στόχου 2) και πληθυσμό 53.226 άτομα (33,08% το πληθυσμού των περιοχών του στόχου 2) εκ των οποίων 26729 άνδρες και 26497 γυναίκες. Η

μέση πυκνότητα του πληθυσμού είναι 97,48 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και είναι εξαιρετικά μεγαλύτερη (σχεδόν τριπλάσια) σε σχέση με τις περιοχές του στόχου 2 (μέση πυκνότητα 33,24 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Το μέσο σταθμισμένο (σε σχέση με την έκταση) υψόμετρο της περιοχής ανέρχεται στα 115 μέτρα.

Από το σύνολο των 21 κοινοτήτων 5 (24% περίπου του αριθμού των κοινοτήτων) συγκεντρώνουν το 50% του πληθυσμού, ενώ το 80% του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε 10 κοινότητες (47% περίπου του αριθμού των κοινοτήτων).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής είναι 23.440 άτομα, δηλαδή το 44,04% του συνολικού πληθυσμού εκ των οποίων το 6,88% απασχολείται στον πρωτογενή, το 25,36% στον δευτερογενή και το 64,41% στον τριτογενή τομέα. Στην περιοχή καλλιεργούνται 21.195 εκτάρια αγροτικής γης (ποσοστό ίσο με το 20,3% της συνολικής αγροτικής έκτασης των περιοχών του στόχου 2).

Στην περιοχή έχουν καταγραφεί 15.621 νοικοκυριά δίνοντας ένα μέσο αριθμό ατόμων ανά νοικοκυριό ίσο με 3,4 άτομα. Μεταξύ των ετών 1992 και 2001 παρατηρήθηκε αύξηση του πληθυσμού ίση με 6.661 άτομα δηλαδή ποσοστό 14,18%.

Οι καταγεγραμμένες κλίνες ανέρχονται σε 1874 καλύπτοντας ποσοστό 19% περίπου κλινών στις περιοχές του στόχου 2.

Η συγκεκριμένη περιοχή χαρακτηρίζεται από μια ιδιαιτερότητα στο γεγονός ότι γεωγραφικά εκτείνεται ανατολικά και δυτικά των βρετανικών βάσεων. Επίσης σε όλη της την βόρεια επικράτεια γειτνιάζει με τη γραμμή αντιπαράταξης.

Σε ότι αφορά την τουριστική ανάπτυξη αυτή συγκεντρώνεται εξολοκλήρου στην κοινότητα Πύλας (παραλιακό μέτωπο). Πρέπει να τονιστεί ότι η κοινότητα Πύλας μετά το 1974 αποτελεί μικτό χωριό στο οποίο λειτουργεί συγκεκριμένο καθεστώς και τελεί υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών.

Ωστόσο η περιοχή στην οποία βρίσκονται οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η περιοχή Πύλας ελκύει ως επί το πλείστον ξένους τουρίστες ιδιαίτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Όπως και στις περιπτώσεις των άλλων περιοχών οι οποίες παρουσιάζουν τουριστικό ενδιαφέρον έτσι και η περιοχή αυτή επηρεάζεται αρνητικά από το φαινόμενο της εποχικότητας.

Στην περιοχή λειτουργούν 76 εστιατόρια, 22 ταβέρνες και 18 μπουραρίες. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι 32 από τα εστιατόρια (42,1%) λειτουργούν στα όρια της κοινότητας Πύλας.

Στην περιοχή υπάρχουν κοινότητες με πληθυσμούς οι οποίοι συγκριτικά είναι πολύ ψηλότεροι από άλλες κοινότητες της Κύπρου. Συγκεκριμένα 12 από τις 21 κοινότητες έχουν πληθυσμό πέραν των 2000 κατοίκων.

Από το συνολικό πληθυσμό της περιοχής ένα ποσοστό 12% περίπου είναι συνταξιούχοι. Από το σύνολο 15,866 κατοικιών στην περιοχή (κατά προσέγγιση) ένα ποσοστό 1,02% (163 κατοικίες) κατοικούνται μόνο κατά περιόδους. Επίσης υπάρχει ένα ποσοστό της τάξης του 1,35% (215) οι οποίες είναι εγκαταλειμμένες.

Το ποσοστό των κατοίκων που είναι αλλοδαποί περιορίζεται στο 2,63% (418). Από το σύνολο των 26497 γυναικών που είναι κάτοικοι της περιοχής ένα ποσοστό 17,3% δεν εργάζονται σε μόνιμη βάση. Από πρόσφατη έρευνα φαίνεται ότι οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες απασχόλησης των γυναικών περιστρέφονται ως επί το πλείστον στην δημιουργία βιοτεχνιών και την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Η πλειονότητα των κοινοτήτων αντιμετωπίζει προβλήματα σχετικά με το οδικό δίκτυο. Συγκεκριμένα απαιτείται η βελτίωση του οδικού δικτύου και η βελτίωση των υφιστάμενων δρόμων, κατασκευή πεζοδρομίων και η χάραξη και ασφαλτόστρωση αγροτικών δρόμων. Σε ότι αφορά περαιτέρω ανάγκες

υποδομών τα αιτήματα των κοινοτήτων της περιοχής συνοψίζονται γύρω από τα ακόλουθα:

- κατασκευή αποχετευτικού συστήματος
- λειτουργία νηπιαγωγείων/ δημοτικών/ γυμνασίων
- αίθουσες αθλοπαιδιών
- βελτίωση οδικού δικτύου
- περιφερειακό ιατρικό κέντρο

Σε σχέση με τις αναγκαίες αναπτυξιακές προτεραιότητες ως πιο σημαντικές κρίνονται οι εξής:

- κατασκευή αποχετευτικού συστήματος
- βελτίωση οδικού δικτύου
- κατασκευή πάρκων / πλατειών

Η πλειονότητα των κοινοτήτων φαίνεται να συνηγορεί σε σχέση με τα έργα που θα βελτίωναν την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Κύρια αιτήματα τα οποία τίθενται είναι η δημιουργία μονάδων για εξυπηρέτηση των ηλικιωμένων (ιατρικά κέντρα, η δημιουργία βιοτεχνικών μονάδων, η βελτίωση του οδικού δικτύου, η ανέγερση αιθουσών αθλοπαιδιών και ανάπτυξη της κοινοτικής υποδομής (πάρκα, πολιτιστικά κέντρα, πλατείες).

Αξιοθέατα που προσφέρονται στους επισκέπτες

- Εθνογραφικό μουσείο-Ίδρυμα Πιερίδη
- Μνημείο Ηρώων 1955-59"
- Λαογραφικό μουσείο
- Δημοτικό πάρκο
- Εκκλησίες
- Αρχαιολογικοί χώροι
- Ποταμός Λιοπετρίου
- Αχυρώνας Λιοπετρίου

- Εκκλησίες, ιερές μονές
- Νερόμυλοι

Αξιοθέατα τα οποία παραμένουν ακόμα αναξιοποίητα είναι αρχαιολογικοί χώροι, νερόμυλοι, εξωκλήσια και νερόμυλοι.

Υπάρχουν 2 περιοχές natura ως ακολούθως:

1. 2000002 (Άλυκος Ποταμός – Άγιος Σωζόμενος) (όρια περιοχών 3-4)
2. 6000003 (Λύμπια – Άγια Άννα)

Με βάση απογραφή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως του Κλάδου Διατηρητέων υπάρχουν 4 χωριά στην συγκεκριμένη περιοχή υπάρχουν κτισμένες αξιόλογες παραδοσιακές κατοικίες. Ο συνολικός αριθμός κατοικιών οι οποίες κρίθηκαν αξιόλογες είναι 477.

3.3.4. Περιοχή S4-Πεδινές και ημι-πεδινές περιοχές Λευκωσίας

Η περιοχή καλύπτει ένα σύνολο 42 κοινοτήτων οι οποίες έχουν συνολική έκταση 660,78 τετραγωνικά χιλιόμετρα (13,65% της έκτασης των περιοχών του στόχου 2) και πληθυσμό 35.781 άτομα (22,24% το πληθυσμού των περιοχών του στόχου 2) εκ των οποίων 18094 άνδρες και 17687 γυναίκες. Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού είναι 54,14 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και είναι αρκετά μεγαλύτερη σε σχέση με τις περιοχές του στόχου 2 (μέση πυκνότητα 33,24 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Το μέσο σταθμισμένο (σε σχέση με την έκταση) υψόμετρο της περιοχής ανέρχεται στα 334 μέτρα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το μέσο σταθμισμένο υψόμετρο είναι σχεδόν απόλυτα ίσο με το μέσο αριθμητικό υψόμετρο (διαφορά δεκαδικού ψηφίου) γεγονός που υποδηλώνει την ομοιόμορφη τοπογραφική κατανομή των κοινοτήτων.

Από το σύνολο των 42 κοινοτήτων οι 7 (16,67% του αριθμού των κοινοτήτων) συγκεντρώνουν το 50% του πληθυσμού, ενώ το 80% του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε 17 κοινότητες (40% του αριθμού των κοινοτήτων). Οι

κοινότητες Τσερίου (5,243), Λυθροδόνα (2599), Ακακίου (2,675) και Περιστερώνας (2173) αποτελούν το 35,46% του συνολικού πληθυσμού της περιοχής.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής είναι 15234 άτομα, δηλαδή το 42,58% του συνολικού πληθυσμού εκ των οποίων το 7,75% απασχολείται στον πρωτογενή, το 32,64% στον δευτερογενή και το 56,34% στον τριτογενή τομέα. Στην περιοχή καλλιεργούνται 20.941 εκτάρια αγροτικής γης (ποσοστό ίσο με το 20,05% της συνολικής αγροτικής έκτασης των περιοχών του στόχου 2).

Στην περιοχή έχουν καταγραφεί 10702 νοικοκυριά δίνοντας ένα μέσο αριθμό ατόμων ανά νοικοκυριό ίσο με 3,34 άτομα. Μεταξύ των ετών 1992 και 2001 παρατηρήθηκε αύξηση του πληθυσμού ίση με 2845 άτομα δηλαδή ποσοστό 8,64%.

Οι καταγεγραμμένες κλίνες ανέρχονται σε 12 καλύπτοντας μηδενικό σχεδόν ποσοστό (0,1%) των κλινών στις περιοχές του στόχου 2! Η συγκεκριμένη περιοχή παρόλο που δεν αποτελεί καθιερωμένα τουριστική περιοχή έχει αξιόλογα χαρακτηριστικά (φυσικό περιβάλλον, εκδρομικοί χώροι, αξιόλογα μνημεία). Η περιοχή αποτελεί πόλο έλξης για μονοήμερες εκδρομές τόσο για τους ντόπιους όσο και για τους τουρίστες.

Το σύνολο των κλινών (12) βρίσκονται στην κοινότητα Αγ. Μαρίας Ξυλιάτου. Στην περιοχή λειτουργούν 40 εστιατόρια, 5 μπυραρίες και 5 ταβέρνες.

Στην περιοχή υπάρχουν 13 κοινότητες με πληθυσμό άνω των 1000 ατόμων κάτι που για τα κυπριακά δεδομένα θεωρείται μεγάλος αριθμός.

Αξιο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι ο πληθυσμός της περιοχής όταν συγκριθεί με την απογραφή του 1992 παρουσιάζει αύξηση της τάξης του 8,64%. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η συγκεκριμένη περιοχή δεν επηρεάζεται από το φαινόμενο της αστυφιλίας. Πιθανή εξήγηση αυτού του φαινομένου είναι η μικρή απόσταση από την πρωτεύουσα και η σχετικά καλή

συγκοινωνιακή υποδομή η οποία επιτρέπει την εύκολη πρόσβαση στους χώρους εργασίας.

Από το συνολικό πληθυσμό της περιοχής ποσοστό 14,40% είναι συνταξιούχοι. Συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές το ποσοστό αυτό είναι κατά πολύ χαμηλότερο.

Από το σύνολο 13107 κατοικιών στην περιοχή (κατά προσέγγιση) ένα ποσοστό 3,7% (485 κατοικίες) κατοικούνται μόνο κατά περιόδους ενώ ένα ποσοστό 5,93% (118) είναι εγκαταλειμμένες. Δυο κοινότητες παρουσιάζουν σχετικά ψηλά ποσοστά εγκαταλειμμένων κατοικιών. Αυτές είναι η κοινότητα Περιστερώνας (100 σπίτια) 12,5% και Άγιος Γεώργιος (100 σπίτια) 66,6%.

Ο αριθμός των αλλοδαπών στην περιοχή ανέρχεται σε ποσοστό που αντιστοιχεί στα 5,52% του συνολικού πληθυσμού της περιοχής. Οι κοινότητες με τους περισσότερους αλλοδαπούς είναι αυτές του Ακακίου, Περιστερώνας και Αστρομερίτη. Ο λόγος που οι κοινότητες αυτές παρουσιάζουν ψηλό ποσοστό όσον αφορά τους αλλοδαπούς οφείλεται στο γεγονός ότι η οικονομία των συγκεκριμένων κοινοτήτων στηρίζεται στη γεωργία και για λόγους κάλυψης των αναγκών που προκύπτουν από τη δραστηριοποίηση τους στο γεωργικό τομέα προσλαμβάνεται ξένο εργατικό δυναμικό.

Από το σύνολο των 17687 γυναικών που κατοικούν στην περιοχή, ένα ποσοστό 14,86% δεν εργάζονται σε μόνιμη βάση. Από έρευνα που διενεργήθηκε πρόσφατα (2002) διαφάνηκε ότι οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες απασχόλησης των γυναικών περιστρέφονται ως επί το πλείστον στη δημιουργία βιοτεχνιών, ανάπτυξη του αγροτουρισμού καθώς επίσης και δημιουργία μικρών οικοβιοτεχνιών.

Η πλειονότητα των κοινοτήτων αντιμετωπίζουν προβλήματα με το οδικό δίκτυο και 7 κοινότητες της περιοχής θέτουν αιτήματα για διαπλάτυνση των δρόμων και επαναχάραξη συγκεκριμένων σημείων τα οποία είναι επικίνδυνα για τους οδηγούς. Παράλληλα 6 κοινότητες ανέφεραν ότι επιβάλλεται η κατασκευή πεζοδρομίων στα όρια των κοινοτήτων τους. Τέλος, τίθενται

θέματα δευτερεύουσας σημασίας όπως η αλφαστρόστρωση δρόμων, σήμανση, φωτισμός καθώς επίσης και διαβάσεις πεζών.

Σε ότι αφορά περαιτέρω ανάγκες όσον αφορά την υποδομή, τα αιτήματα των κοινοτήτων της περιοχής συνοψίζονται γύρω από τα ακόλουθα:

- Δημιουργία πολιτιστικών κέντρων, αθλητικών κέντρων
- Κατασκευή αθλητικών κτιρίων και χώρων εξάσκησης
- Κατασκευή και λειτουργία ιατρείων, βιβλιοθηκών, νηπιαγωγείων, μουσείων και κέντρων νεότητας.
- Κατασκευή αποχετευτικού συστήματος
- Δημιουργία πάρκων και κοινοτικών κτιρίων

Σε σχέση με τις αναγκαίες αναπτυξιακές προτεραιότητες ως πιο σημαντικές κρίνονται οι εξής:

- Κατασκευή αθλητικών κέντρων
- Κατασκευή κοινοτικών κτιρίων και πάρκων
- Βελτίωση οδικού δικτύου και πεζοδρομίων
- Βελτίωση του δικτύου ύδρευσης
- Λειτουργία σχολείων, νηπιαγωγείων και πολιτιστικών κέντρων
- Κατασκευή φράγματος

Στην περιοχή υπάρχουν 10 ποδηλατικές διαδρομές οι οποίες περνούν από τα όρια 22 κοινοτήτων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι από 8 κοινότητες (Μένοικο, Επισκοπιό, Ψημολόφου, Αγία Μαρίνα Ξυλιάτου, Αναλιόντας, Τσέρι, Λυθροδόνα και Μαθιάτη), περνούν 3 ποδηλατικές διαδρομές.

Οι κοινότητες της περιοχής προσφέρουν ένα αριθμό αξιοθέατων ο οποίος συγκριτικά με τις άλλες περιοχές είναι πολύ μικρότερος. Τα αξιοθέατα αυτά είναι εκκλησίες, μοναστήρια, νερόμυλοι. Ένας αριθμός αξιοθέατων παραμένουν αναξιοποίητα (νερόμυλοι, ελαιόμυλοι, σπηλιές, παλιά λατομεία, βρύσες και παλιές εκκλησίες).

Υπάρχουν 4 περιοχές natura ως ακολούθως:

1. 2000001 (Μάμμαρι-Δένεια)
2. 2000002 (Άλυκος ποταμός – Αγ. Σοζώμενος)
3. 2000003 (Περιοχή Μίτσερου)
4. 2000005 (Μαδαρή – Παπούτσα)

Με βάση απογραφή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως του Κλάδου Διατηρητέων υπάρχουν 1 χωριό στην συγκεκριμένη περιοχή υπάρχουν κτισμένες αξιόλογες παραδοσιακές κατοικίες. Ο συνολικός αριθμός κατοικιών οι οποίες κρίθηκαν αξιόλογες είναι 69

3.3.5. Περιοχή S5-Δυτική ημι-ορεινή Κύπρος

Η περιοχή καλύπτει ένα σύνολο 58 κοινοτήτων οι οποίες έχουν συνολική έκταση 586,74 τετραγωνικά χιλιόμετρα (12,12% της έκτασης των περιοχών του στόχου 2) και πληθυσμό 7.510 άτομα (4,67% του πληθυσμού των περιοχών του στόχου 2) εκ των οποίων 3557 άνδρες και 3953 γυναίκες. Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού είναι 12,8 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και είναι σημαντικά μικρότερη σε σχέση με τις περιοχές του στόχου 2 (μέση πυκνότητα 33,24 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Το μέσο σταθμισμένο (σε σχέση με την έκταση) υψόμετρο της περιοχής ανέρχεται στα 587 μέτρα.

Από το σύνολο των 58 κοινοτήτων οι 9 (15% του αριθμού των κοινοτήτων) συγκεντρώνουν το 50% του πληθυσμού, ενώ το 80% του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε 20 κοινότητες (34% του αριθμού των κοινοτήτων).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής είναι 2341 άτομα, δηλαδή το 31,17% του συνολικού πληθυσμού εκ των οποίων το 24,18% απασχολείται στον πρωτογενή, το 21,44% στον δευτερογενή και το 52,50% στον τριτογενή τομέα. Στην περιοχή καλλιεργούνται 12.075 εκτάρια αγροτικής γης (ποσοστό ίσο με το 11,56% της συνολικής αγροτικής έκτασης των περιοχών του στόχου 2).

Στην περιοχή έχουν καταγραφεί 3097 νοικοκυριά δίνοντας ένα μέσο αριθμό ατόμων ανά νοικοκυριό ίσο με 2,4 άτομα. Μεταξύ των ετών 1992 και 2001 παρατηρήθηκε μείωση του πληθυσμού ίση με 1660 άτομα δηλαδή ποσοστό 18,10%.

Οι καταγεγραμμένες κλίνες ανέρχονται σε 89 καλύπτοντας ένα ελάχιστο ποσοστό 1% περίπου των κλινών στις περιοχές του στόχου 2!

Η περιοχή αυτή αποτελεί βασικά το κορμό των κρασοχωριών της επαρχίας Λεμεσού και Πάφου. Οι κοινότητες που απαρτίζουν την συγκεκριμένη περιοχή έχουν κοινά χαρακτηριστικά τόσο σε γεωγραφικό / περιβαλλοντολογικό / φυσικό επίπεδο όσο και κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

Η τουριστική δραστηριότητα σε αυτή την περιοχή είναι περιορισμένη μόνο σε μονοήμερες εξορμήσεις και εκδρομές. Οι επισκέπτες είναι συνήθως ξένοι οι οποίοι έλκονται από τα παραδοσιακά οινοποιία της περιοχής, τους αμπελώνες και το παραδοσιακό / αναλλοίωτο χαρακτήρα των χωριών. Στην περιοχή υπάρχει πολύ μικρός αριθμός τουριστικών διαμερισμάτων τα οποία προσφέρονται υπό μορφή αγροτουρισμού (ειδικά στην κοινότητα Ομόδους, Παναγιάς και Άρσους).

Η σπουδαιότητα της περιοχής πηγάζει από το αναλλοίωτο χαρακτήρα (αρχιτεκτονικό, φυσικό, περιβαλλοντικό) που ως επί το πλείστον έχει διατηρηθεί στην περιοχή λόγω της περιορισμένης ανάπτυξης. Επίσης σε αυτό συνέτεινε και η συνεχής μείωση του πληθυσμού της περιοχής λόγω των περιορισμένων ευκαιριών απασχόλησης. Το γεγονός ότι τα πλείστα χωριά παραμένουν αναλλοίωτα μπορεί να αποτελέσει θετικό παράγοντα. Συγκεκριμένα, παρέχεται η δυνατότητα ολοκληρωμένης στρατηγικής ανάπτυξης πάνω σε μια ενιαία βάση σε μια περιοχή η οποία χαρακτηρίζεται από ομοιομορφία και ομοιογένεια.

Στην περιοχή αυτή όπως έχει ήδη προαναφερθεί βρίσκεται η πλειονότητα των κρασοχωριών. Αυτό από μόνο του προσδίδει στη σπουδαιότητα της

περιοχής. Σε σύγκριση με άλλες περιοχές, στη συγκεκριμένη περιοχή υπάρχουν αρκετές κοινότητες που κατοικούνται αποκλειστικά από τουρκοκύπριους προ του 1974 (π.χ Κιδάσι, Αγ. Νικόλας, Μούσερε) ή και μικτά χωριά (π.χ Μαλλιά, Κεδάρες).

Από το σύνολο των κλινών ποσοστό 53,9% (48) βρίσκεται σε δύο κοινότητες: Παναγιά (26) και Άρσος (22). Και σε αυτή την περιοχή και παρά την μηδαμινή τουριστική ανάπτυξη υπάρχει ανομοιογένεια σε σχέση με τη γεωγραφική κατανομή των τουριστικών κλινών.

Στη περιοχή λειτουργούν 21 εστιατόρια και 9 ταβέρνες. Λαμβάνοντας υπόψη την γεωγραφική έκταση που καλύπτει η περιοχή όπως επίσης και τον αριθμό των χωριών που την αποτελούν καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η τουριστική υποδομή στην περιοχή βρίσκεται σε εμβρυακό επίπεδο.

Στη περιοχή υπάρχουν 3 κοινότητες με συγκριτικά μεγάλο πληθυσμό σε σχέση με τις άλλες κοινότητες της περιοχής (Πολέμι 705, Τσάδα 684 και Παναγιά 552).

Οι κοινότητες Τσάδας και Πολεμίου φαίνεται να διατηρούν τον πληθυσμό τους και να αντιμετωπίζουν επιτυχώς το φαινόμενο της αστυφιλίας. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η κοινότητα Τσάδας έχει στα όρια της ένα ολοκληρωμένο τουριστικό χωριό αποκλειστικά για γκολφ.

Από το συνολικό πληθυσμό της περιοχής ποσοστό 53,2% είναι συνταξιούχοι. Και σε αυτή τη περίπτωση καταγράφεται η αδυναμία των κοινοτήτων της περιοχής (με εξαίρεση τις κοινότητες Παναγιάς, Πολεμίου και Τσάδας) να αντιμετωπίσουν επιτυχώς το φαινόμενο της αστυφιλίας.

Από το σύνολο 9547 κατοικιών στην περιοχή (κατά προσέγγιση) ένα ποσοστό 43,7% (4179 κατοικίες) κατοικούνται μόνο κατά περιόδους. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι 10,9% των κατοικιών είναι εγκαταλειμμένες.

Πέντε κοινότητες παρουσιάζουν σχετικά ψηλά ποσοστά εγκαταλειμμένων κατοικιών. Αυτές είναι η Επισκοπή (108 σπίτια / 45,3%), Τσάδα (150 σπίτια / 27,2%), Κελοκέδαρα (149 σπίτια / 44%) και Βουνί (100 σπίτια 25,6%).

Το ποσοστό των κατοικιών που είναι αλλοδαποί κυμαίνεται περίπου στο 4,5%. Οι κοινότητες Αρμού, Βουνιού, Αμαργέτης, Λετύμπου, Τσάδας και Πολεμίου συγκεντρώνουν το 56,4% των αλλοδαπών που διαμένουν στη περιοχή.

Από το σύνολο 3953 γυναικών που είναι κάτοικοι της περιοχής ένα ποσοστό 37,3% δεν εργάζονται σε πλήρη βάση. Από έρευνα η οποία διενεργήθηκε πρόσφατα (2002) διεφάνει ότι οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες απασχόλησης των γυναικών περιστρέφονται ως επί το πλείστον στην ίδρυση βιοτεχνικών μονάδων και στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Η πλειονότητα των κατοίκων αντιμετωπίζει προβλήματα σχετικά με το οδικό δίκτυο. Κύριο αίτημα είναι η βελτίωση των αγροτικών δρόμων, η διαπλάτυνση του οδικού δικτύου εντός και εκτός της κοινότητας, η σηματοδότηση δρόμων και η διαπλάτυνση δρόμων οι οποίοι συνδέουν γειτνιάζουσες κοινότητες. Επίσης τέθηκαν θέματα δευτερεύουσας σημασίας όπως για παράδειγμα η δημιουργία χώρων στάθμευσης, η ασφαλτόστρωση δρόμων και η τοποθέτηση προστατευτικών κιγκλιδωμάτων.

Σε ότι αφορά περαιτέρω ανάγκες υποδομών, τα αιτήματα των κατοίκων συνοψίζονται γύρω από τα ακόλουθα:

- Δημιουργία αποχετευτικού συστήματος
- Εξωραϊσμός κοινοτικών χώρων / πάρκα / βρύσες
- Δημιουργία χώρων στάθμευσης
- Ίδρυση μουσείων / πολιτιστικών κέντρων

Σε σχέση με τις αναγκαίες αναπτυξιακές προτεραιότητες, ως πιο σημαντικές κρίνονται οι εξής:

- Αντικατάσταση δικτύου υδατοπρομήθειας

- Ανάπτυξη αγροτουρισμού (επιδιόρθωση παραδοσιακών οικοδομών)
- Δημιουργία αποχετευτικού συστήματος
- Συμπλεγματοποίηση κοινοτήτων με σκοπό την ανάπτυξη ενοποιημένου αγροτουριστικού προϊόντος

Σε σχέση με τα έργα που θα βελτίωναν τη ποιότητα ζωής των κατοίκων κύρια αιτήματα τα οποία τίθενται είναι η δημιουργία αιθουσών πολιτιστικών εκδηλώσεων, αναβάθμιση της τουριστικής υποδομής, βελτίωση δρόμων, εξωραϊστικά έργα εντός των κοινοτήτων και βελτίωση οδικών δικτύων.

Στη περιοχή υπάρχουν 4 ποδηλατικές διαδρομές οι οποίες περνούν από τα όρια 11 κοινοτήτων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι κοινότητες Τσάδας και Αγ. Νικολάου έχουν στα όρια τους από 2 ποδηλατοδρόμους. Παρά το γεγονός ότι στα όρια της περιοχής βρίσκεται η κοιλάδα του Διαρίζου όπως επίσης και μέρος του Δάσους της Πάφου, δεν υπάρχουν μονοπάτια της φύσης. Ειδικά η κοιλάδα του Διαρίζου είναι περιοχή που χαρακτηρίζεται από φυσική καλλονή.

Οι κοινότητες της περιοχής προσφέρουν ένα μεγάλο αριθμό και ποικιλία αξιοθέατων (εκκλησίες, γεφύρια, τόποι φυσικής καλλονής). Σημαντικό κρίνεται το γεγονός ότι πολλά αξιοθέατα παραμένουν αναξιοποίητα (γεφύρια, ελαιόμυλοι, παραδοσιακές οικοδομές).

Υπάρχουν 6 περιοχές *natura* ως ακολούθως:

1. 2000008 (Τρίπυλος-Μαύροι Κρεμμοί-Ρουδιάς)
2. 4000004 (Βουνί-Παναγιάς)
3. 4000005 (Επισκοπή Μόρου Νέρου)
4. 4000007 (Ξερός Ποταμός)
5. 4000011 (Αγιάτης)
6. 4000012 (Σταυρός της Ψώκας-Καρκαβάς)

Με βάση απογραφή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως του Κλάδου Διατηρητέων υπάρχουν 8 χωριά στην συγκεκριμένη περιοχή όπου υπάρχουν κτισμένες αξιόλογες παραδοσιακές κατοικίες. Ο συνολικός αριθμός κατοικιών οι οποίες κρίθηκαν αξιόλογες είναι 2527:

3.3.6. Περιοχή S6-Ευρύτερη περιοχή Λεμεσού

Η περιοχή καλύπτει ένα σύνολο 67 κοινοτήτων οι οποίες έχουν συνολική έκταση 883,67 τετραγωνικά χιλιόμετρα (18,26% της έκτασης των περιοχών του στόχου 2) και πληθυσμό 23082 άτομα (14,35% του πληθυσμού των περιοχών του στόχου 2) εκ των οποίων 11368 άνδρες και 11714 γυναίκες. Η μέση πυκνότητα του πληθυσμού είναι 26,12 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο και είναι σχετικά μικρότερη σε σχέση με τις περιοχές του στόχου 2 (μέση πυκνότητα 33,24 άτομα ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Το μέσο σταθμισμένο (σε σχέση με την έκταση) υψόμετρο της περιοχής ανέρχεται στα 350 μέτρα.

Από το σύνολο των 67 κοινοτήτων οι 7 (10% περίπου του αριθμού των κοινοτήτων) συγκεντρώνουν το 50% του πληθυσμού, ενώ το 80% του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε 25 κοινότητες (37% του αριθμού των κοινοτήτων).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της περιοχής είναι 8557 άτομα, δηλαδή το 37,07% του συνολικού πληθυσμού εκ των οποίων το 11,3% απασχολείται στον πρωτογενή, το 30,50% στον δευτερογενή και το 53,37% στον τριτογενή τομέα. Στην περιοχή καλλιεργούνται 15.461 εκτάρια αγροτικής γης (ποσοστό ίσο με το 14,81% της συνολικής αγροτικής έκτασης των περιοχών του στόχου 2).

Στην περιοχή έχουν καταγραφεί 7547 νοικοκυριά δίνοντας ένα μέσο αριθμό ατόμων ανά νοικοκυριό ίσο με 3,05 άτομα. Μεταξύ των ετών 1992 και 2001 παρατηρήθηκε αύξηση του πληθυσμού ίση με 2114 άτομα δηλαδή ποσοστό 10,08%.

Οι καταγεγραμμένες κλίνες ανέρχονται σε 904 καλύπτοντας ποσοστό 9% περίπου των κλινών στις περιοχές του στόχου 2.

Από το σύνολο των κλινών ποσοστό 90% περίπου (810) βρίσκεται σε δύο κοινότητες (Πισσούρι 610, Επισκοπή 200). Επαναλαμβάνεται λοιπόν και σε αυτή τη περίπτωση (όπως και σε άλλες περιοχές) το φαινόμενο της ανομοιογένειας σε σχέση με την κατανομή των τουριστικών κλινών και μάλιστα σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό. Λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι η συγκεκριμένη περιοχή αποτελείται από 67 κοινότητες τότε πρέπει να κρίνεται ως πλέον ανησυχητικό το γεγονός ότι συντριπτικός αριθμός κλινών βρίσκεται στα όρια δύο κοινοτήτων.

Τα γεωγραφικά όρια τα οποία καλύπτονται από την περιοχή S 6 καλύπτουν περιοχές της ευρύτερης επαρχίας Λεμεσού και Πάφου. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί η διαφοροποίηση / ανομοιογένεια η οποία υπάρχει μεταξύ των περιοχών Ανατολικά και Δυτικά της Λεμεσού. Συγκεκριμένα οι περιοχές διαφέρουν τόσο σε φυσικά χαρακτηριστικά (μορφολογία εδάφους, βλάστηση), όσο και σε κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά των κατοίκων (ασχολίες, επάγγελμα κτλ). Παρά το γεγονός αυτό αποφασίστηκε η ομαδοποίηση των κοινοτήτων και δήμων σε μία περιοχή καθώς η πρόσβαση μεταξύ των διαφόρων δήμων και κοινοτήτων της περιοχής είναι καλή και μπορεί να αποτελέσει ένα παράδειγμα κοινής δράσης τοπικών κοινωνιών για την επίτευξη πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος.

Σε αυτή την περιοχή, οι κοινότητες αποτελούν το 39,9% του πληθυσμού (Κολόσσι 3722, Ερήμη 1432, Επισκοπή Λεμεσού 3045 και Πισσούρι 1033). Ιδιαίτερα η περιοχή Πισσουρίου είναι ένας γνωστός τουριστικός προορισμός με πολύ καλή παραλία και ξενοδοχειακές/ τουριστικές εγκαταστάσεις και υποδομή.

Στην περιοχή αυτή υπάρχουν επίσης κοινότητες (π.χ Ανώγυρα, Λάνια) όπου υπάρχει αξιόλογη αγροτουριστική υποδομή. Όσον αφορά το είδος του τουρισμού τον οποίο ελκύει η περιοχή αυτό διαφέρει σημαντικά. Ο λόγος για

αυτό είναι η ανομοιογένεια η οποία προαναφέρθηκε πιο πάνω. Για παράδειγμα, στην περιοχή κοινότητας Πισσουρίου η πλειονότητα των τουριστών είναι κατά κύριο λόγο Γερμανοί και Κύπριοι. Στη δε περιοχή Επισκοπής οι επισκέπτες προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Επίσης υπάρχουν χωριά (π.χ Ανώγυρα, Πεντάκωμο) όπου υπάρχουν μόνιμα εγκατεστημένοι αλλοδαποί (κυρίως από ευρωπαϊκές χώρες) οι οποίοι πολλές φορές υπενοικιάζουν τα καταλύματα τους σε τουρίστες. Αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ποιότητα του προσφερόμενου προϊόντος (λόγω του μη έλεγχου από τις αρμόδιες αρχές) ως επίσης και την δημιουργία αδειούχων αγροτουριστικών καταλυμάτων.

Και αυτή η περιοχή, δεν αποτελεί εξαίρεση στις αρνητικές συνέπειες της εποχικότητας. Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι λόγω της ύπαρξης αγροτουριστικών καταλυμάτων επιτυγχάνεται η επέκταση της τουριστικής σεζόν και κατά τους χειμερινούς μήνες. Επίσης, λόγω της ύπαρξης σχετικά μεγάλου αριθμού παραδοσιακών εστιατορίων και ταβερνών, πολλά χωριά επιλέγονται από Κύπριους καθώς και ξένους σαν χώροι εξόδου/ διασκέδασης τα Σαββατοκύριακα.

Η συγκεκριμένη περιοχή λόγω της ανομοιογένειας της χαρακτηρίζεται από μια πολυμορφία χαρακτηριστικών η οποία της προσδίδει μια σχετική σπουδαιότητα. Λόγω της έκτασης της περιοχής, συγκαταλέγονται κοινότητες με διαφορετικό χαρακτήρα (π.χ αρχιτεκτονικό), διαφορετικές ενασχολίες των κατοίκων, φυσικό περιβάλλον κτλ.

Σε σχέση με την διαχρονική ανάπτυξη του αριθμού κλινών, αυτή τα τελευταία χρόνια χαρακτηρίζεται από στασιμότητα η οποία ακολούθησε μετά την αλματώδη ανάπτυξη κατά την δεκαετία 1980-1990.

Στην περιοχή λειτουργούν 68 εστιατόρια από τα οποία τα 33 βρίσκονται στις κατεξοχήν ανεπτυγμένες κοινότητες Πισσουρίου (23) και Επισκοπής (10). Στην περιοχή λειτουργούν επίσης 9 μπαρ, 21 ταβέρνες και 1 καφετέρια.

Από το συνολικό πληθυσμό της περιοχής ποσοστό 23.35% (5390) είναι συνταξιούχοι όπως και με τις άλλες περιοχές έτσι και σε αυτή αναδεικνύεται το πρόβλημα της εγκατάλειψης της υπαίθρου από τους νέους.

Από το σύνολο 11,547 κατοικιών (κατά προσέγγιση) ένα ποσοστό 14.8% κατοικούνται μόνο κατά περιόδους. Ένα ποσοστό 5.6% είναι εγκαταλειμμένες. Τέσσερις κοινότητες παρουσιάζουν σχετικά ψηλά ποσοστά εγκαταλειμμένων κατοικιών. Αυτές είναι η Νατά (40/ 40%), η Βάσα Κοιλανίου (20/ 38.46%), η Πάχνα (100/ 25%) και η Ζωοπηγή (65/ 39.39%).

Στην συγκεκριμένη περιοχή το ποσοστό των κατοίκων που είναι αλλοδαποί φτάνει στο 10.18% (2350). Πέντε κοινότητες παρουσιάζουν ψηλά ποσοστά αλλοδαπούς κατοίκους (Ανώγυρα 63.52%, Λάνια 35.08%, Νικόκλεια 33.3%, Πισσούρι 29.04%, Φοινικάρια 33.3%)

Από το σύνολο των 11,714 γυναικών που είναι κάτοικοι της περιοχής ένα ποσοστό 16.66% δεν εργάζονται σε πλήρη βάση. Το ποσοστό αυτό είναι κατά πολύ μικρότερο από άλλες περιοχές (π.χ περιοχή 1, 2 που έχουν ποσοστά της τάξης 25.1% και 44.9% αντίστοιχα). Από έρευνα που διενεργήθηκε πρόσφατα (2002) διεφάνει ότι οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες απασχόλησης των γυναικών περιστρέφονται (σύμφωνα με την εκτίμηση των κατοίκων) ως επί το πλείστον στη δημιουργία βιοτεχνιών (συσκευαστήρια φρούτων). Επίσης αναδείχτηκε το συγκοινωνιακό πρόβλημα (μέσα μαζικής μεταφοράς) ως παράγοντας που εμποδίζει τις γυναίκες να μεταβούν στα αστικά κέντρα για δουλειά. Είναι άξιο αναφοράς το γεγονός ότι καμιά αναφορά δεν έγινε στον τουρισμό ως ευκαιρία απασχόλησης των γυναικών.

Η πλειονότητα των κοινοτήτων και σε αυτή την περιοχή αντιμετωπίζουν προβλήματα σχετικά με το οδικό δίκτυο. Δώδεκα κοινότητες της περιοχής θέτουν αιτήματα για διαπλάτυνση, βελτίωση και συντήρηση του οδικού δικτύου εντός και εκτός των κοινοτήτων. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι σχεδόν όλες οι κοινότητες ζητούν βελτίωση των οδικών συνδέσεων της κοινότητας τους με αστικά κέντρα. Τέλος, και σε αυτή την κοινότητα τίθενται θέματα δευτερεύουσας σημασίας όπως η δημιουργία παρακαμπτηρίων δρόμων, κατασκευή πεζοδρομίων και επιδιόρθωση αγροτικών δρόμων.

Σε ότι αφορά περαιτέρω ανάγκες υποδομών, τα αιτήματα των κοινοτήτων της περιοχής συνοψίζονται γύρω από τα ακόλουθα:

- Βελτίωση δικτύου υδατοπρομήθειας/ υδρευτικών έργων
- Δημιουργία κοινοτικών κτιρίων/ πολιτιστικών κέντρων/ εξωραϊσμό πλατειών/ κοινοτικές εγκαταστάσεις
- Βελτίωση του οδικού δικτύου
- Κατασκευή συστημάτων αποχέτευσης
- Δημιουργία αθλητικών χώρων/ χώρων εξάσκησης

Σε σχέση με τις αναγκαίες αναπτυξιακές προτεραιότητες, ως πιο σημαντικές κρίνονται οι εξής:

- Ανάπτυξη αγροτουρισμού
- Κατασκευή ασφαλτοστρωμένων δρόμων/ βελτίωση συγκοινωνιακού δικτύου.
- Κατασκευή αποχετευτικών συστημάτων
- Δημιουργία πάρκων και κοινωνικών έργων πολιτιστικών κέντρων
- Κοινοτικές υπηρεσίες (ιατρεία, κτίρια διοίκησης)

Η πλειονότητα των κοινοτήτων φαίνεται να συνηγορεί σε σχέση με τα έργα που θα βελτίωναν την ποιότητα είναι τα ακόλουθα:

- Δημιουργία κοινοτικών κέντρων/ πολιτιστικών κέντρων/ κέντρων νεότητας/ πάρκων εκδηλώσεων
- Δημιουργία νηπιαγωγείων/ παιδικών σταθμών/ περιφερειακών γυμνασίων/ λυκείων
- Κέντρα φροντίδας ηλικιωμένων/ ιατρεία
- Γήπεδα/ αθλητικές εγκαταστάσεις
- Βελτίωση συγκοινωνιών με δημόσια μέσα μεταφοράς (επιχορηγημένα από την κυβέρνηση)